

Møte torsdag den 10. juni kl. 14.37

President: Geir - Ketil Hansen

Dagsorden (nr. 39):

1. Innstilling fra forsvarskomiteen om lov om personell i Forsvaret (Innst. O. nr. 94 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 60 (2003-2004))
2. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse mv. og i straffeprosesslova (Innst. O. nr. 91 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 45 (2003-2004))
3. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet) (Innst. O. nr. 90 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 43 (2003-2004))
4. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i introduksjonsloven og utlendingsloven (Innst. O. nr. 83 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 30 (2003-2004))
5. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i utlendingsloven m.m. (senking av nedre strafferamme for utvisning og fritt rettsråd i asylsaker) (Innst. O. nr. 93 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 51 (2003-2004))
6. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i opplæringsloven og friskoleloven (Innst. O. nr. 92 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 55 (2003-2004))
7. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Arne Sortevik, Ursula Evje, Karin S. Woldseth og Jan Arild Ellingsen om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova). (Politiattest fra personer som søker arbeid i den videregående skolen) (Innst. O. nr. 82 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:26 (2003-2004))
8. Referat

Sak nr. 1

Innstilling fra forsvarskomiteen om lov om personell i Forsvaret (Innst. O. nr. 94 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 60 (2003-2004))

Gunnar Halvorsen (A) [14:37:34] (ordfører for saken): Vi har gjennom dagens forsvarsdebatt vært igjen mange store og noen mindre saker. Befalsordningen er også blitt berørt tidligere i dag, og det er en stor sak. Flere sider av denne saken er altså belyst allerede. Jeg vil likevel fra denne talerstol understreke to ting som er viktige for Arbeiderpartiet i denne saken.

For det første: Det er Stortinget som bestemmer hvordan befalsordningen skal være. Jeg mener at befalsordningen er blitt mye bedre etter at Stortinget har lagt sine føringer. Det er også en av endringene Stortinget har foretatt i forhold til Regjeringens forslag til lov. Jeg er også glad for at befalsordningen skal utarbeides og fastsettes med involvering fra personellorganisasjonene.

For det andre vil jeg understreke at flertallet, Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil at ordningen skal evalueres i langtidspanen. Det er bra. Jeg føler med helt trygg på at mindretallet ikke motsetter seg det. Jeg vil her understreke at befalsorganisasjonene skal involveres i evalueringen. Jeg vil også påpeke at det i lovens § 5 etter Stortingets behandling står at personell kan forlenge sitt tilsetningsforhold til Forsvaret med inntil tre år.

Den andre endringen i loven er at alle som Forsvaret er arbeidsgiver for, nå vil likebehandles. En enstemmig komite – fra SV til Fremskrittspartiet – går i denne innstillingen inn for at stillingsvernet for yrkesbefal bør harmoniseres med det stillingsvern som gjelder for alle øvrige ansatte i staten.

Jeg vil videre vise til det som tidligere i dag er blitt sagt om beordringsplikten. Flertallet i komiteen mener at dette er riktig i vår tid, men understreker at beordringsplikten skal utøves så fleksibelt som mulig. Flertallet påpeker også at helsemessige, velferdsmessige og familiemessige grunner tilsier at beordringsplikten skal utøves på en hensiktsmessig måte. Det er med andre ord ikke slik at loven forbyr noen å bruke sunt folkevett.

Jeg vil kort henlede oppmerksomheten på den delen i proposisjonen som omhandler avhold. På dette punktet viser komiteen en edruelig enighet.

Helt til slutt vil jeg påpeke at en samlet komite mener at internasjonale operasjoner kan være en belastning. I tillegg til strid kan personell utsettes for sykdomsfare, og selv om man ikke blir skadet, kan man oppleve senskader. Stortinget deler Regjeringens syn på Forsvarets ansvar for helse, miljø og sikkerhet.

Med dette anbefaler jeg Innst. O. nr. 94 for 2003-2004.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [14:41:32]: Siden Fremskrittspartiets representanter i forsvarskomiteen ikke er representert i Odelstinget, skal jeg kort si noe om hvordan vi kommer til å stemme i denne saken.

Fremskrittspartiet kommer til å gå imot forslagene til §§ 4 og 5, med begrunnelse i at vi ikke ønsker å innføre en avdelingsbefalsordning.

Når det gjelder § 7, vil vi stemme imot det forslaget, med bakgrunn i at vi ikke ønsker innføring av en ny befalsordning og beordringsplikt.

Når det gjelder § 11, kommer Fremskrittspartiet til å stemme imot det forslaget, med bakgrunn i at vi ikke ønsker innføring av en ny beordringsplikt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 572)

S a k n r . 2

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse mv. og i straffeprosesslova (Innst. O. nr. 91 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 45 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [14:42:58] (ordfører for saken): Det er godt å være tilbake!

Til saken: Det er ofte variabelt hvor viktig jeg synes en sak er i Stortinget. Hvor stort inntrykk en sak gjør på meg som representant, varierer veldig også. Denne gangen har vi en sak som heldigvis berører veldig få mennesker, og godt er det, men allikevel er den viktig. Den er umåtelig viktig for dem som blir berørt.

Noe av det verste man kan bli utsatt for, er vel å miste et barn som følge av en kriminell handling. I denne saken har Regjeringen satt dette problemet på dagsordenen og lagt fram et forslag som komiteen støtter opp om, selv om komiteen har tatt seg den frihet å finpusse på et av punktene, men kun for å gjøre innstillingen enda litt bedre.

Som sagt er det heldigvis få saker hvor dette er en problemstilling. Stortinget evner nok i så måte ikke å forstå konsekvensene av det som skjer i disse sakene. Utfordringen vår blir likevel å bidra til at hverdagen for de berørte menneskene blir bedre, i den grad det er mulig. Det er det vi inviteres til å gjøre i denne saken. Om det vil bli slik, om det vil oppleves slik senere, vil bare tiden vise. Men Odelstinget ønsker gjennom dette forslaget å komme dem i møte.

Konkret foreslås det her at foreldre som mister et barn som følge av en kriminell handling, gis rett til bistandsadvokat. Det er helt klart positivt. Det styrker foreldrenes rettigheter. Som jeg var inne på innledningsvis, tror jeg ikke man kan forestille seg hvor vanskelig dette må være. Da er det greit å ha noen som kan bistå i forhold til prosedyrer, rettigheter, forpliktelser og ikke minst rett og slett noen profesjonelle som kan hjelpe til med å håndtere hverdagen. Jeg tror, som jeg sa i stad, at dette er noe av det vanskeligste man kan bli utsatt for, og derfor er det særdeles fornuftig å avlaste foreldrene, i den grad det er mulig, i den personlige tragedien som det er å miste et barn.

Videre pålegges påtalemyndighetene å informere foreldrene om at tiltale er tatt ut. Det er også en fornuftig opprydding. Man klargjør et ansvar, man tydeliggjør et ansvar, og man vet at foreldrene da vil få informasjon fra den korrekte kilden. Dette er etter komiteens mening

med på å bidra til en mer helhetlig tilnærming til foreldre som har vært utsatt for en slik handling.

Videre får foreldrene dokumentinnsyn på like vilkår med den som er fornærmet. Det dreier seg altså om informasjon og forståelse, og selv om det kan være vanskelig å forstå, er det ikke tvil om at tilgang på informasjon er avgjørende. Når man blir utsatt for det å miste et barn som følge av en kriminell handling, vil man fokusere mye på spørsmålene: Hvorfor? Hva skjer videre? Derfor er det viktig at man har et system som ivaretar foreldrene med hensyn til usikkerhetsmomentene og de spørsmålene som de stiller seg. Så også her er det et tiltak som etter komiteens skjønn er veldig fornuftig og utvilsomt et skritt i riktig retning.

Videre kan den siktede eller andre pålegges av retten å forlate rettssalen når foreldrene forklarer seg. Det er vel ikke tvil om her heller at dette tidvis har vært opplevd som vanskelig for de pårørende. Komiteen slutter seg til Regjeringens vurdering av at dette etter loven vil bli enklere og kanskje vil gjøre at det føles mer trygt og mer korrekt. Derfor er også dette et tiltak som komiteen støtter opp om.

Det kanskje aller viktigste er likevel at man gir et økonomisk grunnlag for at foreldrene skal kunne være med. Det har vel tidvis dessverre tidligere vært slik at foreldrene av økonomiske hensyn ikke har følt seg i stand til å følge rettssaken etter at de har mistet et barn. Det synes komiteen er urimelig, og komiteen støtter fullt ut det som foreslås her, at man nå skal styrke rettighetene til foreldrene som sitter igjen. I motsatt fall ville dette ha kunnet føles som en tilleggsstraff for foreldrene, og det ville være direkte urimelig.

Utfordringen videre er å fortsette arbeidet med å utvikle en pårørendesorg for dem som sitter igjen, og som opplever problemer som de fleste av oss ikke kommer til å oppleve. Dette er en utfordring som vi alle har en plikt til å jobbe videre med, og jeg tror at alle har en klar ambisjon om å gjøre det. Det har vært litt forskjellig tilnærming til det i komiteen, men alt i alt står komiteen samlet bak det. Det har vært nyanser i synet på hvem man har vektlagt skal gjøre dette arbeidet, men jeg går ut fra at justisministeren og Regjeringen for øvrig tar med seg signalene fra komiteen og vil fortsette dette arbeidet.

På bakgrunn av dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Carsten Dybevig (H) [14:48:15]: Dagens forslag vil styrke rettighetene til dem som har mistet barna sine i en straffbar handling. Håpløsheten og rådvillheten som mange foreldre føler etter å ha mistet et barn, kan aldri forstås fullt ut av dem som ikke har opplevd dette. Mange enkeltpersoner og organisasjoner har arbeidet for å styrke ofrenes rettigheter. Frivillige organisasjoner, som f.eks. Stines Sofies Stiftelse, har gitt samfunnet innsyn i hvilke traumer og dilemmaer mange ofre opplever etter å ha mistet et barn – også den motgangsfølelse som mange har kjent på kroppen under ofte opprivende vitnemål i rettssaker og påfølgende medieoppslag.

Jeg vil gi honnør til justisministeren, som etter mange års innsats både som justisminister og som stortingsrepresentant og i arbeid i det sivile liv har kjempet en kamp for de svake i samfunnet. Han har lagt frem et forslag som i dag får bred støtte i Stortinget, og han er blant dem som har kjempet en årelang kamp for ofrenes rettigheter.

En gjennomgang av dagens regelverk er nødvendig fordi endringer av personlig økonomi ikke skal oppleves som en tilleggsbyrde til de psykiske påkjenninger som et dødsfall hos barn medfører.

Foreldre skal få rett til økonomisk godtgjøring når de følger rettssaken, og de får samtidig nye og uttrykkelige straffeprosessuelle rettigheter, som f.eks. retten til bistandsadvokat. I tillegg har justisministeren fortjenstfullt valgt å nedsette et bredt sammensatt utvalg som skal se nærmere på den fornærmedes stilling. I fremtiden må også den praktiske håndteringen av de fornærmede og pårørende i en straffesak klargjøres, herunder hvilken rolle ofrene kan ha.

Begrunnelsen for å gi ofrene større rettigheter er at foreldre som helt uskyldig mister sitt barn i en kriminell handling, bør både moralsk og økonomisk ha samfunnets støtte og beskyttelse. Nå vil foreldrene eller verge som følger hovedforhandlingene i straffesaker i disse sakene, få dekket reiseutgifter, dokumenterte utlegg og tapt arbeidsfortjeneste så langt det er rimelig.

I tillegg gis de samme foreldrene nye straffeprosessuelle rettigheter, som:

- retten til bistandsadvokat
- påtalemakta pålegges en uttrykkelig plikt til å underrette foreldrene om at tiltale er tatt ut i saken
- retten til dokumentinnsyn tilsvarende det fornærmede har
- muligheten for den siktede eller andre til å forlate rettssalen når foreldrene forklarer seg, fordi påkjenningen vil være særlig belastende når siktede er til stede

Det er viktig at departementet fortsetter arbeidet med å utvikle en pårørendeomsorg og da i samarbeid med aktuelle organisasjoner. Fremskrittspartiet ønsker at departementet kun samarbeider med Stine Sofies Stiftelse. Jeg tror det er viktig at departementet kan knytte samarbeid også med andre organisasjoner. Det er ofrenes rettigheter og situasjon som er i høysetet, og da må alle samfunnskrefter kunne bidra til et bedre vern for ofrenes rettigheter.

Det skal nå også bli mulig for barn med én forelder å få støtte og anledning til å oppnevne en person til å være til stede, og som får dekket sine krav med de rettigheter de nevnte foreldre har.

Avslutningsvis vil jeg påpeke at reglene ikke må håndheves så snevert og rigid at en god og fornuftig ordning blir avkortet.

Finn Kristian Marthinsen (KrF) [14:51:39]: Jeg føler også behov for å gi uttrykk for at det er en meget alvorlig bakgrunn for den saken som vi nå har til behand-

ling, og som vi skal si noe i forhold til. Vi skal fatte vedtak i denne saken som kan være med på å gjøre livet for noen som har fått det vanskelig, kanskje noe lettere.

Jeg vil også, som foregående taler, berømme justisministeren for hans arbeid i denne sammenhengen. Jeg tror det knapt er noe som for foreldre er så dramatisk, og som griper så inn i deres liv, som nettopp det å miste et barn. Det gjelder generelt. Men det gjelder – uten at jeg har noen erfaring fra det selv, men slik jeg kan sette meg inn i det – i særlig grad for dem som mister et barn som følge av en straffbar handling. Da er det viktig at det er noen som kan være med og bidra til at personene får den nødvendige hjelpen som gjør at de kan føle seg både sett og hjulpet, at de har en følelse av at de ikke blir stående alene, verken med sorgen eller med de mange spørsmålene i forhold til det offentlige, i forhold til rettssaker, i forhold til en hel del områder som de normalt ikke har vært forberedt på å skulle takle. Derfor er det viktig at vi går inn for hjelp som gir støtte, og som bidrar både til trygghet og veiledning for foreldre som kommer i en slik situasjon.

Men det er også viktig at barn gis den nødvendige hjelpen når de er i en situasjon hvor de har fått rett til bistandsadvokat. Derfor er det nødvendig at det utvalget som skal nedsettes av Justisdepartementet for å vurdere fornærmedes straffeprosessuelle stilling, ikke bare ser på det, men også vurderer problemstillinger for pårørende til barn som har fått rett til bistandsadvokat.

Jeg fulgte selv det som førte til opprettelsen av Stine Sofies Stiftelse i Grimstad, og opplevde noen av de vanskeligheter og det samfunnsmessige engasjementet som kom til uttrykk rundt stiftelsen etter hvert. Jeg så hvordan enkeltmennesker med et engasjement – i dette tilfellet fra hovedpersoner med et engasjement sprunget ut av opplevd virkelighet – ble ivrige etter å kunne være en hjelp for andre som kommer i en lignende situasjon. Den idealismen og den viljen til å stå på for å kunne hjelpe mennesker i en lignende situasjon, er det viktig at vi belønner. Jeg synes det er veldig riktig at det også fra Stortingets talerstol allerede – og gjennom mitt innlegg – har blitt gitt uttrykk for den anerkjennelse som Stine Sofies Stiftelse virkelig fortjener.

Men det er også andre som gjør et godt stykke arbeid. Vi snakker også i denne innstillingen om pårørendeomsorg. Det er viktig at man kan institusjonalisere en del ting, men jeg vil også gi oss selv en aldri så liten oppmuntring – ikke noen moralsk pekefinger – til å se mennesker i vårt nærmiljø som trenger noen å snakke med, noen å være nær. Det er ikke slik at vi bare kan skyve ansvaret for omsorg over på offentlige instanser eller til de frivillige organisasjonene. Vi har som medmennesker og enkeltpersoner i et nærmiljø et ansvar for hverandre. Det er slik at vi kan legge til rette forholdene gjennom vedtak her i Odelstinget og Stortinget, men jeg skulle ønske at vi kunne innse at vi ikke kan løse alle problemer med vedtak, men ved å vise omsorg i vårt dagligliv, i tillegg til disse vedtak.

Presidenten: Den reglementsmessige tid for formiddagens møte er omme. Nytt møte vil bli satt igjen kl. 18. Første taler i kveldsmøtet er Inga Marte Thorkildsen.

Møtet hevet kl. 15.

Møte torsdag den 10. juni kl. 18

President: Å g o t V a l l e

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 39):

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 2

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse mv. og i straffeprosesslova (Innst. O. nr. 91 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 45 (2003-2004))

Inga Marte Thorkildsen (SV) [18:03:54]: Det er på høy tid at vi får endringer med hensyn til hvordan mennesker som er i sitt livs verste krise, blir møtt av det offentlige. Det er på høy tid at pårørende til drepte barn får økonomisk hjelp til å følge rettssaken, at de får rett til bistandsadvokat, at de får rett til dokumentinnsyn, og at de får rett til å bli underrettet om at det er tatt ut tiltale i saken. Det skulle bare mangle!

Jeg har hatt kontakt med mange pårørende til barn som er blitt drept, både foreldre, søsken, tanter, onkler og andre. De er i sitt livs verste krise. De forventer da at de blir tatt godt vare på. Men hva er det som skjer? Mange opplever seg usynliggjort, mange føler seg som et hår i suppa, som noen som egentlig er uvesentlige og dessuten litt plagsomme. Og mange opplever at den tiltalte får bedre omsorg enn dem. Det går ikke an!

Jeg har møtt foreldre som har mistet barnet sitt fordi noen har tatt livet av det, og som ikke har fått beskjed om at tiltale er tatt ut i saken. Jeg har møtt foreldrene til ei jente som ble påkjørt og drept av en ruset sjåfør, og de fortalte meg at de ikke fikk vite at saken ble anket. Flere jeg har snakket med, er helt fortvilet over måten rettssaken foregår på, forsvarerens oppførsel, og at de ikke engang har hatt plass ved siden av bistandsadvokaten dersom de har krevd erstatning og på den måten blitt innvilget bistandsadvokat. Mange har vært i fullstendig villrede om hvilke rettigheter de har, og de har virkelig ikke hatt overskudd til å prøve å finne ut av det heller. Dette er uverdige, og jeg har vært så skamfull når jeg har snakket med dem.

Med denne proposisjonen har justisministeren og vi tatt noen skritt i riktig retning. Men vi er fremdeles milevis fra målet om en tilfredsstillende offeromsorg i Norge. Det står klart for SV at de fleste partier er mer villige til å bevilge penger til gjennomføring av den straffen som idømmes, enn til å ivareta ofrene. Jeg etterlyser to tanker i hodet fullt ut.

For øvrig vil jeg trekke fram at SV og Fremskrittspartiet har foreslått at også foreldre til barn som har vært utsatt for en kriminell handling som ikke medførte at barnet mistet livet, men som fikk rett til bistandsadvokat, må ha mulighet til å følge rettssaken, og vi vil at også søsken til drepte barn skal kunne få økonomisk bistand for å

overvære saken i domstolene. Vi konstaterer at det ikke er flertall i denne salen for å foreta et slikt grep nå, men saken er oversendt til den arbeidsgruppen som skal vurdere offeromsorgen i et større perspektiv senere. Det er den nest beste løsning.

Til slutt vil jeg berømme det arbeidet som bl.a. Stine Sofies Stiftelse, Landsforeningen for Voldsofre og enkeltstående personer, som foreldrene til Kristoffer Inderberg Bastiansen, har gjort for å løfte deres situasjon fram i lyset. Vi skal vite at dette har kostet, og jeg synes virkelig ikke det burde være slik at enkeltpersoner må vrenge seg i mediene for at noe skal skje.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg er meget glad for at komiteen har sluttet seg til forslaget om å styrke og synliggjøre rettstilstanden for pårørende i saker der barn er døde som følge av en straffbar handling.

Spørsmålet om de pårørendes situasjon i straffesaker har vært omtalt i samfunnsdebatten den senere tid, og Regjeringens arbeid med å forbedre enkelte pårørendes stilling har hatt høy prioritet. Det er en sak jeg brenner for.

Forslaget innebærer for det første at foreldre kan få dekket reiseutgifter i forbindelse med hovedforhandlingene etter reiseregulativet i staten, samt at retten kan tilkjenne foreldre dekning for dokumenterte utlegg og tapt arbeidsfortjeneste så langt det er rimelig.

Videre innebærer forslaget at foreldre får en klar rett til bistandsadvokat dersom de ønsker det, uavhengig av om de fremmer erstatningskrav i saken eller ikke. I tillegg innebærer forslaget at den samme personkretsen gis enkelte andre, nye og uttrykkelige straffeprosessuelle rettigheter. Jeg trekker her fram forslaget om å gi foreldrene rett til dokumentinnsyn på lik linje med fornærmede.

Jeg er også godt fornøyd med at komiteen har tiltrådt forslaget om å gi retten adgang til å pålegge den siktede eller andre å forlate rettssalen når foreldrene forklarer seg, selv om det er grunn til å tro at vitnet uansett vil gi en uforbeholden forklaring. Bakgrunnen for dette forslaget er at det kan være en stor påkjønning for foreldrene å forklare seg med den siktede til stede.

Under høringsrunden var høringsinstansene noe delt i synet på hvilke pårørende som skal omfattes i hvilke type saker.

Jeg mener forslaget innebærer en balansert løsning når det som hovedregel omfatter foreldre, eventuelt verge, til barn som var under 18 år da de ble drept som følge av en straffbar handling. Det er likevel åpnet for unntak etter en konkret vurdering, fordi en skarp grense kan lede til urimelige resultater i praksis. Forslaget går derfor ut på at også foreldre til barn over 18 år kan få rettigheter når særlige forhold foreligger.

Jeg har forståelse for komiteens ønske om at også andre enn dem som hadde foreldreansvaret, i konkrete tilfeller bør ha rett til godtgjørelse. Aleneforeldre kan ha behov for å ha med seg en ledsager, eller foreldrene orker kanskje ikke å møte i retten selv, men har behov for at noen de kjenner, følger saken. Jeg støtter derfor den presiseringen komiteen har foreslått i lov om vidners og sak-

kyndiges godtgjørelse for å åpne for en slik fleksibel ordning.

Dersom reglene blir vedtatt, tar jeg sikte på å sette dem i kraft så raskt som mulig.

Den neste milepælen i arbeidet for fornærmedes og pårørendes stilling er det utvalget Regjeringen vil sette ned om kort tid. Der skal man utrede hvordan fornærmedes og pårørendes straffeprosessuelle stilling kan styrkes. Jeg tar med meg komiteens innspill når mandatet skal utarbeides.

Jeg vil også be en arbeidsgruppe se nærmere på hvordan omsorgen for fornærmede og pårørende i deres møte med strafferettsapparatet kan bedres.

Når det gjelder de merknader som spesielt Fremskrittspartiet og SV har kommet med, bl.a. om å sørge for at foreldre til barn som er tilkjent bistandsadvokat, skal få økonomisk støtte til å følge saken, er det en problemstilling som jeg vil ta med til det utvalget som skal gå bredere til verks i denne saken.

Jeg vil også se på andre spørsmål som er reist i komiteen, fordi jeg synes det er viktig å ha en åpen vurdering av dem.

Jeg er enig med komiteens flertall i at berørte organisasjoner kan trekkes inn i utviklingen av en omsorg for pårørende, og jeg vil til merknadene fra Fremskrittspartiets medlemmer vise til at departementet har hatt et langvarig og sterkt samarbeid med Stine Sofies Stiftelse, fordi den er viktig.

Jeg vil også si meg enig i refleksjonene gjort av representanten Thorkildsen om at vi har mye ugjørt. Men da får vi gjøre jobben. Jeg vil også, lik representanten Thorkildsen, gi anerkjennelse til mennesker som har tatt den byrden på vegne av samfunnet å fortelle sin historie i ulike sammenhenger. Jeg har også møtt en del av de menneskene. Jeg synes de har gjort dette på en meget skikkelig og imponerende måte, for å si det slik. Det er mange av dem, og det er ulike skjebner. Det er også møtet med disse skjebnene som i sum har påvirket meg til å ta opp denne saken.

Når det gjelder komiteens ønske om at saker om voldsoffererstatning skal prioriteres når noen har mistet et barn, vil jeg ta det med i det kontinuerlige arbeidet vi gjør, for at saksbehandlingen skal være så rask og god som mulig i saker om voldsoffererstatning. Jeg oppfatter, slik som det ble sagt i begynnelsen av denne saken, at det er en viktig sak.

Jeg vil avslutningsvis si noe som går utover denne saken. Gjennom mange år i politisk arbeid, i praktisk sosialt arbeid og i diakonalt arbeid har jeg fått det inntrykket at pårørende i mange sammenhenger er en usynliggjort gruppe i Norge. Jeg synes ikke de er godt nok verdsatt, bl.a. i det arbeidet de gjør overfor stoffavhengige. Jeg synes heller ikke at de alltid er verdsatt og påskjønet i møtet med andre offentlige vesen i Norge, f.eks. med helsemyndigheter og sosialmyndigheter. Det er jo ikke noen tvil om at det er mennesker her som gjør en kjempeinnsats. Dersom vi bekjenner oss til at vi alle er borgere i et samfunn, og at det sivile samfunnet er grunnleggende for at samfunnet som sådant skal eksistere, er det på tide at

vi ser de pårørende og erkjenner dem. Det som skjer i dag, er et viktig skritt i den retningen, men det er flere skritt som også trengs å bli tatt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 575)

S a k n r . 3

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet) (Innst. O. nr. 90 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 43 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Carsten Dybevig (H) [18:13:46] (ordfører for saken): Organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet har i mange år vært under vurdering, og derfor er jeg glad for at vi nå endelig har fått en avklaring.

Justiskomiteen har i fellesmerknader understreket at vi er opptatt av at justissektoren ivaretar rettsikkerheten til den enkelte på en god måte og fremstår som publikumsvennlig. Disse to hensyn har stått sterkt i komiteens arbeid med saken.

Endringene i den sivile rettspleien på grunnplanet må også sees i sammenheng med forlengelsen av politireformen. Jeg vil som saksordfører takke de partiene som har vært med på å skape flertall for forslaget og de tilleggsendringene som er gjort. Flertallet består av regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og SV. Fremskrittspartiet har fremmet en egen modell som skiller seg kraftig ut fra flertallets forslag. Fremskrittspartiets modell knytter seg opp mot domstolene og er etter min oppfatning en langt mer byråkratisk, tungrodd og fordyrende modell for borgerne enn politimodellen. Fremskrittspartiet vil selv redegjøre for sitt syn i saken senere.

Den sivile rettspleien kjenner vi best gjennom forliksrådene. Men også namsmannsfunksjonen, stevnevitnefunksjonen og andre rettspleiegjøremål som utføres på nivået under tingrettene, regnes til den sivile rettspleien på grunnplanet.

Hovedspørsmålene som justiskomiteen i forbindelse med behandlingen av proposisjonen har beskjeftiget seg med, har vært hvordan vi kan modernisere, strømlinjeforme og forenkle organiseringen av oppgavene og strukturen rundt namsmannsfunksjonen og forlikrådene.

En viktig forutsetning for endringer i organiseringen av den sivile rettspleien har vært å forenkle inndrivelsen av uimotsagte krav. Justiskomiteens flertall har støttet Regjeringens forslag om at man innfører en ordning med direkte tvangsinn drivelse i saker hvor skyldneren ikke bestrider kravet. I praksis betyr dette at en fordringshaver kan henvende seg direkte til namsmannen uten å ha en dom som bakgrunn for kravet. Dette styrker rettsikkerheten til den enkelte som ikke har en dom før kravet blir innkrevd. I tillegg vil partene spare kostnader forbundet med behandlingen i forlikrådet i de mange tilfellene der skyldneren ikke har innvendinger. For skyldneren som til sist må dekke alle kostnadene ved tvangsinnkrevning, vil det medføre reduserte gebyrer, salærer og andre omkostninger.

Skyldnere som allerede er i en vanskelig økonomisk situasjon, og kanskje er ressursvake i tillegg, påføres dermed ikke større utgifter enn nødvendig. Reduserte kostnader, spesielt for skyldner, har vært et viktig moment ved å gå over til denne ordningen. Også en raskere og billigere inndrivelse av fordringer vil kunne holde gjeldstørpedoer unna skyldnerne.

Jeg vil spesielt peke på at det i forslaget til lovregler om direkte tvangsinn drivelse er bygd inn mange ekstra rettssikkerhetslementer, sammenlignet med de alminnelige reglene for utlegg. Herunder skal utleggsbegjæringen gi noe mer utfyllende opplysninger om kravet, siden begjæringen også skal oppfylle de krav som stilles til en forliksklage. Videre vil jeg poengtere at enhver innsigelse som er fremsatt i rett tid fra skyldner mot kravet, fører til at det ikke kan tas utlegg før saken også har vært behandlet i forlikrådet.

Noen vil kanskje spørre om ordningen med direkte tvangsinn drivelse kan medføre misbruk. Flertallet har til dette sagt at det er en prinsipiell fordel at kravet fra fordringshaveren ikke blir rettskraftig avgjort under direkte tvangsfullbyrdelse. Det har en preventiv virkning at saksøkte kan reise tvist om kravet i ettertid. Jeg kan i tillegg nevne at en slik ekstra sikkerhet har man ikke dersom inndrivelsen starter i forlikrådene.

Under arbeidet i komiteen har vi mottatt bekymringer som går på at ordningen med direkte inndrivelse vil kunne gjøre at flere urettmessige krav blir fremmet. For å sikre seg mot dette har flertallet foreslått at namsmannen kan ha adgang til å kreve inn gebyrer forskuddsvis. Det blir da en endring i rettsgebyrloven § 14.

Under arbeidet med lovforslaget har det fremkommet bekymring for at direkte inndrivelse av uimotsagte krav vil bety et betydelig merarbeid for namsmannen. Flertallet i komiteen har derfor vært opptatt av at det sikres tilstrekkelig med stillinger, slik at man unngår restanser og ventetid.

Forlikrådet som institusjon skal bestå uendret, og jeg er spesielt opptatt av at den lokale forankring av forliks-

rådene består. Forlikråd er en effektiv måte å løse konflikter på. Saksmengden til forlikrådene er økende. I 2002 behandlet forlikrådene mer enn 220 000 saker. Resultatet i mer enn halvparten av disse er pådømmelse ved uteblivelsesdom.

Når det åpnes for direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav, må forlikrådernes organisering endres. Direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav medfører at det ikke vil være grunnlag for at kommunene fortsatt skal ha det økonomiske og administrative ansvaret for forlikrådene. Politiet vil for fremtiden stå for sekretariatsfunksjonen, slik lensmannen allerede gjør i mer enn 100 kommuner. Ved å overføre sekretariatet for forlikrådene til politiet styrkes også grunnlaget ytterligere for lensmannens lokale tilstedeværelse. Den viktigste endringen blir at staten overtar det økonomiske og administrative ansvaret for forlikrådene fra kommunen. Det vil også være slik at Justisdepartementet fortsatt skal ha det direkte overordnede faglige ansvar for forlikrådene.

Når man skal gjøre endringer i organiseringen som fremmer rettssikkerheten og er publikumsvennlig, er det viktig at organiseringen blir helhetlig og mest mulig lik i hele landet. Derfor har det vært viktig å se på hvordan man kan få en mest mulig lik organisering av namsmannsapparatet. I dag er tilknytningen ulikt organisert, ved at man f.eks. i Oslo er tilknyttet domstolen.

For å få en organisering av namsmannsapparatet som er tilpasset bosettingsmønsteret, vil vi videreføre tradisjonen med lensmann som namsmann. Historisk sett har politi- og lensmannsetaten også ivaretatt sivile gjøremål. Den sivile rettspleien på grunnplanet samles derfor hos politiet.

Den valgte modell, politimodellen, er den beste av tre årsaker: For det første fordi den sikrer nærhet til publikum, dernest sikrer den nødvendig kompetanse, og for det tredje så taler også kostnader for at politimodellen velges.

Under justiskomiteens arbeid har problemstillingen vedrørende namsmenn i de største byene vært noe vi har sett spesielt på. I dag er disse namsmenn organisert under domstolene. For å sikre at namsfogdene i de fire største byene får en selvstendig stilling i forhold til politidistriktet, har flertallet kommet til at disse namsfogdene bør ligge direkte under Politidirektoratet. Dette krever en endring i politiloven § 16 annet ledd.

Hensynet til en helhetlig løsning taler for dette. Med en slik organisering vil Politidirektoratet fortsatt ha et enhetlig ansvar for namsmannsgjøremålene og samme grad av styringsmulighet overfor alle namsmennene. Forholdene vil også ligge godt til rette for et nært samarbeid mellom disse namsfogdene og Politidirektoratet når det gjelder utviklingsoppgaver, kompetansehevingstiltak og systemutvikling innen den sivile rettspleien på grunnplanet. Disse namsfogdene vil kunne utgjøre kompetansesentre med en spisskompetanse innen de sivile oppgavene som andre namsfogder og lensmennene kan dra veksler på.

I dag er det flere som har namsmannskompetanse i Norge. En problemstilling som har vært reist, er om det

bør foretas en samling av disse namsmannsoppgaver. Dette har vi bedt Regjeringen se nærmere på. Dog er det viktig å se at problemet i dag i praksis ikke er at man har flere namsmenn, men at ulike instanser kan utøve tvangsfullbyrdelse overfor de samme skyldnere. Vi må for fremtiden unngå at en skyldner kan risikere å oppleve å bli trukket i lønn av ulike namsmenn på samme tid, noe som til slutt tilsier at skyldneren har lite igjen å leve for hver måned. Dagens system med lønnstrekk har flere mangler, og jeg har merket meg at Regjeringen i proposisjonen også kommenterer dette. Vi har imidlertid funnet det nødvendig å påskynde arbeidet med samordning og bedt Regjeringen om å komme med en fremdriftsplan for dette i statsbudsjettet for 2005. Årsaken til dette ligger i bl.a. at i dag er namsmannsfunksjonen, eller innfordringsmyndighetene, fordelt på mange hender, som lensmenn, kemnere, tingretter, arbeidsgivere og statlige innkrevingssentraler. Dette gjør det uoversiktlig og tungvint for publikum. Ny organisering av disse funksjonene vil bli forenklet, mer effektiv og lik over hele landet. For å unngå at gjeldsofre skal oppleve for store lønnstrekk, vil det i fremtiden bli en nasjonal koordinering av samtlige trekk fra samtlige trekkinstanser.

Jeg viser for øvrig til komiteens innstilling, og anbefaler regjeringspartiene å stemme for de forslag som der fremmes.

Gunn Karin Gjøl (A) [18:22:00]: Odelstinget vedtar i kveld en reform av den sivile rettspleien som har vært forberedt i lang tid. De viktigste endringene er at lensmennene tar over sekretariatfunksjonen til forliksrådene, og at de uimotsagte kravene skal gå direkte til tvangsinn drivelse.

Den sivile rettspleien har blitt behandlet i en rekke utredninger de siste årene. Det har bl.a. blitt foreslått å begrense forliksrådenes domskompetanse og la meklingen bli frivillig, en ordning som vil medføre at de ordinære domstolene tar over mer av forliksrådenes oppgaver.

Proposisjonen og en enstemmig komite slår fast at vi ønsker å beholde forliksrådene slik de er i dag, med fortsatt domskompetanse. Vi mener dette er en god og billig ordning for folk. Vanlige mennesker har behov for å få avklart tvister, men en vanlig domstolsbehandling koster mye og tar lang tid. Styrken til forliksrådene er nettopp at man kan få løst tvisten på en ubyråkratisk, billig og effektiv måte.

Den modellen for den sivile rettspleien flertallet i komiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet, går inn for, er en desentralisert politimodell. Vi ønsker at lensmennene skal ta over sekretariatfunksjonen til forliksrådene, og at lensmannen som namsmann skal håndtere de uimotsagte kravene. Dette innebærer at vi styrker de sivile gjøremålene til lensmannen. Arbeiderpartiet og komiteens flertall mener de sivile gjøremålene i lensmannsetaten er viktige for å kunne opprettholde en desentralisert struktur. Mange små lensmannskontor har i dag et relativt begrenset tilfang av straffesaker, som alene ikke vil representere nok oppgaver til å opprettholde alle dagens distrikter. I små kommuner i Distrikts-Norge representerer lensman-

nen den eneste juridiske kompetansen for folk flest, og det ønsker Arbeiderpartiet å beholde. Lensmannen har her en framtrædende veilederrolle som er viktig for et nærpolti.

Det har fra domstolsadministrasjonen og Samarbeidsutvalget for forliksråd og hovedstevnevitner, SFH, blitt uttrykt sterk motstand mot at lensmennene skal ha sekretariatsfunksjonen for forliksrådene. De mener det er problematisk i forhold til maktfordelingsprinsippet. Komiteen deler ikke denne bekymringen. Politi- og lensmannsetaten har historisk sett ivaretatt både politioppgaver og sivile oppgaver. Vi har en sterk lensmannstradisjon som vi mener det er viktig å videreføre i et land hvor befolkningen bor så spredt som i Norge. Skal vi greie å ha en effektiv sivil rettspleie, er det viktig å ha denne organisert på samme måten i hele landet. Det er dessuten ingen ny ting at lensmennene har sekretariatsfunksjonen for forliksrådene. I dag har lensmannen denne funksjonen i over 100 kommuner i landet. Vi har ingen kjennskap til at dette har ført til manglende rettssikkerhet, tvert imot. Samtidig vil vi understreke at forliksrådene ikke behandler straffesaker, som er politiets hovedoppgave, og at forliksrådene vil være suverene i sin løsning av oppgaver. Det vil også være Justisdepartementet som fortsatt skal ha det direkte overordnede ansvaret for forliksrådene.

I dag er namsapparatet svært ulikt organisert, fordelt på lensmenn, kommunale underfogder og avdelinger og underbyfogder og tingretter. Ordningen med lensmennene som blir namsmenn, blir videreført, men slik at de ordinære namsmenn som i dag er organisert på en annen måte, blir underlagt politiet. På denne måten får vi en enhetlig organisering av funksjonen.

Namsmenn i de største byene er svære organisasjoner som det ikke på den samme måten som i distriktene er naturlig å knytte nærmere til det lokale politiet. Dessuten får de sekretariatsansvaret for forliksrådene. I Oslo er også forliksrådet en stor institusjon, med hele ni heltidsansatte dommere. Flertallet i komiteen går derfor inn for at namsmannen i de fire største byene ikke legges inn under politimesteren, men direkte inn under Politidirektoratet, og dermed gis en mer sjølstendig funksjon.

Arbeiderpartiet støtter at de uimotsagte kravene skal gå til direkte tvangsinn drivelse hos namsmannen. Vi ser på dagens ordning, hvor disse må behandles i forliksrådet, som en unødvendig formalitet, som i tillegg påfører den skyldige ekstra kostnader. De uimotsagte kravene er krav der partene er enige om den faktiske situasjonen, og hvor det ikke er konflikt vedrørende riktigheten av kravet eller størrelsen på kravet.

Vi mener at en direkte tvangsinn drivelse vil ivareta skyldneren på en bedre måte. Dette poengterer også gjeldsofferalliansen i sin høring, hvor de framhever det som en fordel at rettsgebyret til forliksrådet faller bort, og at en kan komme raskere i gang med lønnstrekk ved at man går til direkte tvangsinn drivelse hos namsmannen.

I tillegg mener Arbeiderpartiet at den nye loven for direkte tvangsinn drivelse vil ivareta rettssikkerheten til skyldneren på en bedre måte enn i dag. For det første er

det fordi utleggsbegjæringen skal gi noe mer utfyllende opplysninger om kravet siden begjæringen også skal oppfylle de krav som stilles til forliksklage. For det andre skal direkte tvangsfullbyrdelse bare finne sted i det distrikt der skyldneren bor. For det tredje skal skyldneren oppfordres til å ta standpunkt til kravet fra søkeren. Dessuten skal enhver innsigelse som er framsatt i rett tid mot kravet, føre til at det ikke kan tas utlegg før saken er behandlet i forliksrådet.

Det foreligger også en prinsipiell fordel ved at kravet fra fordringshaveren ikke blir rettskraftig avgjort under direkte tvangsfullbyrdelse, men at saksøkte kan reise tvist om kravet i ettertid. Det gjør at faren for misbruk av ordningen blir mindre.

Når det gjelder misbruk av ordningen, har det fra enkelte hold vært uttrykt fare for at urettmessige krav kan bli fremmet. Blant annet er det framhevet at det hender i dag at useriøse katalogselskaper fremmer urettmessige krav. For å unngå dette foreslår komiteen en endring i rettsgebyrloven som gjør at namsmannen kan kreve forskuddsinnbetaling av rettsgebyr i enkelte tilfeller.

Vi har i dag over 800 særnamsmenn i Norge. I første rekke er dette kemnerne, skattefogdene, Statens Innkrevingsentral og Trygdeetatens Innkrevingsentral. Flertallet i komiteen mener det er behov for å ta en gjennomgang når det gjelder de mange som har namskompetanse, og ber derfor Regjeringen se på muligheten for å få en enklere og mer effektiv ordning.

Det som likevel er det største problemet her, er at de mange namsmennene ikke samordner seg. Det innebærer at skyldnere kan få lønnstrekk fra flere namsmenn samtidig, noe som resulterer i at de betaler mer enn de evner. Vi ser at det er et stort behov for koordinering av lønnstrekk, og flertallet ber derfor departementet ta de nødvendige skritt for å samordne lønnstrekk via en felles koordineringsinstans.

Helt avslutningsvis har jeg lyst til å gi honnør til sakens ordfører, som har gjort en formidabel innsats for å samle et flertall for at vi nå i dag får en reform av den sivile rettspleien som jeg mener at det er på høy tid at vi gjennomfører.

H e i d i G r a n d e R ø y s hadde her teke over presidentplassen.

André Kvakkestad (FrP) [18:30:41]: I en situasjon der politidirektøren påpeker at politiet har et rekordstramt budsjett, overføres det ytterligere sivile oppgaver til politiet. Slik blir det mer kontortjeneste og enda mindre polititjeneste.

Men uavhengig av dette har vi en del andre problemer som vi finner beklagelig. For Fremskrittspartiet er maktfordeling mellom den dømmende og den utøvende myndighet viktig. Sammenblanding av oppgaver og sammenblanding av persongalleriet vil svekke rettssikkerheten og tiltroen til at avgjørelser er fattet på riktig grunnlag og utført på korrekt måte. Tilliten til våre aktører i justissektoeren er avgjørende for at problemer kan løses på en minst mulig konfliktfylt måte.

De vurderinger som ble lagt til grunn for etablering av Domstolsadministrasjonen, er like anvendbare her som de er i forhold til andre deler av domstolsapparatet og i forhold til den utøvende makt.

Politi- og lensmannsetaten er en aktiv del av den utøvende makt. Da vil det være uheldig å gi dem oppgaver, som å være sekretariat for forliksrådene. Det å være tilrettelegger og saksutreder for forliksrådene vil være et brudd på prinsippet om uavhengige domstoler. At det overordnede ansvaret skal ligge hos departementet, gir ingen større uavhengighet for den utøvende makt, snarene tvert imot.

Fremskrittspartiet har forståelse for at tidligere statsråder kunne se for seg en slik løsning. Ut fra datidens organisering av domstolene kunne dette virke logisk. Poenget er at vi nå har etablert en domstolsadministrasjon, og også domstolene i førsteinstans hører logisk sett inn under den samme organiseringen.

Forenklinger er ofte til det bedre. At personer med svak økonomi kan slippe unødvendig mye av offentlige avgifter og gebyrer, er også et gode. Problemet melder seg når dette kan gå på bekostning av deres rettssikkerhet. Den forenkling av prosessen som skal gjelde for uimotsagte krav, er i utgangspunktet i orden dersom en forutsetter at alle personer har en god oversikt over sine finansielle forhold og juridiske forhold forbundet med økonomiske krav.

Dersom en derimot erkjenner at enkelte personer i gjeldssaker kan ha store problemer med å følge opp alle juridiske sider av det som hevdes å være deres økonomiske forpliktelser, er det behov for en god ivaretagelse av disse personene. Vi vet også at flere personer som har havnet i en situasjon de finner vanskelig, kan reagere med ikke å forholde seg til post og krav som presenteres for dem. At vi da skal forutsette at alle krav som innen en frist ikke er bestridt, automatisk er reelle, er en svært alvorlig konklusjon som kan få store konsekvenser. Interessant nok mener SV og Arbeiderpartiet, som vanligvis påstår at de er opptatt av de svakeste, at dette er noe disse menneskene får leve med.

Det er også slik at næringsdrivende og andre har slitt med at useriøse firmaer har sendt ut regninger på ikke-eksisterende forhold. De såkalte kataloghaiene er et godt eksempel i så måte. Når næringsdrivende og ressurssterke personer har et problem med å følge med og å kunne forsvare seg, hva da med de andre?

Dersom poenget er å ivareta personer med økonomiske problemer, kan en redusere gebyrene. Det ikke å behandle sakene deres på en forsvarlig måte er ikke løsningen. Den teoretiske muligheten for at forliksrådet kan kreve forhåndsbetaling av gebyrer, er en teoretisk hjelp for disse menneskene. Antakeligvis vil effekten være at hvis det er privatpersoner som sender inn et krav, er det de som må betale gebyrene, fordi det offentlige vil sikre seg at pengene kommer inn, og således er redd for at de private selv ikke betaler.

En koordinering av inndrivningen av fordringer er en fordel. Det vil også være en fordel med en koordinering av trekk o.l. Vi mener dette løses best ved en samordning

av namsmannens oppgaver, kanskje også i en sentral sammenheng. Dette ønsker vi utredet.

Med bakgrunn i alle disse betenkeligheter vil jeg ta opp Fremskrittspartiets forslag om å sende saken tilbake til Regjeringen.

Presidenten: Representanten André Kvakkestad har teke opp det forslaget han refererte til.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [18:36:33]: Jeg vil fokusere først og fremst på gjeldsofrene og på behovet for nye stillinger for å betjene namsmannsfunksjonen etter de endringene flertallet, som SV er en del av, nå gjør. Representantene Gunn Karin Gjøl og Carsten Dybevig har for øvrig redegjort godt for hva som også til slutt ble SVs syn i denne ganske vanskelige saken, og jeg vil framheve representanten Gjøl's omtale av forlikrådene som en meget god, effektiv og billig ordning som vi vil sikre for framtida, samt hennes omtale av den løsningen som er valgt for de fire største byene.

Jeg skal være ganske kort. Vi i SV er veldig fornøyd med at vi har fått gjennomslag for at lønnstrekkene som foretas av namsmennene og særnamsmennene, nå skal samordnes. Gjeldsofferalliansen har lenge påpekt at mange skyldnere faktisk ikke får beholde «det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand», jf. dekningsloven § 2-7. Dette er en uholdbar situasjon, og særlig alvorlig er dette når barn også rammes.

Dagsavisen hadde en reportasje om hva som kan skje med en familie når trekkene ikke koordineres mellom de ulike namsmennene. Det som er ille, er at dette ikke er gjort før. Jeg skal sitere to avsnitt fra den nevnte reportasjen:

«Men innen den felles koordineringsinstansen er på plass, har sannsynligvis Per-Arne Westerberg mistet hjemmet sitt. Siden han ble arbeidsledig i 1987 har den økonomiske situasjonen hans forverret seg hvert år.

– De ulike pengeinnkreverne spør verken meg eller hverandre om jeg sitter igjen med nok penger til å leve av. Det er veldig vanskelig, og når jeg diskuterer dette med dem så får de meg til å føle at jeg ikke har en sak. Det er ingen hjelp å få.»

Dette forteller Per-Arne Westerberg til Dagsavisen.

Framdriftsplanen for koordineringsinstansen skal komme i budsjettproposisjonen for 2005. Jeg regner med at statsråden ser alvoret i denne saken og prioriterer arbeidet med dette.

Til slutt vil jeg trekke fram flertallsmerknaden på side 9 i innstillingen, som lyder som følger:

«Flertallet viser til at den foreslåtte ordningen med direkte inndrivelse av uimotsagte krav vil føre til en betydelig økning i saker for namsmannsapparatet. Saksbehandlingstiden hos namsmannen i Oslo er i dag definert som å jour. Flere namsmannsavdelinger har uttrykt bekymring i forhold til at en slik økning i saker skal føre til mye ekstraarbeid, og påfølgende store restanser. Det må derfor sikres at det tilføres tilstrekkelig med stillinger slik at man unngår at disse restansene

oppstår. Lang saksbehandlingstid og store restanser vil være i strid med proposisjonens hensyn bak forslaget med ønske om raskere inndrivning, og det vil medføre fare for illegal innkreving av gjeld. Basert på anslag om en økning i utleggssaker til et sted mellom 330 000 og 390 000 saker trengs det økte ressurser til å opprette nye namsmannsstillinger for å opprettholde dagens saksbehandlingstid. Det er også av stor viktighet at det sikres tilstrekkelig med midler til at, både de allerede eksisterende namsmennene og de som skal bemanne de nye stillingene, får tilegnet seg de nødvendige kunnskapene for å utføre denne jobben.»

Dette er en meget viktig merknad for oss og for flertallet.

Helt til slutt vil jeg slutte meg til den rosen som representanten Gunn Karin Gjøl gav til saksordføreren, Carsten Dybevig. Han har gjort en utmerket jobb, og takk for det.

Einar Holstad (KrF) [18:40:21]: Den sivile rettspleien på grunnplanet er enkelt sagt forlikrådene, namsmannsfunksjonen, stevnevitnefunksjonen og enkelte andre rettspleiegjøremaal som utføres på nivået under tingrettene. Organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet har vært under vurdering i mange år, og det har vært bred enighet om at det er behov for en endelig avklaring.

Forlikrådene er formelt sett domstoler og er som hovedregel førsteinstans i sivile saker. De behandler rundt regnet 250 000 saker i året. Det er ett forlikråd i hver kommune, og kommunene har det økonomiske og administrative ansvaret. De fleste saker i forlikrådet er kurante inkassosaker der skyldneren ikke har innsigelser mot kravet. De bringes inn fordi dom er en forutsetning for tvangsfullbyrdelse. Blant annet for å redusere partenes kostnader foreslås det at fakturaer o.l. skal være grunnlag for å begjære tvangsfullbyrdelse. Bare dersom skyldneren reiser innsigelser mot kravet, skal saken behandles i forlikrådet. Direkte tvangsinn drivelse vil føre til at mange av sakene som krever minst innsats i forlikrådet, faller bort. Det er da ikke lenger grunnlag for selvfinansierende, kommunale forlikråd.

Kristelig Folkeparti viser til de hovedhensyn gjengitt i proposisjonen som tilsier at ordningen med direkte inndrivelse av uimotsagte krav bør gjennomføres. Vi viser særlig til at direkte inndrivelse ved namsmannen er en fordel for de ressursvake som av ulike årsaker ikke evner å møte i forlikrådet eller på annen måte mister retten til innsigelser. Den kontakten som namsmannen vil ha med skyldneren under en utleggssak, øker etter komiteflertallets syn sannsynligheten for at rettmessige innsigelser når fram og blir behandlet. Direkte tvangsinn drivelse vil ivareta skyldnerens faktiske rettssikkerhet på en langt bedre måte. Videre vil vi peke på at ordningen med direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte pengekrav i mange tilfeller vil redusere kostnadene for skyldner.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet blir helhetlig og

mest mulig lik i hele landet. I dag er namsmannsapparatet svært ulikt organisert, fordelt på lensmenn, kommunale underfogder og avdelinger under byfogder/tingretter. Jeg viser spesielt til de innvendinger som er kommet vedrørende forslaget om organiseringen av namsmannen i Oslo. Distrikter bør ha lik nivåinndeling, og vi er derfor enig i at namsmannen av prinsipielle grunner bør skilles fra domstolen også i Oslo. Samtidig er det viktig at man har en organisasjonsmodell som passer landets bosetningsmønstre.

Kristelig Folkeparti viser til at politiet er den mest desentraliserte statlige etat. Dette gir en nærhet til publikum som ikke må bli svekket. Ved også å overføre sekretariatet for forlikrådene til politiet styrkes grunnlaget ytterligere for lensmannens lokale tilstedeværelse. Allerede i dag ivaretar lensmenn sekretariatsfunksjoner i mer enn 100 kommuner, og etter det flertallet erfarer, har ikke dette ført til mangler i forhold til rettssikkerheten. Forlikrådene behandler ikke straffesaker, som er politiets hovedoppgave, og forlikrådene vil være suverene når det gjelder å løse sine oppgaver. Justisdepartementet skal fortsatt ha det direkte overordnede faglige ansvar for forlikrådene.

Lensmennenes hverdag skal fortsatt være mer enn blålys og håndjern. Det vil bidra til å sikre etatens posisjon og funksjon i lokalmiljøet i framtiden.

Ola D. Gløtvold (Sp) [18:44:33]: Senterpartiet slutter seg i hovedtrekk til komiteens flertall når det gjelder organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet. På ett punkt er likevel Senterpartiet uenig med komiteen. Det gjelder forslagene til endringene i politiloven § 16.

Flertallet i komiteen skriver i innstillingen på side 11, første spalte:

«Med det forslag som departementet har fremsatt vil en finne et godt grunnlag for gjennomføring av Politireformens fase II, uten å måtte slå sammen lensmannsdistrikter.»

Samtidig har det samme flertallet følgende forslag til endringer i politiloven § 16:

«Lensmannsdistrikter og namsfogddistrikter skal omfatte en eller flere hele kommuner.»

Dersom dette flertallets merknader skal stemme overens med flertallets forslag, forutsetter det at det ikke finnes flere lensmannskontorer innenfor én og samme kommune. Men det er faktisk tilfelle i enkelte kommuner. Så langt Senterpartiet har brakt på det rene, har vi i dag iallfall tre kommuner der det er flere lensmannsdistrikter. Det gjelder:

- Ringsaker kommune i Hedmark, med Moelv og Brumunddal lensmannsdistrikt
- Fredrikstad, med Onsøy, Kråkerøy/Rolvøy og Borge lensmannsdistrikt
- Bergen, med Fana, Laksevåg og Åsane/Arna lensmannsdistrikt

På denne bakgrunn fremmer Senterpartiet i denne saken forslag om å stryke den setningen som sier: «Lensmannsdistrikter og namsfogddistrikter skal omfatte en eller flere hele kommuner.»

Stortinget kan ikke uten nærmere vurdering bare nedlegge de ovenfor nevnte lensmannsdistrikter. Senterpartiet vil også advare mot å innføre en ordning hvor man ved eventuell framtidig kommunesammenslåing automatisk også må slå sammen vedkommende lensmannsdistrikter.

Behovet for polititjeneste og øvrige tjenester som ligger under lensmannen i et lokalsamfunn, faller på ingen måte bort selv om den formelle kommunale styringsstrukturen skulle bli endret. Den vedtatte og nedfelte «nærpolitordning» vil således fortsatt ha sin berettigelse, idet folk fortsatt skal bo og virke i sine lokalsamfunn. Det må være dette som skal være avgjørende også når spørsmålet om å slå sammen vedkommende lensmannsdistrikter skal avgjøres. Det må da foretas en konkret vurdering ut fra behovet, og ikke innføres en lovbestemmelse som hindrer en slik vurdering.

Jeg tar med dette opp det forslaget som jeg viste til i innlegget, og som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten Ola D. Gløtvold har teke opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Odd Einar Dørum [18:47:28]: Forslaget om en omorganisering av den sivile rettspleien på grunnplanet føyer seg inn i en rekke av viktige reformer i justissektoren de senere årene. Med «den sivile rettspleien på grunnplanet» menes forlikrådene, namsmannsfunksjonen, stevnevitnefunksjonen og enkelte andre gjøremål som utføres på nivået under tingrettene.

Komiteen har understreket at det er viktig at justissektoren ivaretar rettssikkerheten til den enkelte på en god måte, og at den framstår som effektiv og publikumsvennlig. Dette har også vært retningsgivende ved utformingen av Regjeringens lovforslag.

Det over ti år gamle forslaget om direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav skal endelig gjennomføres. Direkte tvangsinn drivelse vil, slik Regjeringen og komiteens flertall ser det, styrke skyldnerens faktiske rettssikkerhet. Samtidig vil partene spare kostnader, og den totale saksbehandlingstiden vil bli kortere. Ordningen vil innebære en forskyvning av saksmengde fra forlikrådet til namsmannen, som det innenfor dagens organisering av den sivile rettspleien på grunnplanet ikke vil være rom for.

Det er viktig for meg å understreke at forlikrådet som institusjon skal bestå uendret. Det skal fortsatt være forlikråd i hver kommune, og medlemmene skal velges av kommunestyret, som nå. Staten overtar det økonomiske og administrative ansvaret for forlikrådene, og sekretariatsfunksjonen legges til namsmannen. For å sikre at tjenestemennene hos sekretariatet er helt uavhengige av partene i tvistene, og også oppfattes som helt uavhengige, skal ikke lensmannen eller andre ved sekretariatet lenger kunne representere noen parter i forlikrådet.

Jeg er glad for at det i all hovedsak er bred enighet om forslaget til organisering. Den enhetlige organiseringen av det overordnede ansvaret beholdes, selv om namsfogdene i de fire største byene legges direkte under Politidi-

rektoratet for å sikre dem en selvstendig stilling i forhold til politidistriktet.

I tillegg til de alminnelige namsmenn er det en rekke instanser som har namsmannskompetanse. Jeg har merket meg komiteens ønske om en gjennomgang med tanke på effektivisering og forenkling på dette området.

Jeg har også notert meg at komiteen ber om at det i statsbudsjettet for 2005 presenteres en framdriftsplan for behovet for samordning av lønnstrekk.

For å styrke rettssikkerheten ved forlikrårsbehandlingen vil jeg i samsvar med komiteens ønske vurdere en endring av reglene for forkynnelse av forliksklager.

La meg videre også understreke at med den reformen som her gjøres, er det den rettstradisjonen i Norge som er knyttet til lensmannstradisjonen, som sikres. Det er en tradisjon som er nær folk i sivile saker. Det er en tradisjon som sammen med forlikrådene representerer nærkontakt. Samtidig betyr organiseringen som komiteen har valgt, at denne siden av lensmannsfunksjonen og namsmannsfunksjonen, som også er en del av det norske politiet, skaper et grunnlag for en fortsatt desentralisert struktur innenfor lensmanns- og politietaten. Dette er svært viktig, og det opprettholder også utgangspunktet for en politirole som handler om noe mer enn at politiet har strafferetten som sitt eneste fagfelt. Det understreker en politirole med nærhet til lokalsamfunnet, en politirole som har vært svært viktig, og som veldig mange har kjent som svært viktig og grunnleggende og sympatisk, bl.a. i forbindelse med namsmannens innsats for å sikre gjeldsofres rettigheter og praktiske forhold gjennom det som gjeldsofre har vært utsatt for fra begynnelsen 1990-tallet av.

La meg til slutt få uttrykke tilfredshet med at man nå får en endelig avklaring på de mange innbyrdes avhengige spørsmålene om hvordan den sivile rettspleien på grunnplanet skal være organisert i framtiden.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

André Kvakkestad (FrP) [18:51:10]: Jeg har forstått det slik at statsråden ikke ser noen problemer med å blande politi- og domstolsmyndighet. Men når det kommer til spørsmålet om det økonomiske: Når politidirektøren har gått ut og sagt at det nåværende politibudsjettet er det strammeste gjennom tidene, kan statsråden garantere at Regjeringen vil foreslå et budsjett som vil dekke denne merutgiften for politiet, slik at vi ikke får en enda mer svekket politimyndighet i Norge?

Statsråd Odd Einar Dørum [18:52:01]: Representanten Kvakkestad hadde en kort visitt til sitt eget hovedargument om rettssikkerhet. Jeg skal dvele ved det.

Det vi snakker om her, er sivile saker. Vi snakker om saker som til nå har vært håndtert gjennom namsmannsfunksjonen, og saker som håndteres gjennom forlikrådene. Dette gir en god kontakt med tanke på å kunne løse saker, fordi sakene blir sett i sin sosiale sammenheng. Og nettopp det å se disse sakene i deres sosiale sammen-

heng, er en del av den rettstradisjonen som vi bl.a. også har i Norge, utenfor det tradisjonelle rettsapparatet knyttet til mekling. Jeg vil understreke at dette er viktig.

Når det gjelder finansieringen av det som er lagt inn i den sivile funksjonen her, er det gebyrfinansiert. Det vil sikre virksomheten gjennom den aktiviteten som er der. Og skulle det oppstå uforutsette forhold, vil vi tidsnok kunne korrigere det før budsjettet for 2006, når dette skal iverksettes.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk.

Trond Helleland (H) [18:53:17] (komiteens leder):

Denne saken som Odelstinget i dag behandler, har ikke fått den oppmerksomheten den fortjener. Etter mitt syn er omorganiseringen som nå skjer innen den sivile rettspleien på grunnplanet, svært viktig.

I korte trekk innebærer den etter mitt syn at vi på den ene siden sikrer en lokal forankring, samtidig som vi på den andre siden effektiviserer og gjør organiseringen mer enhetlig. Arbeidet med disse endringene har pågått en stund, kanskje lenge, men endringene blir først vedtatt i dag. Jeg er glad for at vi gjennom komiteens arbeid har utarbeidet en innstilling som et stort flertall av komiteens medlemmer har stilt seg bak.

Jeg kjenner godt til det solide arbeid som politi- og lensmannsetaten gjør og har gjort innenfor den sivile rettspleien på grunnplanet. Når det nå er flertall for Regjeringens forslag om å legge politimodellen til grunn, er dette noe vi i Høyre støtter. Det er nok for vår del å vise til hva som ble sagt i Budsjett-innst. S. nr. 4 for 2003-2004 om lensmannen og nærhet til publikum, om service, kunnskap mv. Vi er svært fornøyd med at Justisdepartementet så raskt har fulgt opp komiteens merknad i den budsjettinnstillingen om flere tjenestesteder innenfor samme driftsenhet. Etter mitt syn klargjør en at en innfører begrepet «tjenesteenhet», slik at en har et dekkende ord for et lensmanns- eller politistasjonsdistrikt, der det i tillegg til hovedkontoret eller hovedstasjonen er etablert politiposter andre steder i distriktet.

Det viktigste for publikum er selve tjenesteenhetsstrukturen, og at denne derfor bør fastsettes av Kongen. Driftsenhetsstrukturen er i større utstrekning et internt administrativt anliggende, og kan fastsettes på lavere nivå. Med Regjeringens forslag som vi i dag slutter oss til, vil vi finne et godt grunnlag for gjennomføring av politireformens fase II, uten å måtte slå sammen lensmannsdistrikter.

Høyre slutter seg også til de oppryddinger i bruk av navn og betegnelser vi nå foretar. Enheter med både polititjeneste og sivile rettspleieoppgaver skal hete lensmannskontor, enheter med bare politioppgaver politistasjon, og enheter med bare sivile oppgaver namsfogdkontor. På denne måten vil navnet gi folk klar beskjed om hvilke oppgaver enheten har. Uttrykket lensmannskontor har lang tradisjon som betegnelse på nettopp enheter som har begge oppgavetyper. Jeg vil også vise til at lensmennene allerede i dag fungerer som sekretariat for svært mange forlikråd. Videre vil jeg vise til at lensman-

nen allerede fungerer som namsmann, noe det er svært gode erfaringer med.

For framtida vil namsmannsfunksjonen samles under politiet med unntak av i de fire største byene i landet, der den underlegges Politidirektoratet. Denne siste løsningen en har kommet fram til under komiteens behandling, tror jeg vil være god. Den reorganiseringen vi i dag vedtar, er viktig for alle – for dem som har konflikt med naboen, og for dem som er skyldner eller kreditor.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 3.

(Votering, sjå side 576)

S a k n r . 4

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i introduksjonsloven og utlendingsloven (Innst. O. nr. 83 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 30 (2003-2004))

Presidenten: Etter ynske frå kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt. – Det er å sjå på som vedteke.

Signe Øye (A) [18:57:08] (ordfører for saken): Fra 1. september i år blir introduksjonsloven obligatorisk for alle kommunene, dvs. at alle nyankomne innvandrere som er bosatt eller bosettes i en kommune etter avtale mellom kommunen og UDI, har rett til å delta i den nye introduksjonsordningen. Det er positivt. Det vil gi dem som deltar i ordningen, en større mulighet for å komme i arbeid og delta i samfunnet ellers. Og når vi vet at ledighetstallene for innvandrere er tre ganger så høye som ledighetstallene generelt, er denne satsingen helt nødvendig – og det er på tide den kommer.

Det er bra at Regjeringen har fulgt opp Stortingets flertall om at rett og plikt til å gi et slikt tilbud for kommunene er at det foreligger en avtale mellom UDI og kommunen om vedkommende. Det er mange grunner til at det er viktig å avklare dette i dag.

Vi har i dag hørt på radioen at åtte av ti kommuner ikke klarer å betale ned gjelda si, og at hver fjerde kommune er på «svartelista», dvs. de overstyres av staten på grunn av dårlig økonomi. Da kan ikke staten samtidig pålegge kommunene enda flere oppgaver, uten at disse oppgavene er fullfinansierte.

Introduksjonsloven er ikke fullfinansiert. Det har Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet påpekt flere ganger, også i denne innstillingen. Derfor går et flertall i komiteen, alle utenom regjeringspartiene, imot at enhver som finner seg en bolig på egen hånd, skal ha krav på å delta i introduksjonsordningen. Vi mener at dersom loven skulle tillate det, ville vi innført en helt ny bosettingsordning

her i landet der svært mange ville flyttet til Oslo og andre sentrale steder.

Flertallet mener at dagens bosettingsordning fungerer. Flertallet har tillit til kommunene, og vil at kommunene skal kunne bestemme om det er andre utover dem som har krav etter loven, som skal gis det samme tilbudet. Kommunene vet like godt som oss på Stortinget hvilke fordeler en slik introduksjonsordning innebærer for den enkelte innvandrer, men også for kommunen på sikt. Vi har tillit til at kommunene gjør så godt de kan, men noen tvang skal det ikke være for kommunene så lenge pengene ikke følger med, mener Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet. Hva Fremskrittspartiet mener, er ikke like godt å forstå, men jeg regner med at representanter fra partiet vil redegjøre for det senere.

Regjeringen sier også i proposisjonen at den vil vurdere å redusere integreringstilskuddet for selvboettere som ikke tilbys introduksjonsprogram. Det vil Regjeringen slippe å vurdere. Allerede nå sier en samlet komite, inklusiv regjeringspartiene, nei til dette.

Det burde være et mål og et ønske for alle partiene at kommunene la til rette for bosetting i noe raskere grad enn det som skjer i dag. Men på det området er komiteen uenig om hvorfor kommunene henger noe etter med å nå de måltallene som det er behov for. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet mener at det er mange grunner til at kommunene ikke når sine mål, og har forståelse for det. Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet overser fullstendig kommunenes problemer for tiden. Det siste nå er Regjeringens forslag til en ny ordning for dem som har kort botid her i landet, – det gjelder som sagt ikke bare innvandrere – og som er så gamle at de ikke kommer i arbeid, men er avhengige av sosialhjelp fra kommunen.

Introduksjonsloven, som blir obligatorisk fra høsten av, vil være et godt skritt i riktig retning for å få til en bedre integrering av innvandrere her i landet.

Hans Kristian Hogsnes (H) [19:01:37]: Jeg tar utgangspunkt i at lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere, introduksjonsloven, ble vedtatt av Stortinget den 12. juni 2003 og trådte i kraft 1. september samme år som en frivillig ordning. Fra 1. september 2004 vil loven være obligatorisk for alle landets kommuner. Formålet med loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet samt å gi kommunene en bedre rettslig ramme for sitt integreringsarbeid overfor nyankomne innvandrere.

Under kommunalkomiteens behandling av Ot.prp. nr. 28 for 2002-2003 pekte komiteens flertall på at dagens bosettingsmodell skulle ta utgangspunkt i styrt bosetting.

På bakgrunn av Stortingets anmodningsvedtak 16. juni 2003 foreslår departementet i proposisjonen en presisering i introduksjonsloven § 2 nytt annet ledd, slik at det tydelig fremgår av lovteksten at rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram bare gjelder nyankomne innvandrere som er bosatt etter særskilt avtale mellom utlendingsmyndighetene og kommunen. Etter forslaget

er det bare når det foreligger en særskilt avtale om bosetting, at kommunene vil være forpliktet.

Forslaget innebærer ingen endring av selve introduksjonsordningen, slik den er regulert i introduksjonsloven. Det er bosettingsspørsmålet som her er det sentrale temaet. Både Høyre og Kristelig Folkeparti var imot styrt bosetting. Det er nesten så en kan lure på om alle tar det helt innover seg at personer med lovlig opphold i Norge fritt kan bosette seg hvor de vil. Denne retten er et sentralt prinsipp som bl.a. er slått fast i internasjonale menneskerettighetskonvensjoner. Det er derfor forunderlig at ikke alle anerkjenner dette og legger forholdene til rette på best mulig måte.

Det er et annet moment at kommunene får et statlig integreringstilskudd for personer som omfattes av introduksjonsloven § 2. Det er likevel ikke et vilkår for utbetaling av tilskuddet at vedkommende tilbys introduksjonsprogram etter introduksjonsloven. Lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere har som formål bl.a. å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnsliv. En introduksjonsordning er et meget godt utgangspunkt for å få til god integrering. Da kan det synes som om komiteens flertall nesten ønsker å straffe dem som frivillig og ved egen hjelp bosetter seg i en kommune. Disse vil derfor ikke få den drahjelp som et introduksjonsprogram vil være.

Regjeringen har fulgt opp Stortingets vedtak om å begrense retten til introduksjonsprogram til personer som er bosatt etter avtale mellom kommunene og UDI. Fra Høyres side vil vi fortsatt hevde at Regjeringens opprinnelige forslag fra 2003 i større grad ville ha stimulert flyktningene til aktiv egeninnsats fremfor passivt å sitte på mottak og avvente bosetting i en kommune. Med debatten om asylsøkerbarna friskt i minne er det vanskelig å skjønne at flertallet i kommunalkomiteen heller vil at foreldre og barn skal sitte i mottak, fremfor å ha foreldre med barn som aktivt og ved egen hjelp søker å komme til en kommune så raskt som mulig.

Jeg er glad for at kommunalkomiteen her i en samlet innstilling anbefaler Regjeringens forslag til endringer i introduksjonsloven og utlendingsloven.

Per Sandberg (FrP) [19:05:26]: Ot.prp. nr. 30 er ikke en proposisjon som gir grunnlag for noen stor diskusjon. Regjeringen følger bare opp Stortingets anmodningsvedtak. Det synes vi er tilfredsstillende.

Ut fra merknadene og det som er sagt, ser og hører jeg at tankene rundt introduksjonsloven, og særlig når vi har fått i stand en obligatorisk introduksjonslov der norskopplæring nå blir innført som tvang fra høsten av, får veldig mange honnørord fra alle de politiske partiene. Det synes jeg er flott.

Jeg hadde egentlig tenkt at jeg skulle ta med meg en hel rekke sitater fra de forskjellige politiske partiene i forbindelse med alle de ganger Fremskrittspartiet har foreslått dette i Stortinget tidligere og blitt kritisert for å stigmatisere og det som verre er. Det skal jeg la være, for jeg synes det er viktig å være positiv.

Jeg tror det var representanten Signe Øye som var litt usikker på hvor Fremskrittspartiet stod i denne saken. Jeg synes det kommer ganske klart fram av innstillingen at vi også støtter proposisjonen. Vi har i tillegg et eget forslag. Jeg tror det er veldig viktig at Stortinget slutter seg til det forslaget, for det er viktig at vi nå begynner å se sammenhengen mellom bosetting av flyktninger i kommunene og etablering av asylmottak i kommunene. Jeg lyttet også ganske interessert til representanten Hogsnes' innlegg. Han viste til dem som bor i mottak, og da forstår jeg det slik at han snakker om asylsøkere. Det kan jo ikke være slik at han snakker om flyktninger som sitter i mottak, for vi har vel alle en målsetting om at de som har fått opphold i Norge og blir betraktet som flyktninger, skal bosettes i en kommune og ikke i et mottak. Da vil de få et tilbud, i hvert fall hvis kommunene er innstilt på det. Men det viser bare hvor vanskelig det er å takle dette med bosetting av flyktninger samtidig med at det etableres store mottak, særlig i små kommuner. Innbyggerne i en kommune greier ikke i alle sammenhenger, og kanskje heller ikke lokalpolitikere, å se forskjellen på at en innvandrers har fått opphold, og at man har en asylsøker som fortsatt har en søknad inne til behandling. Det er stor forskjell på det. Derfor synes jeg det forslaget som Fremskrittspartiet har til behandling her, er veldig viktig. Vi ber Regjeringen komme tilbake med en sak, slik at vi får se dette i en større sammenheng.

Jeg er litt overrasket når Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet i merknaden i innstillingen presiserer at bosettingsordningen fungerer tilfredsstillende. Det gjør den jo slett ikke. Jeg lyttet til representanten Øye, som sa at mange kommuner har problemer med økonomi, og at mange kommuner den siste tiden nesten har satt seg på bakbena i forhold til å ta imot flere flyktninger. Vi greier ikke å plassere flyktningene rundt omkring i kommunene. Dette, og at det er sterke reaksjoner rundt omkring i det ganske land i forhold til å etablere asylmottak, burde tilsi at bosettingsordningen ikke er tilfredsstillende. Derfor synes jeg det er litt merkelig at det blir framsatt i merknaden av flertallet i komiteen. Jeg hadde egentlig håpet at i hvert fall Arbeiderpartiet, som har stått sammen med Fremskrittspartiet tidligere når det gjelder bosetting av asylsøkere, var interessert i at vi fikk en egen sak om dette, slik at vi fikk ryddet opp i de misforståelsene som eksisterer ikke bare her på huset, men også rundt omkring i kommunene.

Som sagt er vi i likhet med flertallet veldig skeptiske til at Regjeringen og regjeringspartiene er veldig opptatt til at bosetting, som de taler for. Vi har ikke noen store erfaringer med det i Norge ennå, i hvert fall ikke undersøkelser som viser det, men vi har undersøkelser fra Sverige og Danmark som viser hvor problematisk det kan bli hvis vi får den typen fri bosetting. Det vil jeg advare sterkt imot på det nåværende tidspunkt. Dette vil jo selvsagt normaliseres etter hvert. Når disse flyktningene har vært i Norge over lengre tid, og blitt inkludert og integrert i det norske samfunnet, vil dette gå av seg selv. Det er jo ikke slik at de skal gå på introduksjonsprogram i 10 og 15 år. Dette programmet tar slutt før eller senere.

Til slutt vil jeg ta opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har teke opp dei forslaga han refererte til.

Heikki Holmås (SV) [19:11:00]: Jeg vil bare begynne med å si litt til Fremskrittspartiets sammensausing av asylsøkere og bosettingsordning, som jeg synes er komplett uforståelig.

Fremskrittspartiet fremmer her et forslag om at de gjerne vil se dette i sammenheng – hva nå det betyr. Det det i virkeligheten betyr, er heller ikke presisert spesielt godt, og det framføres heller ikke noen gode argumenter for hvordan man skal gjøre det. Jeg mener generelt sett at det er et dårlig forslag. Når Per Sandberg kritiserer bosettingsordningen, trekker han fram at vi ikke får bosatt alle. Det er helt riktig. Vi har jo bl.a. problemer med å få bosatt en god del enslige på grunn av at kommunene ikke får dette til å passe helt sammen med de ønskene de har for hvem som skal bosettes.

Det første Signe Øye sa, var at en del kompenseres det kanskje ikke godt nok for. Det kan være en del mennesker som har psykiske problemer, som har andre sammensatte problemer som gjør at kommunene føler at det vil være vanskelig å ta imot akkurat disse.

Det andre Signe Øye tok opp, var at den generelle kommuneøkonomien er for dårlig, og at Regjeringen også neste år legger opp til en realnedgang i kommuneøkonomien. Den diskusjonen kan vi ta under kommuneøkonomidebatten. Det er i hvert fall vår oppfatning av det.

Jeg er veldig glad for at kommunalministeren har svart på en del av disse spørsmålene i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, der hun bl.a. varsler en gjennomgang av deler av bosettingsordningen, basert på hvor stort integreringstilskuddet skal være. Fra Arbeiderpartiets, Senterpartiets og SVs side mener vi at integreringstilskuddet i en overgangsperiode vil være for lite før de positive økonomiske konsekvensene av introduksjonsprogrammet slår inn. Det mener vi, og der er vi uenige. Regjeringen sier at de skal komme tilbake til dette i forbindelse med neste gang de sitter sammen med kommunesektoren og ser på de reelle kostnadene. Det mener vi er for sent, og derfor ville vi hatt en forhøyelse allerede nå. Nok om det, det til side.

Det vi gjør nå, er å flikke på introduksjonsloven og forberede den enorme og positive reformen, at vi lager en introduksjonsprogramordning som har et enstemmig storting bak seg. Noe av det vi ikke var enige om, var hvorvidt alle kommuner i landet skulle ha plikt til å gi et introduksjonsprogram. Det jeg er litt forundret over i Hans Kristian Hogsnes' innlegg, er at han ikke tar innover seg at alle kommuner har plikt til å gi et slikt introduksjonsprogram. Dersom man åpner for fri bosetting, vil det være slik at kommuner som i utgangspunktet ikke forbereder seg på å gi et introduksjonsprogram, plutselig kan bli tvunget til det. Det er ikke en spesielt gunstig ordning i forhold til å sørge for forutsigbarhet for kom-

munene, og heller ikke en gunstig ordning for å sikre kontinuitet. Det at folk kan hoppe ut av introduksjonsprogrammet og bare flytte til et annet sted, er heller ikke gunstig i forhold til dette. Det er det som er begrunnelsen for at flertallet går imot. Det er et ordentlig flertall, som også består av Fremskrittspartiet. Men jeg synes det er pussig at ikke regjeringsfraksjonen tar det innover seg. Alle har rett til å flytte hvor de vil. Det er ingen som hindrer dem, men de har ikke rett til et introduksjonsprogram hvis de flytter.

Når vi til høsten vedtar – og nå foregriper jeg begivenhetenes gang – Ot.prp. nr. 50 for 2003-2004, som går på rett og plikt til norskopplæring, vil det der framgå, hvis det blir som Regjeringen vil, at alle vil ha rett til norskopplæring, men de vil ikke ha rett til et introduksjonsprogram. Dette er altså for at vi skal sikre kontinuiteten for den enkelte og for kommunen.

Det er imidlertid et dilemma vi har pekt på, og det er: Hva skjer hvis kommunen tilbyr et fryktelig dårlig program? Eller hva skjer hvis et enkeltmenneske har et stort behov for å flytte, f.eks. av familiære eller andre årsaker? Vil ikke dette kunne være et dilemma? Jo, det vil det, helt åpenbart. Derfor har vi bedt om at Regjeringen følger opp akkurat dette og undersøker hvor mange mennesker det er som flytter på seg på denne måten, og som mister retten, og som ikke får den oppfølgingen som vi ønsker at de skal få, og hva det er som skjer med dem. Jeg tror at en del kommuner da enkelt vil fase inn folk i programmet, men en del kommuner, store kommuner, f.eks., vil kanskje vente litt til de ser hvordan dette går, om de klarer å følge opp dem de vil, før de bestemmer seg. Det finnes altså muligheter for kommunene til å avtale seg imellom med hensyn til denne flyttingen. Så jeg tror det går bra.

Anita Apelthun Sæle (KrF) [19:16:25]: Det var veldig greit å høre Heikki Holmås sin definisjon av «et ordentlig flertall». At det for SV inkluderer Framstegspartiet, var verdt å merke seg.

Regjeringa har følgd opp fleirtalet si oppmoding om kven som skal ha rett til introduksjonsprogram. Det er sjølvsagt som det skal vera. I dei aller fleste saker er det argument for og mot. Fleirtalet legg vekt på kommunane sine moglegheiter til kontroll og føreseielegheit, og det har Regjeringa altså lagt til rette for. Regjeringa har lagt vekt på den frie busettjingsretten folk faktisk har uansett her i landet, og prøvd å kombinera det med at flest mogleg av dei som har behov for det, skal kunna gjennomgå introduksjonsprogram og verta integrerte, komma i jobb. Det var utgangspunktet frå Regjeringa. No er Kristeleg Folkeparti og regjeringspartia her sjølvsagt pragmatiske. Som representantar for ei mindretalsregjering må vi jo vera det, det skulle elles berre mangla. Med den fleksibiliteten som det ligg an til at kommunane får, trur vi i Kristeleg Folkeparti at vi kan klara å slå to fluger i éin smekk. Katastrofe vert det jo ikkje. Det er eg einig med siste talar, Heikki Holmås, i. Ingenting er betre enn å kombinera fridom med ei viss føreseielegheit. Derfor tilrår eg innstillinga slik ho ligg føre.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [19:18:32] (leiar for komiteen): Senterpartiet er tilfreds med at introduksjonsprogrammet blir obligatorisk frå 1. september, og vi er òg tilfredse med den innretninga som dette no får, kven som her blir omfatta. Vi trur at denne kombinasjonen av norskundervisning, arbeidstrening og samfunnskunnskap vil bidra til ei betre integrering. Det viser jo òg dei forsøka som no er gjennomførte.

Saksordføraren har ryddig gjort greie for kva som her er fleirtal og mindretal, og eg har berre lyst til å understreka overfor departementet og overfor Høgre, Kristeleg Folkeparti og Framstegspartiet at dette òg er eit tiltak som kostar. Vi trur ikkje frå Senterpartiet si side at det er særleg klokt av Regjeringa, med den nære kontakten som har vore med KS, med det arbeidet som har vore gjort med å få til ein felles innsats, få til ei god busetjingsordning, ikkje å gå inn på det reknestykket som KS no presenterer over kva dette kostar. Det er altså eit gap på 27 000 kr pr. person mellom det som Beregningsutvalget har komme til at integreringstilskottet bør liggja på, og det nivået som Regjeringa med støtte frå Framstegspartiet ligg på.

Så er det ikkje tvil om at det er ein del andre tiltak som her må til. Heilt klart betyr ein stram kommuneøkonomi mykje for korleis kommunane kan leggja til rette for busetjing. Heilt openbert betyr Husbanken sine rammer mye. Det er forunderleg at Regjeringa ikkje tek innover seg den betydninga som bustadtilskottet her har for å sikra nok og gagnlege bustader.

Så vil eg òg retta fokus mot ein liten post i departementet sitt budsjett, tilskott til lokale integreringstiltak, tilskott til lokale organisasjonar. Det er altså nokre grupperingar, både sentrale organisasjonar og lokale grupperingar, som legg ned ein svært verdifull innsats i høve til integrering. Der har søknadsmassen over tid vore langt større enn dei små millionane som departementet har funne rom for. Der kunne ein altså med beskjedne midlar bidrege til ytterlegare god kontakt, gode lokale arrangement som ville styrkt integreringa. Det er noko for statsråden å ta med seg når ho no held på med budsjettet for 2005.

Til slutt: Lat meg berre understreka frå Senterpartiet si side at vi synest det er ganske sjølvmotseiande at Regjeringa og UDI på den eine sida til tider snakkar med store bokstavar om at kommunane ikkje følgjer opp når det gjeld busetjing, samtidig som ein altså ikkje tek dei signala som kjem frå kommunane både når det gjeld kommuneøkonomi, Husbanken sine rammer og når det gjeld storleiken på integreringstilskottet.

Elles støttar Senterpartiet sjølv sagt den innstillinga som ligg føre. Vi var ein del av det fleirtalet som gjorde den bestillinga som resulterte i Ot. prp. nr. 30.

Statsråd Erna Solberg [19:23:13]: Den odelstingsproposisjonen som behandles i dag, er i og for seg en kurant, liten sak, i den forstand at det er lovjuridisk å gjennomgå og fremme et forslag som Stortinget vedtok som et anmodningsvedtak til Regjeringen, men som vi som vurderer, mente måtte gjøres i form av en lovtekst, og som vi derfor måtte komme tilbake til Stortinget med.

Jeg har lyst til å komme med noen kommentarer til noe av det som er sagt i debatten. For det første skal også jeg innrømme at akkurat spørsmålet om hvem som skulle være innenfor og utenfor kretsen, hvem som skulle få introduksjonsordningen, har vært en vanskelig avveining i departementet. Det er god grunn til å kunne diskutere det faktum at utgangspunktet bør være at kommunene har kontroll, men for vårt vedkommende var det viktigste at når vi innførte introduksjonsordningen, forsøkte vi å lage en ordning som skulle stanse klientifiseringen av dem som ble bosatt rundt omkring, eller som flyttet til Norge, fra å leve på sosialhjelp over til en annen integreringsordning, som var kvalifiserende, der man betalte skatt og det var ryddig.

Det var formålet med alle de forsøkene vi satte i gang. Formålet var å ikke venne folk til sosialhjelp. Da syntes vi at det formålet som ligger til grunn for introduksjonsordningen, var viktigere enn kontrollen for den enkelte kommune, men vi gjorde vår avveining. Det gjorde vi fordi vi syntes at noe av det viktigste vi kan gjøre, er å oppfordre flere til å klare seg selv, bl.a. ved at flere av dem som måtte sitte lenge og vente på en bostedskommune, klarte å skaffe seg en bolig selv, delvis klarte å komme i arbeid, at de på en måte skulle motiveres til å gjøre det. Det er ikke fri bosetting. Det er ganske store barrierer mot *det*.

Dette er ikke den svenske modellen for hvordan asylmottak organiseres. Det er ikke mulig å trekke paralleller til andre steder. Det er en liten gruppe, men det er noen som gjør dette hvert eneste år. Det vi har vært redd for, var at det som nå får flertall, hvis vi skulle gått inn på det opprinnelige, ville virke deaktivierende for de personene som egentlig kanskje er mest ressurssterke til å gjøre noe med sin egen skjebne når de venter så lenge på bosetting. Den kostnaden må vi ha med oss.

Vi gjorde et valg, og stortingsflertallet har gjort et valg som er annerledes. Det har jeg full respekt for, men man innfører altså en form for stavnsbånd, noe som er litt forbausende fra noen partier. I forrige periode diskuterte vi et forslag fra Fremskrittspartiet hvor Fremskrittspartiet mente at man ikke skulle ha lov til å bytte kommune, i alle fall de første årene, når integreringstilskuddet var tildelt, og Fremskrittspartiet stod alene om det. Høyre stod i en mellomposisjon ved at vi måtte være litt tøffere på å sende dem tilbake igjen, og de øvrige kritiserte betydelig at man ikke skulle få den typen valgfrihet som individer. Så her skifter nok standpunktene og ideologien betydelig, kanskje litt i forhold til hvem som fremmer forslagene. Det tror jeg Fremskrittspartiet skal få lov å ha med seg, at det kanskje er slik at argumentasjonen blir litt annerledes da.

La meg bare kommentere to ting som saksordføreren sa, som egentlig ikke dreier seg om selve innholdet i saken. Hun sa bl.a. at det i dag på radioen ble sagt at åtte av ti kommuner ikke klarte å betjene gjelden sin. Det har ikke vært sagt på radioen i dag, og det er heller ikke et faktum. Åtte av ti kommuner som står på Robek-listen, står der over flere år fordi de ikke klarer å gjøre noe med det. Men det er en ganske stor andel som går ut, og en ny andel som kommer inn.

(Statsråd Solberg)

Vi har nok et kronisk problem ved at det er 60 kommuner i dette landet som over tid har en meget vanskelig økonomi. Det er 60 kommuner som faktisk fikk sine største økonomiske problemer på slutten av 1990-tallet, og hvor det er viktig å gå inn og se på hva som er substansen i de enkelte kommunene hvis de ikke klarer å komme seg ut av problemene. Men vi skal også være veldig glade for at det hvert eneste år de siste årene har gått mellom 10 og 17 kommuner ut av denne listen. Det er faktisk en bevegelse, og man klarer å håndtere kommunens økonomi når man først ser at det går dårligere.

Det andre var den lille visitten som kom i en bisetning, nemlig det som har vært sagt om Regjeringens forslag til en ordning for å avhjelpe dem som har vært bostatt, og som har kort opptjeningstid, som nå er ute på høring. Jeg har lyst til å minne om at noen av de valgene som Regjeringen har gjort i forhold til det spørsmålet, dreier seg om ikke å bygge nye velferdsordninger, med åpnere grense i forhold til EØS, som virker attraktive, og som klart må avgrenses. Før vi gjør oss til dommere over de forslagene som er kommet, i forhold til hvordan kommunene måtte oppleve det, må vi også veie våre valg av slike ordninger i forhold til hvordan de fungerer med fri bevegelse over landegrensene. Vi har jo hatt andre diskusjoner knyttet til akkurat det forholdet. Det betyr etter hvert at vi er nødt til å se på hvordan vi utformer velferdsordningene. Det har vi gjort i den sammenhengen, og vi har laget en ordning som skal være robust, hvor man også skal få en friere bevegelse av arbeidskraft.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Signe Øye (A) [19:28:42]: En forutsetning for at man skal lykkes med introduksjonsloven, er at kommunene har økonomisk handlingsrom til å gjennomføre intensjonene i loven. Dessverre ser vi allerede nå at Regjeringen ikke engang er villig til å fullfinansiere ordningen, verken når det gjelder økte utgifter for kommunene ved etableringsordningen, eller når det gjelder de reelle kostnadene integreringstilskuddet er med på å skulle dekke.

Så var også statsråden innom at man nå har sendt ut på høring et forslag som kan sikre personer med kort botid i Norge en alderspensjon, og at de skal få rett til en ny, statlig stønad. Det er vel og bra, for det har vi etterspurt ganske lenge nå, men det er ganske overraskende når man nå kan lese at denne ordningen skal finansieres ved at kommunene skal trekkes for midler som de har brukt til sosialhjelp for denne gruppen. Mener altså kommunalministeren at disse forholdene bidrar til at kommunene ønsker å ta imot flere flyktninger og asylsøkere?

Å s a E l v i k hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Erna Solberg [19:30:04]: Man må heller ikke underslå at vi de siste to årene har gitt 30 mill. kr til prosjekter som dreier seg om etablering og kompetanse-

oppbygging knyttet til innføringen av introduksjonsordningen, noe som gjør at det som går på kompetanseoppbygging og nyetableringer, faktisk er finansiert ved andre midler i de fleste kommuner enn bare det som kommer gjennom integreringstilskuddet.

Det foregår for øyeblikket et arbeid knyttet til en gjennomgang av de faktiske utgiftene, knyttet til hva man trenger i forhold til etableringen av introduksjonsordningen. Når vi får konstatert de faktiske utgiftene og ikke bare har foreløpige regnestykker fra en interesseorganisasjon, kommer vi, som vi har sagt hele tiden, tilbake til en vurdering av det i forbindelse med budsjettet.

La meg da si i forhold til den siste ordningen: Hver gang vi innfører en ordning der staten i begynnelsen overtar utgifter som i dag ligger på kommunebudsjettene, foretar man uttrekk, og så vil den videre veksten – og den veksten kommer til å bli stor i årene fremover – komme på statsbudsjettet istedenfor på kommunebudsjettene. Det er fordi man bl.a. innenfor systemene nettopp har disse utgiftene inne i inntektsoverføringen til kommunene i dag.

Per Sandberg (FrP) [19:31:40]: Jeg vil bare først si til statsråden at vi i Fremskrittspartiet fortsatt står på vårt primære ønske om restriksjoner når det gjelder flyttinger. Men vi må gå sakte fram, og det ser ut som det virker.

Jeg har en utfordring til statsråden. Representanten Holmås sa i sitt innlegg tidligere i dag at jeg drev med en slags sammensausing. Jeg vil gjerne utfordre statsråden på det også. Ser heller ikke statsråden at det kan være en viss sammenheng når det gjelder bosetting av flyktninger i kommunene og de kommunene som har store asylmottak? Er det ingen sammenheng i forhold til at kommunene kan få ekstrautgifter fordi de har et asylmottak? Er det ingen sammenheng mellom bosetting av asylsøkere i en kommune og bosetting av flyktninger? Er det ingen sammenheng mellom hvor mange flyktninger kommunene tar imot, og hvor mange asylsøkere som også må benytte seg av det kommunale tjenestetilbudet?

Statsråd Erna Solberg [19:33:06]: Først vil jeg bare få lov å si én ting. Fremskrittspartiet har i innstillingen foreslått et nytt vedtak om at vi skal utrede disse forholdene og komme tilbake med bosettingsmodeller og annet. Jeg har lyst til å minne om at vi i revidert nasjonalbudsjett nå har utkvittert fire anmodningsvedtak som til dels har vært med kryssende flertall og til dels har hatt forskjellige premisser knyttet til akkurat de samme forholdene. Jeg synes det ville være uhyre uryddig hvis Stortinget i dag nok en gang skulle vedta at vi skal lage noe, uten noen særlig sterkere instruksjoner om hva Stortinget da vil ha igjen av svar, for nå har vi gitt en redegjørelse i revidert nasjonalbudsjett.

Så til spørsmålet om det er sammenheng mellom bosetting og asylmottak. For øyeblikket tror jeg det er ganske forskjellig. Asylmottakene har i dag vært overrepresentert i enkelte områder, i såkalte grisgrendte strøk av landet. Og bosettingsmodellen bosetter jo nå mot mer sentrale strøk enn tidligere. Det er derfor ikke tydelig at

det er noen overrepresentasjon av bosetting i de kommunene som asylmottakene ligger i.

Heikki Holmås (SV) [19:34:33]: Jeg ser jo helt klart, slik jeg påpekte i mitt innlegg, akkurat det dilemmaet som ligger der i forhold til i hvor stor grad rettighetene skal følge en eller ikke når en flytter. Men jeg vil gjerne understreke at fra vår side er grunnen til at vi har endret standpunkt i forhold til akkurat dette, at enkeltmennesket har fått en rett overfor kommunen. Og da mener vi det er rimelig for å sikre planmessig innføring av dette i kommunene at man har litt forutsigbarhet.

Men så forutsetter jeg – og det regner jeg egentlig med at statsråden også vil følge opp – at UDI prøver å få til så god kommunikasjon som mulig mellom kommunene, slik at det faktisk blir mulig for folk å flytte over hvis de har behov for det, og at man utarbeider noen ordninger der. Men det er jeg sikker på at statsråden også er enig i ville være det beste. Det er jo åpenbart, siden hun egentlig ønsker et annet vedtak, så det er greit.

Men så til det andre. Regjeringspartiene har jo sammen med Arbeiderpartiet i revidert nasjonalbudsjett gått inn for en ytterligere innstramming i forhold til boligtilskuddet, på tross av at dette er en ting som hun erkjenner at kommunene mener er viktig. Tror statsråden det blir lettere eller vanskeligere å få til bosetting i kommunene med dette nye kuttet?

Statsråd Erna Solberg [19:35:58]: Jeg er enig i at det er en ny rettighet i form av introduksjonsordningen. Men det er klart at også under dagens lovverk har personer som er bosatt og har rett til å være i Norge, rettigheter i den kommunen de flytter til, hvis de ikke kan returneres til sin hjemkommune. Det standpunktet var SV veldig klar på i forrige stortingsperiode. Da hadde man f.eks. rett til sosialhjelp. Man hadde rett til de samme hjelpetiltakene som andre har. Det er klart et annet rettighetsgrep rundt introduksjonsloven, men det var jo ikke rettighetsløst i perioden tidligere.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt mindre penger på tilskuddene vil innebære at man får vanskeligheter med bosettingen, legger jeg ikke skjul på at det godt kan tenkes at boligtilskuddet kan virke psykologisk på den måten. Men når det gjelder søknadsinngangen hittil i år, har den gått ned i forhold til de senere årene. Det har heller ikke vært et viktig poeng for kommunene å peke på nettopp det området. Og vi har bl.a. forbedret bostøtteordningen nå i flere omganger, som gjør at vi har andre målrettede boligitiltak.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [19:37:27]: Det er vel slik at før nokon kan få bustøtte, må ein ha ein plass å bu. Det er vel òg slik at ramma for eit tilskott fortel noko om moglegheita for å få napp når ein søker. Så eg håper jo at statsråden tek ein skikkelig sjekk på bustadtilskottet når ho skal utarbeida budsjettet for 2004.

Så vil eg be henne kommentera noko nærmare den avhengigheita som kommunane kjem i når dei skal sørgja for eit obligatorisk program med ulike instansar som er

interesserte i integrering i kommunane. Der er det gode integreringsmodellar som kunne bli overførte frå frivillig hald, som Vardmodellen i Haugesund, som gjeld fotballfeltet, og Kristent Interkulturelt Arbeid, som både arrangerer kulturkveldar, leksehjelp og mye anna. Kjem ho til å gå nøye igjennom korleis søknaden er på dette feltet, for om mogleg å auka med nokre millionar?

Statsråd Erna Solberg [19:38:48]: Representanten Meltveit Kleppa gjør nå den feilen å koble muligheten til å få bolig sammen med boligtilskuddet. Boligtilskuddet er et tilskudd som gis slik at kommunene kan kjøpe boliger. Det er ikke det samme som at det ikke er tilgjengelig hvis man ikke har boligtilskudd og faktisk får tak i en bolig i det vanlige leiemarkedet innenfor den vanlige boligmassen. Og det blir lettere å håndtere utgiftene for kommunen i det øyeblikket man har bostøtte knyttet til disse personene, som altså utvides i forbindelse med introduksjonslovinnføringen, for da har man en stabilitet knyttet til betalingen.

Det som har vært vårt budskap i forbindelse med boligmeldingen, er at det er viktig å se at det ikke nødvendigvis er kjøp av bolig som er begrensningen for kommunene, men å være sikker på at man får gode betalingsordninger knyttet til det. Derfor tror jeg ikke det er en slik avhengighet som ble nevnt her.

Når det gjelder det andre spørsmålet: Ja, vi ser på alle våre tilskudd knyttet til frivillige organisasjoner og andre. Men i tillegg til de som er på vårt budsjett, er bl.a. de midlene som Barne- og familiedepartementet har, også målrettet mot det flerkulturelle og integreringsarbeidet.

Per Sandberg (FrP) [19:40:13]: Det var noe statsråden sa i en tidligere replikkrunde her, i et angrep på Fremskrittspartiets forslag i innstillingen, som jeg gjerne vil ha statsråden til å redegjøre litt mer for. Hun sier at det foreligger fire anmodningsvedtak også i revidert, og at det kanskje er begrenset hvor mange slike forslag som kan fremmes. Jeg vil be statsråden redegjøre for hvor det foreligger et anmodningsvedtak der man konkret ber Regjeringen se på sammenhengen mellom bosetting av flyktninger i kommuner der det også er bosatt spesielt mange asylsøkere, enten i mottak eller i desentraliserte mottak, altså der de er i konkurranse med flyktninger for å få bolig og tjenester fra kommunene.

Statsråd Erna Solberg [19:41:25]: Det ble i løpet av trontaledebatten i fjor og i forbindelse med Kommunaldepartementets budsjett i fjor vedtatt, med litt ulike flertall, fire ulike anmodningsvedtak som berører enten hvordan asylmottak etableres, eller hvordan bosettingsmodellen fungerer, og det er gitt en redegjørelse for Regjeringens politikk og for hvilke endringer og hvilke områder vi ser på i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Angående det å ha en egen sak som bare dreier seg om akkurat de utfordringene som ligger i de kommunene som både skal bosette og ha asylmottak, må jeg si at substansen i det dekkes bl.a. i den diskusjonen man har om

vertskommunetilskuddet og muligheten til å gjøre endringer i det også knyttet til revidert nasjonalbudsjett.

Det er helt riktig at ingen av anmodningsvedtakene er helt identiske med det forslaget som fremmes i dag, men det er på en måte samme tema. Og kanskje det ville ha vært lurt om man gav en litt mer konkret bestilling hvis man vil ha nye utredninger om hvor man vil hen, for blant de forrige vedtakene var bl.a. et vedtak som både sa at vi ikke skulle bruke mer penger, og at det skulle være frivillig likevel. Da blir det litt vanskelig å finne på noe nytt.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Per Sandberg (FrP) [19:43:06]: Jeg blir sannsynligvis betraktet som en møteplager, men jeg greier nesten ikke å tro at statsråden ikke tar alvoret innover seg i forhold til den situasjonen som etter hvert er i mange kommuner. Vi har mellom 18 000 og 19 000 mennesker boende i mottak. Vi har ekstreme situasjoner i enkelte kommuner. Jeg kunne ha nevnt navn, det skal jeg ikke gjøre, men jeg kjenner til mange kommuner som har svære mottak, og som frivillig og oppriktig ønsker å ta imot flyktninger for å avhjelpe situasjonen når det gjelder bosetting av dem, men som ser seg nødt til å si nei fordi de allerede i utgangspunktet har store utfordringer i forbindelse med de flyktingene de har, og i tillegg har asylmottak som faktisk utvides. Situasjonen blir bare verre og verre, fordi Regjeringen ikke greier å redusere antallet i mottak. Det øker jo! At ikke statsråden ser en sammenheng mellom dette og ønsker å gjøre noe med det i form av en egen sak, synes jeg er merkelig.

Så har jeg også lyst til – selv om vi holder på med kommuneproposisjonen i komiteen – å si særlig til Arbeiderpartiet, som nå bruker argumentet om dårlig kommuneøkonomi i den type saker: Det blir ikke noe særlig troverdig når Arbeiderpartiet gang på gang peker på elendig kommuneøkonomi i en tid hvor en kan snakke om dager siden Arbeiderpartiet sa nei til mer midler til kommunesektoren. Arbeiderpartiet hadde full mulighet til å få mer penger til kommunesektoren i revidert budsjett. Men de sa nei og gikk inn i et forlik med Regjeringen. For meg betyr det at Arbeiderpartiet er medansvarlig i forhold til kommuneøkonomien i 2004, også i forhold til at de har et forlik i forbindelse med nasjonalbudsjettet. Derfor synes jeg at Arbeiderpartiet enten kan lete etter nye argumenter i forhold til de reformene som måtte vedtas, eller så må Arbeiderpartiet bli troverdig i forhold til om de ønsker mer midler og ressurser til kommunesektoren eller ikke. Det er ikke så lenge siden revidert budsjett ble behandlet. Så kan Arbeiderpartiet selvfølgelig argumentere med at de fant andre områder å prioritere, og at de fikk 1,3 milliarder – eller hva det var for noe – i forliket, men Arbeiderpartiet hadde full mulighet til å kjøre slalåm i Stortinget og gjennom det få støtte av Fremskrittspartiet, SV og Senterpartiet for å få mer midler til kommunesektoren.

Signe Øye (A) [19:46:30]: Jeg hadde ikke tenkt å forlenge debatten, men forrige taler gjorde at jeg faktisk måtte. For det er slik – og det vet jeg at Per Sandberg vet, hvis han vil vite det – at Arbeiderpartiet hadde forlik med Regjeringen om budsjettet i fjor der vi økte inntektene til kommunene med 2 milliarder kr. I vårt alternative budsjett hadde vi faktisk 3 milliarder kr i pluss. Det er også slik at når vi nå behandler kommuneproposisjonen for neste år, kommer vi til å øke inntektene til kommunene utover det som ligger i Regjeringens forslag. Da gjenstår det bare å se om Fremskrittspartiet kommer til å følge etter.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, sjå side 585)

S a k n r . 5

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i utlendingsloven m.m. (senking av nedre strafferamme for utvisning og fritt rettsråd i asylsaker) (Innst. O. nr. 93 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 51 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske frå kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innafør den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det blir å sjå på som vedteke.

Signe Øye (A) [19:48:32] (ordfører for saken): Et flertall i komiteen, Høyre, Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet, er enig med Regjeringen i at det er behov for å senke strafferammene for utvisning. Forslaget inneholder en senking fra ett år, som i dag, til seks måneder for dem som har oppholds- og arbeidstillatelse her i landet, og en senking fra tre år til to år for dem som har bosettingstillatelse. Fremskrittspartiet vil ha enda strammere rammer, og når det gjelder SV og Senterpartiet, er det ikke helt enkelt å skjønne hva de egentlig mener. Jeg regner med at de vil utdype det selv i sine innlegg senere.

Forslagene som nå vil bli vedtatt, er en oppfølging av familievoldsrapporten, der mandatet til utvalget var å bedre situasjonen for dem som er utsatt for vold og trassering fra utlendinger i Norge.

Det er grunn til å presisere at senkingen av strafferammene ikke skal være en generell terskel for utvisning. Straffeskjerpelsen skal først og fremst relateres til voldsforbrytelser og organisert kriminalitet. Og det vil være mange kriminelle handlinger som har en strafferamme på seks måneder, der utvisning vil innebære et uforholdsmessig stort inngrep i forhold til lovbruddet. Det er derfor viktig å slå fast at det er kriminalitet relatert til vold man primært vil ha mulighet til å straffe med utvisning.

Her må forholdsmessighetsregelen vektlegges, og det må settes klare grenser for muligheten til utvisning i forhold til lovbruddets alvorlighetsgrad. Med andre ord: Når en utlending er dømt for straffbare forhold som kan føre til utvisning, skal det alltid vurderes om utvisning vil innebære et uforholdsmessig stort inngrep for utlendingen selv eller nærmeste familiemedlemmer.

Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet mener at det kan være rettssikkerhetsgrunner som gjør at det bør være domstolene som fatter et slikt vedtak om utvisning. De samme partiene ber derfor Regjeringen utrede hvorvidt det er domstolene og ikke UDI som skal fatte vedtak om utvisning. Dette gjelder i de saker hvor brudd på straffeloven krever en rettskraftig avgjørelse i form av en endelig dom ved domstolene.

Et flertall i komiteen – alle utenom SV og Senterpartiet – støtter Regjeringens forslag om å innføre en ny ordning hvor det i stedet for fritt rettsråd i første instans innføres en informasjons- og veiledningsordning utført av en uavhengig frivillig organisasjon.

Hele komiteen er enig i at enslige mindreårige fortsatt skal motta advokatbistand også i første instans. Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet mener at rettssikkerheten vil bli ivaretatt i den nye ordningen. Det er flere land som det er naturlig for oss å sammenligne oss med, som ikke yter rettshjelp i første instans.

Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet mener at det må settes av økte ressurser knyttet til tilbudet om individuell veiledning, og fremmer forslag om det. Dette gjelder spesielt i forhold til kjønnsrelatert forfølgelse, der det ikke er like enkelt bestandig, å fortelle ukjente personer om overgrep som har skjedd.

Til slutt litt i forhold til lik rett til skilsmisse for kvinner og menn.

Lik rett til skilsmisse for kvinner og menn er en selvfølge her i landet, men slik er det i mange land ikke. En samlet komite er ikke fornøyd med Regjeringens arbeid i forhold til dette problemet, jf. de anmodningsvedtakene som ble fattet for ett år siden om samme tema. En samlet komite mener at det skal kunne stilles krav til ekteskapskontraktene for å få familiegjennforening. Dette må gjelde de land hvor lik rett til skilsmisse er lovfestet. Land som f.eks. Pakistan har lovfestet lik rett til skilsmisse for menn og kvinner. Derfor ber en samlet komite Regjeringen snarest utrede og endre regelverket slik at det er et vilkår for familiegjennforening i Norge at kvinnen er sikret lik rett til skilsmisse i ekteskapskontrakten. Vi avventer Regjeringens utredning av forslaget.

Så en rettelse: På side 3, andre spalte, i innstillingen er det ved en inkurie blitt en feil. SV og Senterpartiet skal ikke være med i komiteens flertall fra setningen som begynner med: «Flertallet mener at straffeskjerpelsen først og fremst bør relateres til» osv. SV og Senterpartiet går inn igjen i flertallet fra begynnelsen av neste avsnitt, som begynner med: «Flertallet understreker at» osv. Jeg vil for ordens skyld bemerke at den delen av merknaden som SV og Senterpartiet *ikke* er med på, fortsatt er en flertallsmerknad.

Presidenten: Då har saksordføreren gjort greie for nokre rettingar, som dermed er noterte.

Hans Kristian Hogsnes (H) [19:54:35]: Den nedre strafferammen for utvisning av utlending som har arbeids- eller oppholdstillatelse i Norge, foreslås i denne saken senket fra fengselsstraff i «mer enn ett år» til fengselsstraff i «6 måneder eller mer» for visse typer forbrytelser. Det er verdt å merke seg at forslaget ikke innebærer en generell senking av strafferammen. Forslaget innebærer at det foretas en oppregning av de straffebudene med en strafferamme på seks måneder som kan føre til utvisning.

Når forslaget nå begrenses til å omfatte de straffebudene som nevnes i proposisjonen, er det fordi departementet deler synet til de av høringsinstansene som mener at vedtak om utvisning vil være et for inngripende tiltak ved forbrytelser som ikke er av så alvorlig karakter, f.eks. naskeri, uaktsomt skadeverk og overtredelse av veitrafikkloven.

Det foreligger også forslag om at den nedre strafferammen for utlending som har, eller som fyller vilkårene for å få bosettingstillatelse, reduseres fra fengselsstraff i «tre år eller mer» til «to år eller mer». Dette innebærer en generell senking av strafferammen for utvisning av utlending med bosettingstillatelse. Dermed vil også narkotikaforbrytelser omfattes.

Det må foreligge en endelig dom før utvisning kan skje. Høyre mener derfor at lovforslaget ikke går på bekostning av rettssikkerheten til utlendinger. Utlendinger kan ikke utvises for mindre alvorlige lovbrudd, fordi det settes en nedre strafferamme for utvisning. Dessuten skal det i alle utvisningssaker vurderes om utvisning vil være et uforholdsmessig tiltak. Forholdsmessighetsvurderingen innebærer en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. For øvrig viser jeg til at en utlending kan bringe et vedtak om utvisning inn for domstolene, som kan prøve alle sider av forholdsmessighetsvurderingen. Jeg mener dette er en rettssikkerhetsgaranti for individet.

Det har de siste årene vært mye oppmerksomhet rundt advokatbistanden til asylsøkere og det arbeidet advokatene utfører. Det har vist seg at enkelte advokater har hatt en svært stor klientportefølje, noe som har gått på bekostning av den individuelle rådgivningen og oppfølgingen av søkerne. Dette er bakgrunnen for at departementet nå foreslår endringer i reglene om fritt rettsråd. Behovet for juridisk bistand synes å være større i klagefasen enn i søknadsfasen. Dette gjenspeiles ikke i dagens advokatordning. Derfor økes antallet timer advokatbistand i klageomgangen fra dagens tre timer til fem timer. Det opprettes egne advokatlistor i de enkelte regioner, og regionkontorene til UDI fordeler advokater til søkerne etter disse listene. Dette sikrer større nærhet mellom advokater og asylsøkere i klagefasen, og åpner for mer personlig kontakt.

Vi er dessuten svært fornøyd med at et bredt flertall støtter kravet om barnefaglig kompetanse i forhold til oppretting av advokatlistene. Det er dessuten et mål for Regjeringen at alderstesting skal gjennomføres så snart

som mulig etter ankomst. Regjeringspartiene vil støtte forslaget til Arbeiderpartiet om utredning og endring av regelverket, slik at det er et vilkår for familiegjeforening i Norge at kvinnen er sikret lik rett til skilsmisse i ekteskapskontrakten. Vi mener det er viktig at Norge viser en klar holdning mot flerkoneri, og finner det riktig å iverksette tiltak som lar seg gjennomføre. Det er ikke uten grunn at Stortinget i dag opphever anmodningsvedtak nr. 612 av 19. juni 2003. Vi må innrømme at premisene som ble lagt til grunn, var feilaktige. Norge har oppfylt sine forpliktelser etter Menneskerettighetskonvensjonen, og likestillingsperspektivet er ivaretatt gjennom at partene gis like rettigheter til ekteskap og skilsmisse i norsk lov. Regjeringen har utredet spørsmålet om våre menneskerettighetsforpliktelser angående forholdet til skilsmisse.

I forbindelse med Stortingets anmodningsvedtak har departementet innhentet bistand fra Justisdepartementets lovavdeling, Norsk senter for menneskerettigheter og Institutt for kulturstudier ved Universitetet i Oslo. Her fremgår det at flertallets synspunkter om dette klart blir motsagt i rapporten som er omtalt i proposisjonen.

Det er riktig at Norge bare kan ivareta eget lovverk og ikke intervensere i andre lands privatrettslige forhold.

Per Sandberg (FrP) [19:59:18]: I kveld ser det ut som jeg må vokte meg vel for ikke å være for tilfreds. Men igjen er det en sak der stortingsflertallet nå går i riktig retning.

Men som det framgår av innstillingen, er Fremskrittspartiet fortsatt ikke fornøyd med de skrittene som tas. Fortsatt vil det ligge igjen et inntrykk av at Norge har en snillistisk holdning overfor utenlandske kriminelle. Fram til nå har Norge vært som en magnet på utenlandske kriminelle. Det vil med disse forslagene kanskje avta noe, på meget lang sikt. Derfor synes Fremskrittspartiet det er trist også i en positiv sammenheng at Stortinget ikke tar skrittet fullt ut og følger Fremskrittspartiet. På dette tidspunktet hadde det vært av stor betydning at Stortinget hadde sendt ut et signal til omverdenen om at vi virkelig ser alvorlig på den utviklingen som skjer i form av kriminalitet blant utlendinger i Norge, gjennom å senke strafferammene betydelig mer i forhold til utvisning. Vi kunne ha sagt velkommen etter. Ut fra innstillingen ser vi ganske klart at Fremskrittspartiet går betydelig lenger i forhold til både § 29 og § 30 i utlendingsloven.

I tillegg har Fremskrittspartiet et forslag der vi ber Regjeringen «utrede konsekvensene av å oppheve utlendingsloven § 12 om bosettingstillatelse». Jeg skal ikke si noe mer enn det, men vi tror at det helt fundamentale, riktige grepet i forhold til både kriminalitet og andre forhold når det gjelder bosetting i Norge, ville vært å vurdere bosettingstillatelsen i sin helhet opp mot eventuelt permanent opphold i Norge. Hvis vi hadde hatt en slik situasjon nå, ville det faktisk heller ikke ha vært nødvendig å diskutere så mye den nedre strafferammen for utsendelse. Da hadde det vært mye enklere.

Jeg synes det er litt merkelig at en på en måte finner noen grenseganger i forhold til alvorlighetsgraden når en

tenker forbygging mot kriminalitet hos utlendinger, da særlig når det gjelder narkotikaforbrytelser. Vi vet jo at strafferammene i Norge nesten ikke benyttes fullt ut i det hele tatt, og da blir de grepene vi gjør nå, litt for puslete i forhold til det. Men vi registrerer at Stortinget og Regjeringen er på vei i forhold til å tilnærme seg Fremskrittspartiets politikk på dette feltet, og det er vi tilfreds med.

Avslutningsvis vil jeg også få lov til å si noe om skilsmisse. Fremskrittspartiet mener fortsatt at Stortingets anmodningsvedtak fra 19. juni 2003 holder vann. Det er kanskje litt trist at vi ikke tar kampen her nå i forhold til det. At vi i Stortinget på en måte nå bakker unna fordi vi har fått et trykk fra enkelte menigheter, religiøse grupperinger osv., synes jeg er trist. Da vi holdt på med denne saken i fjor, tror jeg det var et enstemmig storting som hadde en intensjon om virkelig å hjelpe innvandrerkvinner i forhold til det problemet de står overfor. Når vi nå reverserer dette, tror jeg faktisk at det får en dobbel negativ effekt, for nå sender vi ut et signal om at Det norske storting gir seg. Det akter Fremskrittspartiet ikke å gjøre, men vi tar ikke opp hansken nå. Vi velger å komme tilbake til den saken også på et senere tidspunkt.

Til slutt vil jeg fremme Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har teke opp dei forslaga han refererte til.

Heikki Holmås (SV) [20:04:42]: La meg begynne med å si at vi i utgangspunktet er positive til å senke strafferammen for dem som har arbeids- og oppholdstillatelse, slik det står i innstillingen, nettopp fordi vi ser et poeng knyttet til familievoldsaker, der det kan være fornuftig å utvise mennesker som f.eks. har oppholdstillatelse i forbindelse med familiegjeforening. Derfor har vi vært positive til dette i utgangspunktet.

Men jeg må si at jeg synes det er et paradoks at det er utrolig lett å samle oppslutning i denne salen om tiltak mot utlendinger som begår overgrep mot kvinner som bor i Norge, mens det altså ikke er mulig å få til f.eks. en debatt om elektronisk merking av norske voldsforbrytere som gjør nøyaktig det samme mot sine egne koner. Men la det paradokset ligge.

For det andre synes jeg dette er usikkert – det er åpenbar synsing at dette vil virke preventivt, slik forrige taler sa. Det er noe som man antar fra departementets side, men man har altså ikke et eneste empirisk belegg for å si det, og viser heller ingen steder til hvordan det er. Vi har ingen anelse om hvorvidt dette vil fungere preventivt, og da synes jeg faktisk ikke at vi skal skrive det heller.

Men over til det som vi synes er det viktigste i forbindelse med utvisningssaker. Vi mener at utvisningssaker som følge av idømt straff ved domstolsbehandling skal avgjøres av domstolen som idømmer straffen i forbindelse med disse rettssakene. Og det er veldig enkelt. Det er utvilsomt en tilleggsstraff for mennesker som utvises fra Norge, at de blir utvist dersom de har oppholdstillatelse. Hvor sterkt den straffen vil fungere, og hvor streng den vil føles, vil variere veldig, avhengig av hva slags til-

knytning man har til Norge. Har man familie i Norge, vil dette etter min oppfatning helt utvilsomt oppleves som en mye strengere straff enn f.eks. en straff på to års fengsel.

Derfor mener vi at det er viktig å få på plass at utvisningen skal idømmes av domstolen – av to forskjellige grunner. Det ene er en enhetlig praksis, med klare skranker i forhold til hvem det er som skal utvises, og hvem det er som ikke skal utvises. Vi mener at den endringen som nå finner sted, er en generell utviding av grunnlaget for utvisning. For eksempel det at man senker strafferammen fra tre år til to år, er en generell utviding som vil fungere. Jeg synes også merknadene til flertallet i forhold til dem med arbeids- og oppholdstillatelse, som Senterpartiet og SV nå trekker seg ut av, er mer generelle enn det som i utgangspunktet ligger i forslaget. Det er derfor jeg mener at statsråden bør vurdere dette litt nøyer.

Det andre viktige er at dersom det hadde vært domstolen som hadde idømt utvisning, hadde man også visst det i det øyeblikket man gikk i fengsel. I forhold til integrering og i forhold til oppfølgingen fra Kriminalomsorgens side hadde det helt utvilsomt vært en fordel for f.eks. dem man visste skulle utvises til Italia, til Tyskland, til Belgia eller hvor som helst, at man hadde hatt mulighet til å forhandle med det respektive landet for f.eks. å gjennomføre soningen der, fordi det foregår en segregering i fengsel. På den annen side: Hvis man hadde visst at man fikk bli, ville man hatt anledning og en mye sterkere motivasjon til f.eks. å gjennomgå norskopplæring. Derfor synes vi det er viktig.

Vi synes det er viktig å sørge for at det blir laget en forskrift med hensyn til begrepet «tilknytning til riket», slik UNE har bedt om. Hvert år utvises det et tyvetall mannlige medlemmer av familier som har barn i Norge, og vi synes det er en uting at det skjer – rett og slett fordi dette er noe som virker ødeleggende for de barna som er her i landet.

Regjeringen luftet i høringen at man ville vurdere å forskriftsfeste forholdsmessighetsprinsippet. Det mener et flertall i komiteen, men ikke et flertall i Stortinget, at Regjeringen bør sette i gang med.

På bakgrunn av alt dette og på bakgrunn av at vi ønsker denne domstolsbehandlingen på plass, ønsker vi ikke i denne omgang å gå inn for lovendringene under bokstav A, men vi viser til vårt eget forslag til § 29. Vi viser også til at vi vil støtte – jeg holdt på å si – alle de andre bokstavene i komiteens innstilling til vedtak, for å få på plass en domstolsbehandling av utvisning i forbindelse med straffedom.

Jeg tar herved opp de forslag i innstillingen som SV er medforlagsstiller til.

Presidenten: Representanten Heikki Holmås har teke opp dei forslaga han refererte til.

Anita Apelthun Sæle (KrF) [20:10:12]: Framleis er Noreg eit trygt og godt land å bu i, men stadig fleire føler likevel frykt i kvardagen – kanskje ikkje så rart. Vi hører

om eldre som ikkje tør gå ut på kveldstid, umotiverte valdshandlingar og drap fyller avisspaltene våre, og kvinner oppsøker krisesenter på grunn av familievald. Utviklinga må snuast, og dette gjeld sjølvsagt all valdskriminalitet, same kven som utfører valdshandlinga eller ugjeringa.

Altfor ofte høyrer vi at menneske har vorte utsette for vald og trakassering av utlendingar i Noreg. No utvidar vi moglegheita til å utvisa utlendingar som har gjort seg skuldige i straffbare handlingar, og som utgjer ein fare for andre. Det er meir enn å senda eit signal.

Lat det vera klart: Det er uakseptabelt å begå kriminalitet. Vel ein å søkja opphald i Noreg, må norsk lov følgjast. Det skulle berre mangla! Kristeleg Folkeparti meiner at denne straffeskjerpinga er eit riktig tiltak. Vi vil understreka at ho først og fremst skal brukast i samband med valdsbrotsverk og organisert kriminalitet, men vi har tru på at å skjerpa regelverket for når ein kan verta utvist frå landet, vil gje både eit tryggare og eit varmare samfunn, fordi den som har gjort seg skuldig i den kriminelle handlinga, rett og slett ikkje er i landet. I tillegg vil nok kanskje risikoen for å verta utvist forhindra ein del kriminalitet. Lat oss iallfall håpa det!

Kristeleg Folkeparti støttar Regjeringa sitt forslag om å innføra ei ny ordning når det gjeld bistand til asylsøkkjarar. Vi har tru på at informasjons- og rettleiingstiltak utførte av ein uavhengig frivillig organisasjon kan fungera godt, men vi meiner at det framleis skal gjevast advokatbistand til einslege mindreårige.

Kristeleg Folkeparti føreset at det samla tilbodet om individuell rettleiing vert bygd ut i forhold til dagens ordning, ikkje minst av omsyn til kjønnsrelatert forfølgning, som på den måten, trur vi, betre kan verta avdekt og verta ein del av asylgrunnlaget på eit tidlegare tidspunkt.

Det er svært viktig at rettstryggleiken vert vareteken, og vi meiner at den nye ordninga heilt klart held mål i så måte. Vi vil peika på at det er mange andre europeiske land som heller ikkje yter advokatbistand i fyrste instans.

Proposisjonen omtalar òg Stortingets einstemmige oppmodingsvedtak for om lag eit år sidan om å førebyggja tvangsekteskap og bigami ved familiesamanføring. Vi har merka oss tilbakemeldinga. For Kristeleg Folkeparti er det naturleg å presisera at Noreg berre godkjenner éin ektefelle, og støttar derfor tiltak som vi måtte komma på, som kan forhindra bigami.

Intensjonen i Stortingets oppmodingsvedtak er dessverre framleis uløyst. Men vi må finna løysingar som ikkje kjem i konflikt med andre viktige lovar og ordningar – ikkje minst er det viktig at endringane i regelverket ikkje kjem i konflikt med trusfridomen, som vi vel alle støttar.

Vi støttar derfor forslaget om å utgreia og endra regelverket med det føremålet å førebyggja tvangsekteskap. Vi må også lukkast i å forhindra at ein person får familiesamanføring ved å inngå ekteskap med ein person som framleis er gift med ein annan i opphavslandet. Vi veit at slikt foregår, og vi meiner at det er fullstendig uakseptabelt.

Eg vil til slutt leggja til at det er mykje kvinnekamp som må utkjempast før ein del av innvandrarvinnene i Noreg får den fridommen som dei etter norsk lov skal ha.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [20:14:44] (leiar i komiteen): Ot.prp. nr. 51 inneheld tre hovudtema – for det fyrste senking av nedre strafferamme for utvising i samband med familievald, for det andre fritt rettsråd, og for det tredje oppfølging av Stortinget sine oppmodingsvedtak nr. 611 og 612 om endring i vilkåra for familie-samanføring.

Til punkt 1 ynskjer eg frå Senterpartiet si side å understreka at vi meiner at kampen mot kriminalitet skal prioriterast høgt, og vi meiner at rapporten om vald i familien skal takast på alvor. Vi støttar å senka strafferamma for utvising, frå eitt år til seks månader, men på vilkår av at domstolane då har teke over å gjera slike vedtak. Eg synest det er ein kuriositet at det er UDI som gjer vedtak om utvising. Endringane skal ikkje, etter vårt syn, setjast i verk før domstolane har teke over ansvaret for slike vedtak. Vedtak om utvising skal vera ein del av ein dom, som det vart sagt tidlegare her. Det er det faktisk òg mye enklare og ryddigare å forhalda seg til, fordi den som sonar si straff, veit kva han eller ho har å halda seg til, når han eller ho kjem ut av fengselet.

Så synest vi det er bra at Regjeringa på dette feltet faktisk har lytta til høyringsinstansane. Dei har sendt ut eit høyringsbrev, og dei har fått diverse motforestellningar. Fleire av høyringsinstansane meiner det er ei betre løysing å skjerpa strafferamma for visse grovare brotsverk enn å senka strafferamma for utvising. Departementet har i staden for ei generell senking av den nedre strafferamma, som dei foreslo i høyringsbrevet, no føreteke ei opprekning av dei straffeboda med ei strafferamme på seks månader som kan føra til utvising. Det synest vi er fint. Vi håper òg det let seg overføra på utlendingslovverket, som er eit vanskeleg, men viktig felt. Vi håper at departementet lyttar til dei instansane som elles er sentrale på dette feltet.

Så har eg lyst til å kommentera ganske kort punkt 2. Vi meiner det er gode grunnar til å overlata den fyrste informasjonsrettleggstenesta for asylsøklarar til ein organisasjon. Vi gir vår støtte til det, men vi vil åttvara mot å fjerna advokatbistand i fyrste instans. No har departementet fått utarbeidd ein eigen rapport som har overskrifta «Betryggende rettshjelp». Det var ein rapport som tilrådde å styrkja og ikkje svekkja advokathjelpa. For oss er det då overraskande at departementet no går til det skrittet som dei gjer i fyrste instans. Det er jo bra at einslege asylsøklarar framleis får advokatbistand òg i denne fasen, men Knoff-rapporten gav nokre klare tilrådingar. Der foreslo ein m.a. at fast oppnemnde asyladvokatar fekk heilt klare oppgåver. Vi synest at ei slik organisering òg ville sikra rettstryggleiken i fyrste fase og ville medføra nødvendig opprydding i forhold til dagens praksis.

Det var òg interessant at Knoff-rapporten la til grunn innsparingar i forhold til dei utgiftene ein i dag har til advokatsalær. Vi trur at ein kunne fått avverja nokre ankesaker ved òg å ha advokatbistand i fyrste instans.

Til slutt ganske kort om dei to oppmodingsvedtaka. Det er nok rett som det er sagt her, at når det gjeld likestilling mellom etnisk norske og utanlandske kvinner, er det ein stund til vi er der. Men vi vil gjerne understreka den verknaden det vil ha at departementet snarast følgjer opp komiteinnstillinga.

Statsråd Erna Solberg [20:20:08]: Jeg skulle håpe jeg var like optimistisk som foregående taler når det gjelder spørsmålet om hvorvidt god advokatbistand ville bidra til at vi ikke hadde fått klagesaker. Jeg vil dessverre si at så langt har nok advokatbistand bidratt til at alle har klagd, uansett hvor grunnløs saken enn måtte være. Det kan jo ha noe med at man automatisk kvitterer ut tre timer for den klagen, til tross for at man vet at den ikke kommer til å føre frem – og altså medfører betydelige utgifter for statsbudsjettet.

Jeg er glad for at innstillingen i hovedsak gir oss tilslutning til de forslagene vi har fremmet. Jeg har bare lyst til å kommentere et par små spørsmål, som i og for seg er viktige prinsippspørsmål. Det ene er spørsmålet om forholdsmessighetsprinsippet. Vi er fortsatt i den situasjon at vi vurderer om vi kan forskriftsfeste det, og på hvilken måte vi skal forskriftsfeste det. Jeg tror vi skal tenke nøye igjennom disse tingene. Hvis vi kommer i en situasjon hvor retten skal vedta utvisning eller ikke, vil forholdsmessighetsvurderingen på det tidspunktet en forbrytelse akkurat er pådømt, kanskje være ulik det den vil være etter fire–fem år med soning, fordi familieforhold som har vært brutt, kan ha kommet i stand igjen. Det er mange ting som kan skje i livet, så det er ikke nødvendigvis gitt at man ikke ved forholdsmessighetsvurderingen på et senere tidspunkt faktisk kan ha flere begrunnelser for at utvisning ikke skal skje.

Men vi har altså til vurdering å forskriftsfeste forholdsmessighetsprinsippet og hvordan vi skal legge føringer, men om vi kommer til å gjøre det, vil jeg aldri være helt sikker på før vi har vært igjennom det juridiske grunnlaget. Min erfaring med dette er at å sette alle vurderinger ned på papiret i juridisk språk av og til er så komplisert at når vi gjør det, må vi være sikre på at vi også treffer planken.

Når det gjelder spørsmålet om advokatordningen for asylsaker, mener jeg at det vi foreslår, kommer til å gi bedre juridisk rettleiding for asylsøkerne. Jeg mener det er en styrking av rettssikkerheten. Det som ligger til grunn for Knoff-rapporten, bl.a., viser jo helt klart at mange advokater ikke gav den hjelpen som var forutsatt at de skulle gi, og at det nok var en betydelig henting ut av penger uten at man gjorde tilsvarende jobb, og at det derfor ikke var noen rettssikkerhet. Det å ha en advokat er ingen rettssikkerhet hvis advokaten ikke gjør jobben sin. Det er en ganske vesentlig understreking.

Vi har i dag innført en rettsinformasjonsordning fordi vi i fjor kuttet penger til antallet timer til advokatbistand på Justisdepartementets budsjett. Vi la ut et anbud med informasjon på forhånd. Forutsetningen vår er at vi skal øke omfanget av det i neste runde. Vi skal bl.a. også ta høyde for at man innenfor den informasjon som gis, klart informerer om de spesielle situasjoner der kvinner har

rettigheter, f.eks. i forhold til intervjusituasjonen, tolk og andre ting som ligger i regelverket, og sikre oss at opplysninger om kjønnsrelaterte problemstillinger kommer inn i det. Forutsetningen vår med denne endringen er altså å utvide det oppdraget som vi pr. dags dato har ute, i form av et nytt oppdragsanbud, og bruke noen av de innsparte midlene i tillegg til de litt over 5 millionene vi bruker i dag.

Jeg har lyst til å understreke at det vedtaket Stortinget fattet før sommeren i fjor, har voldt en del problemer, fordi dette er noe av den mest kompliserte materien en kan gå inn i. Det dreier seg om religion, det dreier seg om andre lands privatrettslige systemer, og det dreier seg om at religion praktiseres ulikt i forskjellige land. Jeg tror ingen av oss helt har oversikten over hvordan et slikt regelverk vil slå ut, selv om vi har brukt mye tid og ressurser på å forsøke å finne ut av hva totalkonsekvensene vil være av de reglene som Stortinget fattet. Jeg er helt enig i intensjonen bak det, det er viktig at alle får sine rettigheter oppfylt, også retten til å ha en fungerende skilsmisse. Det er viktig å si at en fungerende skilsmisse i hjemlandet er det først og fremst hjemlandet som kan gi. Det er veldig vanskelig for norske myndigheter å være overnasjonale i forhold til alle andre land. Vi kan sikre rettigheter på vår jord og på vårt område, og så jobbe for å finne løsninger i forhold til andre land.

Men jeg reagerer litt på det som et flertall i komiteen – men et mindretall i Stortinget – sier, at vi ikke har vurdert forholdet til menneskerettighetskonvensjonene i forhold til retten til å få skilsmisse. Jo, det er behørig vurdert gjennom betenknninger, både fra lovavdelingen og fra Norsk senter for menneskerettigheter, som faktisk står i motstrid til det som hevides i merknadene fra Senterpartiet, SV og Arbeiderpartiet. Det sies til og med at vi ikke har utredet det: Det har vi faktisk utredet, og jeg synes det ville ha vært ryddig hvis man ikke hadde hevdet slikt når rapportene er fullt tilgjengelige for å kunne leses. Vi ville faktisk ha vært mer i strid med menneskerettighetene hadde vi gjort det slik forslaget var, enn ved det vi nå gjør. Vi er helt innenfor menneskerettighetene ved ikke å ha noe særlig regler i forhold til andre lands skilsmisselovgivning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [20:25:45]: Når en samlet komite nå igjen tar opp forslaget om lik rett til skilsmisse for menn og for kvinner, viser det at Stortinget mener dette alvorlig. Dette er et problem som vi ikke aksepterer. Jeg er helt enig med statsråden i at her er vi inne på et område som er veldig komplisert. Men det er altså slik, som statsråden sier, først og fremst må vi forholde oss til andre lands lover og regler. I islam er det rett til skilsmisse. Men problemene finner vi i de landene der den religiøse lovgivningen overstyrer den sivile.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Vil statsråden nå legge godviljen til og komme med en akseptabel løsning etter høringen? Jeg minner om at vi her har en annen sak som har vært ute til høring, der et veldig stort antall av

høringene har vært negative, men likevel har statsråden kjørt den saken til Stortinget.

Statsråd Erna Solberg [20:27:13]: Hovedgrunnlaget mitt for å komme tilbake til Stortinget er ikke hvor mange høringsinstanser som er uenig i det som er foreslått av Stortinget, men det faktum og det grunnlaget de er uenige på: Skulle vi regulert det, hadde vi kommet i strid med grunnleggende menneskerettigheter og forpliktelser som vi har undertegnet, og som er en del av vårt lovverk.

I tillegg ville det opprinnelige vedtaket, hvis vi skulle ha praktisert det sånn som det var, i større grad virket kvinnediskriminerende enn det ville virket kvinnehjelpende, bl.a. fordi kvinner som ikke ville ha fått skilsmisse, og som allerede er i Norge, ville ha vært forhindret fra å få familiegjening med en ny mann fra sitt hjemland, fordi den første mannen nektet skilsmisse. Det tror jeg faktisk de fleste vil se ikke var intensjonen ved det man forsøkte å regulere. Da bør man kanskje være litt mer lavmælt og ikke så kritisk.

Jeg har lyst til å understreke at det ikke er sånn at i islam er religionen overordnet det privatrettslige systemet når det gjelder ekteskap. I islam er giftermål en privatrettslig kontrakt, ikke en religiøs kontrakt.

Per Sandberg (FrP) [20:28:37]: Jeg skulle gjerne ha tatt en lengre debatt på det som overrasker meg også, at statsråden legger så stor vekt på de problemene en vil få i forhold til lover og regler i andre land når vi skal gjøre lovendringer i Norge – og da først og fremst muslimske land. Det skal jeg la ligge, vi kommer sannsynligvis tilbake til den debatten.

Men min utfordring til statsråden gjelder Fremskrittspartiets forslag om § 12 i innstillingen. Av en eller annen grunn kom fenomenet bosettingstillatelse i utlendingsloven i 1988. Så vidt jeg har lest meg fram til, var det en ny konstruksjon, som ikke fantes i den tidligere fremmedloven. Siktemålet med den paragrafen er å gi utlendinger bedre beskyttelse mot utvisning.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Hvis vi hadde vurdert å fjerne eller endre den paragrafen, kunne det ha dratt i gang en sterkere forebygging av kriminalitet blant utlendinger enn de grepene vi tar ved å senke strafferammene, som vi gjør i denne saken?

Statsråd Erna Solberg [20:30:05]: Spørsmålet om vi skal fjerne systemet med bosettingstillatelse, vil ikke jeg svare på over bordet uten at vi har vurdert hva vi i så fall skal ha som alternativ. I forhold til utvisning kan man jo si at det å ha en bosettingstillatelse blir en operasjonisering av at kravet til å kunne bli utvist er høyere jo lengre botid man har i et land, fordi man har nærmere tilknytning. Så man kan si at alternativt måtte vi ha lagt det inn i en forholdsmessighetsvurdering, for det er klart at jo lenger man har vært i et land, jo sterkere tilknytning har man, og jo mer urimelig vil en utvisning være. Det er da operasjonisert gjennom at man har en strafferamme

på to år, etter dette forslaget, fremfor ett år og seks måneder, etter det andre.

Noe annet som er viktig i forhold til bosettingstillatelse, er f.eks. at personer som har giftet seg til landet, etter tre år har rett til å bo her selv om ekteskapet oppløses, som har vært en viktig garanti for mange kvinner som lever i vanskelige ekteskap, og som gjør at de på selvstendig grunnlag ellers ikke ville ha fått oppholdstillatelse.

H e i d i G r a n d e R ø y s hadde her teke over presidentplassen.

Heikki Holmås (SV) [20:31:26]: Den Knoff-rapporten som vi nå snakker om, og som handler om rettsråd, ble framlagt i fjor vår. Der var det en rekke forskjellige forslag. Flere av dem er jeg veldig glad for at statsråden har fulgt opp, med initiativer som å bedre ordningen i forhold til utvelgelse av advokat og sette standarder på det. Jeg er veldig glad for det som har kommet inn i forhold til å få mer informasjon fra en slags fri rettshjelpsorganisasjon, informasjon som kan knytte kontakt til dem.

Men det konkrete forslaget som Knoff tok opp, er at det var veldig viktig å utvide ordningen med fri rettshjelp i første instans, mens statsråden har gjort det helt motsatte, nemlig å fjerne hele greia. Dette er jo stikk i strid med hva Knoff anbefaler, og det er stikk i strid med hva Flyktningerådet, Juss-Buss, Advokatforeningen, Redd Barna og ikke minst UNHCR har sagt, for de understreker at fri rettshjelp må gis gjennom hele asylbehandlingen.

Statsråd Erna Solberg [20:32:55]: Det er forskjell på å gi rettsråd og å gi fri advokatbistand.

Når vi gir informasjon om situasjonen for flyktninger, hvilke rettigheter de har, gir man altså rettsråd gjennom en frivillig organisasjon, som selvfølgelig skal ha kompetanse når det gjelder å gi rettsråd, ikke bare individuelt, men på et generelt og bredt grunnlag om hvordan prosessen er, hvilke rettigheter man har. Det betyr at vi mener vi oppfyller dette, at vi gir rettsråd gjennom hele prosessen overfor den enkelte. Men advokatbistanden, som er en særlig form for rettsrådsbistand, gis bare i klagesaker.

Hovedtyngden av de europeiske landene har valgt den modellen som vi har, med mindre vekt på informasjon fra uavhengige organisasjoner i førsteinstansbehandlingen, men har det i klagerunden i ettertid. Jeg tror at det gir en konsentrert og bedre behandling, og det gir faktisk også en tyngde på rettshjelpen som på advokativnivå. At Advokatforeningen er imot det: Vel, enhver fagforening ville nok vært det.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [20:34:24]: Det kan ikkje vera tvil om at statsråden her legg eit anna opplegg enn det som Knoff-rapporten tilrådde, når det gjeld advokatbistand. Det er stor forskjell på det å komma med forslag til tiltak mot tilfeldig og lettvinnt advokathjelp og det å fjerna advokatbistand i fyrsteinstans.

Men det som eg eigentleg hadde tenkt å bruka tida på akkurat no, er den vurderinga som statsråden varsla i for-

hold til forholdsmessighetsregelen. Eg trur det er veldig viktig at statsråden ser nøye på korleis han blir praktisert i dag. Det er enkeltsakene som gir han eit ansikt i dag. Eg veit at ho har blitt kontakta om eksempel der praktiseringa synest å vera veldig stram.

Spørsmålet mitt er: Kva for tidsperspektiv har statsråden i forhold til den vurderinga ho no gjer når det gjeld forskriftsfesting?

Statsråd Erna Solberg [20:35:40]: Vi holder på med forholdsmessighetsvurderingen. Jeg er redd for å stå i denne sal og gi en tidsangivelse med hensyn til når vi er ferdige, rett og slett fordi vi får så mange nye oppdrag at vi har forandret alle arbeidsplanene våre tre ganger allerede i år, bl.a. på grunn av mange oppdrag fra denne sal om å komme med nye proposisjoner, osv. Forhåpentligvis vil vi være i havn rundt juletider, i begynnelsen av januar/februar neste år. Planen var å være ferdig i høst, men vi har tilmålte ressurser, og når andre oppgaver prioriteres høyere, må vi skyve på dem som ikke er like tidsaktuelle. Jeg tror ikke jeg vil love noe overfor Stortinget med hensyn til når vi kan være ferdige med vurderingen, for det er også et spørsmål om hvor komplisert den etter hvert utvikler seg til å være, avhengig av hvordan man skal definere juridiske begreper, slik at det ikke gis et annet meningsinnhold enn det f.eks. å kodifisere hoveddelen av den type praksis som vi har i dag.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk. Dei som no får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Heikki Holmås (SV) [20:37:08]: Jeg følte behov for å ta ordet en gang til. Fem minutters taletid strakk ikke til til alle de innspillene som jeg mente var nødvendige å få fram.

Vi var inne på dette som gikk på utvisning. Jeg var overrasket over at statsråden ikke grep fatt i den ballen som jeg spilte over til henne. Det «antas» flere steder i selve saksdokumentet at når vi på en måte senker kravene til utvisning, vil det ha en positiv – altså en preventiv – effekt. Jeg vil gjerne spørre statsråden: Hvor har hun det fra? Er det synsing, eller har hun en empiri som ligger til grunn for akkurat det? Jeg merket meg at statsråden mener at vi er en krevende forsamling som gir henne mange nye oppdrag. Det er jeg egentlig glad for å høre, og jeg kan forsikre statsråden om at hun er ganske krevende selv.

De to siste sakene som omhandles i dokumentet, er det som går på rettssikkerheten. Jeg mener – og SV og Senterpartiet mener – at det er en svekkelse av rettssikkerheten i det øyeblikket man fjerner advokatbistanden i førsteinstansbehandlingen. Jeg merker meg at den fagutredningen som departementet fikk gjort, konkluderte med det motsatte av det statsråden sa. Den konkluderte med at man burde ha fem timers utredning i stedet for tre, men statsråden mener det ikke skal være noe, og vil la organisasjonen ta seg av alt. Dette med at organisasjonen skal ta seg av alt, er altså ikke noe nytt som statsråden fant på nå, men altså noe som Knoff-utvalget foreslo.

Jeg mener det vil være en styrking av rettssikkerheten å knytte mennesker som kommer som asylsøkere, opp mot en uavhengig, frivillig organisasjon, som på en måte har et renommé som statsuavhengig. Det mener jeg er gunstig. Det synes jeg er bra. Men jeg ser ingen grunn til at man ikke kan gi denne rettshjelpen til folk gjennom advokatbistand, sånn at man faktisk får en skikkelig gjennomgang av asyLintervjuene sammen med advokat. Dette kan hjelpe folk, og man sørger for at i det øyeblikket UDI behandler saken i første instans, er dette noe vedkommende får advokatbistand til. Det mener vi er nødvendig for å sikre rettssikkerheten. Jeg vil si at et uheldig utslag av den omleggingen som Regjeringen nå får gjennomslag for, er at de folkene som nå sitter i en 48-timersprosedyre, ikke vil få advokatbistand i forkant av førsteinstansbehandlingen. De vil i all hovedsak bli sendt ut før andreinstansbehandlingen i Utlendingsnemnda blir gjennomført. Det betyr i realiteten at man ikke vil få advokater inn for å bistå i forkant av at asylsøkerne blir sendt ut av landet. Det synes jeg ikke er en god ordning.

Det siste som behandles her, er dette med skilsmisser for kvinner, med hensyn til ekteskapskontrakter. Jeg er veldig glad for at et enstemmig storting går inn for det, og vi avventer utredningen fra Regjeringen.

Statsråd Erna Solberg [20:40:22]: Har det en preventiv effekt eller ikke å kunne utvise? Vi kan alltid diskutere hvorvidt strafferammer og annet har preventiv effekt, men i denne saken har de i alle fall en veldig klar forebyggende effekt hvis vi kan utvise folk som har foretatt gjentatte brudd på besøksforbud, før de slår i hjel konene sine, for å si det litt ekkelt og vulgært.

Det er litt av det som ligger til grunn for noen av disse sakene. Det gjelder personer som gjentatte ganger har brutt noen av disse bestemmelsene, f.eks. i en typisk kvinnevoldssituasjon med akselererende utvikling av situasjonen, noe som har endt i drap. Det har vist seg at hvis man hadde grepet inn på et tidligere tidspunkt, hadde man kunnet gjøre noe med disse sakene.

Jeg er helt enig i at det må gjøres noe med norske kvinners situasjon på samme område, men det er altså på dette området mulig å utvise. Faktisk har forholdsmessighetsvurderingen tidligere ofte gått gal vei, fordi man har måttet ta hensyn til felles barn. Man har i en del slike saker lagt vekt på det for å la personer få bli, og det er en av grunnene til at vi ser på forholdsmessighetsvurderingen. I slike situasjoner er de man har kontakt med, faktisk ofrene, og det kan være grunnlag for å si at vi må endre måten man tenker på i forhold til den type forholdsmessighetsvurdering.

Det er helt riktig at vi ikke har fulgt opp hele Knoff-rapporten. Vi har fulgt opp mye av den, men det er noen hovedtrekk som vi har valgt å gjøre på en annen måte. Det har vi gjort, fordi vi har lyttet til UDI. Vi har lyttet til mange andre som jobber i felten på dette området, og har fått tilbakemeldinger hvor de gir uttrykk for at det er andre måter å organisere det på. Vi har også sett på andre lands organisasjonsformer. En evalueringsrapport dreier

seg ikke om at vi skal spise alt, og si at det er politikken. Men vi må gjøre en totalvurdering av det Knoff – og professor Bernt, som har vært den som har gjennomført dette for Knoff – har gjort som et viktig innspill i saken.

La meg bare til slutt si noe om skilsmisssaken. Det er vanskelig å ha tre forskjellige saker og diskutere dem i en kort debatt. Hovedutfordringen for kvinner som trenger å få skilsmisse, er at skilsmisssaken må være registrert lokalt på kontorer i hjemlandet deres. Det er ikke den religiøse biten som er hovedproblemet. Den er et problem de tar med seg, men selv en kvinne som har fått rettslig fungerende norsk skilsmisse, må også få registrert sin skilsmisse i hjemlandet for å være sikker, f.eks. i de land hvor man praktiserer sharialovgivning, som innebærer bl.a. å bli anklaget for hor. Det er en av grunnene til at vi som et viktig tiltak foreslo å jobbe for at det skulle bli lettere å få til denne registreringen.

For Marokkos del er det slik at man må gå til ambassaden her i Norge, og så kan man få papirene sine. Man får da registrert det lokalt, og så har man ordnet de hjemlige forholdene. Det har vært vår hovedgrunn for å si at vi skal rydde opp i dette.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 5.

(Votering, sjå side 585)

S a k n r . 6

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i opplæringsloven og friskoleloven (Innst. O. nr. 92 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 55 (2003-2004))

Presidenten: Etter ynske frå kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gitt høve til fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Ine Marie Eriksen (H) [20:44:52] (ordfører for saken): Proposisjonen fra Regjeringa har tre separate deler: én del som omhandler partssamarbeidet om fag- og yrkesopplæringen, en annen del om språkopplæring for minoritetsspråklige elever og en tredje del om ansvaret for vurdering og resultatoppfølging i skolen.

Komiteen slutter seg enstemmig til to av de tre delene, det som dreier seg om partssamarbeid, og det som dreier seg om resultatoppfølging. Den nye strukturen for partssamarbeidet om fag- og yrkesopplæringen er kommet til etter at en arbeidsgruppe nedsatt av departementet har kommet med en anbefaling. Det tidligere Rådet for fagopplæring i arbeidslivet, RFA, erstattes av et samarbeids-

organ, der partene i arbeidslivet og departementet møtes og diskuterer saker. Opplæringsrådene blir erstattet av faglige råd. Departementet har sluttet seg til arbeidsgruppens anbefalinger, og komiteen støtter denne konklusjonen enstemmig. Videre ønsker departementet å presisere at skoleeier/styret skal ha et forsvarlig system for vurdering og resultatoppfølging i skolen. I dette ligger krav om vurdering av hvorvidt lov- og forskriftsfestede krav til drift er oppfylt, samt at det skal finnes et system for oppfølging av resultatene fra kvalitetsvurderinger. På denne måten blir skoleeiers/styrets oppfølging mer aktiv. Komiteen slutter seg enstemmig til dette.

Den delen av proposisjonen som har delt komiteen i et flertall og et mindretall, omhandler språkopplæring for minoritetsspråklige elever.

Flertallet, regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, deler departementets vurdering av behovet for et nytt fokus i språkopplæringen for disse elevene. Formålet med lovendringene er ikke å fjerne retten til morsmålsopplæring, det er heller ikke å fjerne retten til tospråklig fagopplæring, men ganske enkelt å gjøre særskilt opplæring i norsk til det viktigste virkemiddelet for å gjøre minoritetsspråklige elever tilstrekkelig gode i norsk til at de kan følge den vanlige opplæringen i skolen. I tillegg til at retten til både morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring består, tar lovforslaget hensyn til at alle elever er ulike, og at ikke alle minoritetsspråklige elever har behov for alle tre komponentene.

Jeg deltok tidligere i dag i en debatt i NRKs «Her og Nå». Rektor ved en av Oslo-skolene, Gjermund Jørgensen, uttrykte kjernen i forslaget meget godt. Hans poeng var at for noen elever er morsmålsundervisning veldig viktig, mens for andre elever er det ikke viktig. Og dette er nettopp poenget: Ali trenger morsmålsopplæring i urdu, Hong trenger tospråklig fagopplæring på norsk og vietnamesisk, og Mohammed trenger særskilt og forsterket norskopplæring. Felles for alle tre er at både morsmålsopplæringen, den tospråklige fagopplæringen og den særskilte norskopplæringen er verktøy for å kunne lære norsk så godt at de kan følge skolens ordinære undervisning. Ingen av de tre komponentene er til for sin egen del, men de er til som virkemidler for å lære norsk.

Verken bevilgninger eller rettigheter kuttes i og med dette forslaget, men fokus flyttes fra systemet og over til elevene. Det er altså ingenting i veien for at en kommune kan tilby mer morsmålsopplæring enn det loven påbyr, eller mer tospråklig fagopplæring hvis det er det som hjelper elevene best.

Jeg mener det bør være et viktig moment at både Organisasjonen Mot Offentlig Diskriminering og Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene under visse forutsetninger gir sin støtte til forslaget. For å sitere fra Organisasjonen Mot Offentlig Diskriminerings høringsinnspill:

«OMOD er av den oppfatning at det er på høy tid at man prioriterer norskundervisningen for minoritetsbarn. Det at man nå får et sterkere fokus på den særskilte språkopplæringen er vi derfor positive til.»

For flertallet i komiteen er det også viktig å lytte til de signalene Oslo kommune har gitt, nettopp fordi Oslo har 50 pst. av alle minoritetsspråklige elever i landet.

Jeg registrerer at forslag om et fleksibelt lovverk som setter elevene i sentrum, deler komiteen i en høyreside og en venstreside. Det får meg til å undres over hva som kan være motivene til venstresiden i denne saken.

Vidar Bjørnstad (A) [20:49:29]: Likeverdige, inkluderende og tilpasset opplæring er overordnede prinsipper i skolen. Elever er ulike, og dermed trenger de opplæring tilpasset behov og forutsetninger. Grunnskolen har mange elever med fremmedspråklig bakgrunn.

Det er uten tvil slik at språket er nøkkelen til integrering, til å bli sosialt integrert i samfunnet eller få tilgang til kunnskap og utdanning. En av målsettingene for undervisning av barn er fullstendig beherskelse av norsk.

Forfatteren Sunil Loona har skrevet noe som jeg tror vi alle er enig i, og som nok er et utgangspunkt for debatten her i dag, nemlig at

«utgangspunktet for opplæring av alle barn, uansett om de er norskspråklige eller minoritetsspråklige, bør være det barn bringer med seg av språkkunnskaper, livshistorie, affekter, behov osv. til skolen – og her bør en tospråklig opplæring for minoritetsspråklige barn få en selvsagt og viktig plass».

I dag vedtas det endringer i opplæringsloven som etter vår mening fører til at minoritetsspråklige elever får svekket sine rettigheter til morsmål og tospråklig opplæring. Dette er også en hovedinnvending fra alle de høringsinstanser som er imot forslaget, så det er ikke noe som kommer fra venstresiden i Stortinget.

Et flertall, bestående av regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, vil i dag vedta en lovendring som nedgraderer retten til morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring i forhold til særskilt norskopplæring.

Ifølge dagens opplæringslov har altså kommunene plikt til å gi minoritetsspråklige elever i grunnskolen nødvendig morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring og særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelig norskkunnskaper til å følge ordinær undervisning. Likevel vet vi at tilbudet om morsmålsopplæring for språklige minoriteter har vært svært varierende fra kommune til kommune, og også fra en skole til en annen. Vi har også fått opplyst fra departementet at en ikke har hatt et system med jevnlig prøving for faktisk å se om eleven har oppnådd den nødvendige kunnskapen til å følge vanlig fagopplæring på norsk.

Vi registrerer at flertallet ikke gir noen faglig begrunnelse for vedtaket. Det er en kjensgjerning at det finnes lite forskning på morsmålsundervisning for minoritetselever. Vi har rett og slett lite kunnskaper om innhold, kvalitet og omfang av den undervisningen som har vært gitt. Det er snarere stikk motsatt, ifølge proposisjonen, hvor det framgår at flere høringsinstanser mener det foreligger tilstrekkelig dokumentasjon på at det nettopp er sammenhengen mellom morsmålsopplæring og norskopplæring som faktisk gir de beste resultater, herunder også fra en del viktige departement i denne regjeringen.

Utdanningsministeren har selv uttrykt at denne lovendringen i alle fall for noen elever vil kunne innebære et strengere krav til nødvendighet. Det synes ikke jeg er en ønsket utvikling.

Elever med minoritetsspråklig bakgrunn er en viktig og stor gruppe: På landsbasis er det over 7 pst. Mange har like gode skolerresultater som majoritetsspråklige. Men vi vet at minoritetsspråklige i snitt gjør det dårligere på skolen enn majoritetsspråklige.

Det er derfor ytterst viktig at vi har gode faglige begrunnelser, god forskning og bruker god tid, slik at vi ikke trår feil og gjennomfører noe som kan virke mot sin hensikt. Vi mener at en kan praktisere dagens bestemmelser med fleksibilitet, dvs. fleksibilitet med de ulike komponentene som ligger i dagens rettigheter. Og hvis det var så at en var veldig ute etter å kutte noen av komponentene, burde en i hvert fall ha bedt Stortinget om en dispensasjonsadgang i forhold til forsøk, for da rett og slett å finne kunnskap.

Jeg har stor forståelse for at det er praktiske problemer, men jeg er uenig i at veien å gå er å fjerne dagens rettigheter for minoritetsspråklige. Derfor mener Arbeiderpartiet at Regjeringen må rette opp svakheter ved dagens system. Det er f.eks. behov for styrking av kompetanse på området og å bedre rekrutteringen av morsmåls lærere og tospråklige lærere. Jeg registrerte senest i dag at det lanserte statsråden i en egen pressemelding: stipend til tospråklige elever.* Det er også viktig å sammenfatte forskningen på området og å iverksette ny, slik at vi kan få større innsikt i morsmålsopplæringsens effekt og betydning. Basiskunnskapene lesing og skriving utgjør en viktig forutsetning for å lykkes i alle fag. Vi har en jobb å gjøre, og særskilt norskopplæring er viktig, men vi ønsker ikke å svekke retten til minoritetsspråklige elever når det gjelder mulighet til å få morsmålsopplæring og tospråklig opplæring.

Arne Sortevik (FrP) [20:54:28]: Proposisjonen inneholder tre saker.

Den første gjelder samarbeidet mellom departement og partene i arbeidslivet om fag- og yrkesopplæring. På bakgrunn av forhåndshistorien fra hovedbudsjettet for 2004 er det nå blitt en god løsning. Hovedhistorien handler nemlig om en regjering som helt overraskende for partene i arbeidslivet ville legge ned Rådet for fagopplæring i arbeidslivet og opplæringsrådene. Sterke reaksjoner førte til at en samlet komite stoppet det forslaget. Arbeidsgruppen som har sett på spørsmålet, har levert sin innstilling, og det er anbefalingene derfra departementet slutter seg til. Det gjør også Fremskrittspartiet. Når det ble prosess, ble den god.

Den tredje saken gjelder ansvaret for vurdering og resultatoppfølging i grunnopplæringen. Gjennom lovendinger gjøres det tydeligere at skoleeiere har ansvar for at skolen har et forsvarlig system for selv å følge opp at krav i lov og forskrifter blir oppfylt. Fremskrittspartiet er opptatt av at den enkelte skole skal få større handlings-

rom. Med økt handlingsrom følger etter Fremskrittspartiets mening også økt ansvar. Samtidig må det også legges til rette for at tilsynet skjerpes, at tilsynet etableres som fritt og selvstendig tilsyn, og at tilsynet har klare lovregler å forholde seg til. Fremskrittspartiet har hele tiden hatt, og har fortsatt, klare oppfatninger om nettopp dette, og kan også vise til at andre land i Europa har satset på frittstående tilsyn. I andre sammenhenger har vi fremmet – og vil igjen fremme – forslag om organisering og opplegg for skoletilsyn. I denne saken konsentrerer Fremskrittspartiet seg om presisering av ansvar gjennom lovverket. Forslaget inkluderer også nasjonale kvalitetsvurderinger som departementet gjennomfører i henhold til opplæringsloven § 14-1, og Fremskrittspartiet slutter seg til forslaget.

Til slutt: Det andre av de tre forslagene. Det gjelder særskilt språkopplæring for elever fra språklige minoriteter i grunnskolen. Fokus flyttes til norsk. Regjeringen foreslår å endre opplæringsloven § 2-8, slik at opplæring i norsk blir det fremste virkemidlet for at minoritetsspråklige elever skal tilegne seg tilstrekkelig dyktighet i norsk for å få optimalt utbytte av skolegangen og dermed god integrering i det norske samfunnet.

Gode norskkunnskaper er viktige ikke bare for elevens utbytte av skolegangen, men for den alminnelige integreringen i det norske samfunnet. Dette har Fremskrittspartiet hevdet i alle år, og dette hevder Fremskrittspartiet fortsatt. Derfor er vi tilfreds når Regjeringen foretar et strategiskifte i språkopplæringen for de språklige minoritetene.

Fremskrittspartiet er tilfreds med endringen, selv om andre partier har brukt lang tid på å komme frem til et flertallsstandpunkt om dette, og vi støtter selvfølgelig forslaget.

Samtidig er det grunn til å peke på at i dette synet på omfattende bruk av statlige midler til morsmålsopplæring – et syn som nå forlates – har det ligget villighet til å bruke betydelige statlige midler til slik undervisning. I skoleåret 2003–2004 fikk 20 000 elever morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring i totalt 112 ulike språk, bl.a. albansk, arabisk, kurdisk, somalisk, urdu og vietnamesisk, som de største. Hele 38 000 elever fikk særskilt norskopplæring. På kap. 221, post 65 ligger det hele 785 mill. kr til dette formålet.

Fremskrittspartiet vil gjerne se nærmere på hvordan disse midlene nå skal brukes. Vi vil gjerne se disse midlene i sammenheng med de to strategiplanene som Regjeringen har laget. Den ene er: Gi rom for lesing – som er et tiltak for å styrke leseferdighetene for alle elever. Og den andre er: Likeverdig utdanning i praksis, som er tiltak for språklige minoriteters deltakelse i henholdsvis barnehager, skoler og utdanning.

Jeg tar opp vårt forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har teke opp det forslaget han refererte til.

Rolf Reikvam (SV) [20:59:05] (komiteens leder): Så langt i debatten har vi registrert at det er ganske stor ue-

* Se senere korrigerings, side 564

nighet i det flertallet som står bak innstillingen. Representanten Arne Sortevik og Ine Marie Eriksen legger iallfall ulik vekt på endringsforslaget – mens Sortevik understreker at selv om dette ikke er et paradigmeskifte, er det iallfall en vesentlig endring, så får vi, når representanten Ine Marie Eriksen snakker, det inntrykk at dette er en liten justering. Det gjør at det er grunn for oss som er kritiske, til å være kritisk.

Men først en liten kommentar til endringsforslaget som går på de faglige rådene. Jeg synes det er bra at det er blitt enighet mellom departementet og partene, og at de legger fram et slikt forslag om at det blir etablert faglige råd. Jeg regner vel også med at disse rådene stort sett vil følge de utdanningsprogrammene som en er kommet fram til i St.meld. nr. 30 for 2003-2004. Det er likevel viktig å understreke at framover må disse rådene som blir etablert, arbeide tett sammen. Når det er råd som arbeider med beslektede fag, er det veldig viktig at de har et tett og et godt samarbeid.

Ser vi på det som gjelder språklige minoriteter og morsmålsopplæring, er det forholdsvis bred enighet mellom fagfolk om at det å mestre morsmålet nesten er en forutsetning for å lære et fremmed språk. Jeg tror vel at det ikke bare er fagfolk som er enige om dette, men at det også er bred politisk enighet om at det å mestre morsmålet er viktig.

Det finnes tross alt en god del forskning og dokumentasjon på at det er en tydelig sammenheng mellom det å mestre eget morsmål og det å lære et nytt språk. Selv om det er begrensede forskningsfunn fra norske forskningsmiljøer, viser en del utenlandske, ikke minst amerikanske, studier blant elever som har spansk som morsmål, at det å ha godt kjennskap til morsmålet ikke bare er gunstig, men en grunnforutsetning for at en skal lykkes i senere studier – studier som i Amerika hovedsakelig vil foregå på majoritetsspråket, dvs. engelsk.

Svenske studier viser noe av det samme. Studier av minoritetsbarns språkutvikling og skoleframgang viser hvordan morsmålsundervisningen har betydning, ikke bare for morsmålet og majoritetsspråk, men også for utviklingen av en trygg etnisk identitet. Ifølge disse undersøkelsene får elever med morsmålsundervisning bedre karakterer i svensk, engelsk og matematikk, de vanlige skolefagene. De er tryggere, og de trives bedre i skolen enn andre tospråklige elever, de behersker abstrakte begreper bedre enn andre tospråklige elever, og de lærer seg en god del mer om det landet. Så disse studiene viser at det er en klar sammenheng mellom det å mestre morsmålet og det å lære seg et annet språk.

Jeg har også lyst til å legge til at det vil være en styrke om vi her i landet har folk som mestrer de språkene som minoritetene i dag representerer. For vårt land vil det være en styrke at disse barna lærer sitt eget morsmål så godt som mulig.

Så vil ikke regjeringspartiene ta bort retten, som Ine Marie Eriksen sa, men foreslå visse justeringer og endringer. Det som er helt sikkert etter dette lovforslaget, er at retten blir svekket, og det er det alvorlige. Når retten blir svekket, tar en fra dem den retten de har i dag. Det er

et ganske alvorlig signal å gi inn mot disse gruppene. Jeg forstår for så vidt departementets argumentasjon. Jeg kan også akseptere den – det er mangel på morsmålslærere, og det er veldig mange morsmål. Som man var inne på, har vi over 120 morsmål. Men en skal også være klar over at det er et lite omfang, det er få morsmål en her snakker om, slik at dette er det mulig å løse.

Så argumenterer en også med lokal frihet, at dette må en organisere lokalt. Men da er det viktig å understreke at dagens lovgivning uansett ikke begrenser den lokale frihet. En kan organisere det pedagogisk også med dagens lovgivning, så denne lovendringen medfører en svekkelse av elevenes rettigheter.

Arne Lyngstad (KrF) [21:04:57]: Kristelig Folkeparti er en del av flertallet i innstillingen fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen som støtter Regjeringens forslag til endring av opplæringsloven og friskoleloven. Jeg vil her begrense mitt korte innlegg til spørsmålet om særskilt språkopplæring for elever fra språklige minoriteter i grunnskolen.

Kristelig Folkeparti mener god opplæring i norsk er viktig for vellykket integrasjon i vårt samfunn. Skolen og barnehagen er det viktigste instrumentet vi har for å gi norskopplæring til barn og unge fra minoritetsgruppene. Den lovendringen som Regjeringen har foreslått, er ikke noen svekking av minoritetslevenes rettigheter til opplæring i norsk eller i morsmål. Det er heller en presisering av at særskilt opplæring i norsk blir det fremste virkemiddel for at minoritets elever i grunnskolen skal få tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen. Så lenge eleven ikke har gode nok kunnskaper i norsk til å følge opplæringen, vil elevene i tillegg kunne få morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Kjernen i lovendringen er dermed at vi forsterker den særskilte opplæringen i norsk.

I Kristelig Folkeparti tror vi ikke den praktiske konsekvensen av dagens lovendring vil bli så stor. Representanten Reikvam fra SV la stor vekt på opplæringen i morsmål i sitt innlegg. I Kristelig Folkeparti mener vi hovedutfordringen er å få til en vellykket språkopplæring i norsk. Her har jeg tiltro til at lærere og skoler klarer å vurdere hvilke tiltak som kan gi best resultat. For mange barn vil det være snakk om å utvikle en funksjonell tospråklighet der de behersker både morsmålet og norsk. I mange tilfeller vil de største utfordringene være å lære seg norsk, det språket som ikke brukes i hjemmet. Her viser erfaringene at plass i barnehage er en vesentlig faktor for små barns utvikling i norsk språk.

Kristelig Folkeparti er fornøyd med at Regjeringen har satt sterkere fokus på opplæring i norsk gjennom å legge fram tiltaksplanen «Gi rom for lesing» og strategiplanen «Likeverdig utdanning i praksis». Sistnevnte skal bedre læringen og øke deltakelsen av minoritetsspråklige i barnehage, skole og utdanning. Dette viser at Regjeringen tar integrering av minoriteter i vårt samfunn på alvor. Kristelig Folkeparti støtter dette arbeidet. Kristelig Folkeparti er også, i motsetning til Fremskrittspartiet og representanten Sortevik, villig til å bruke de pengene

som er nødvendig for at barn og unge fra minoritetsgrupper skal få lære seg norsk.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [21:07:55]: Som det går fram av innstillinga i denne saka, er det ein samrøystes komité som sluttar seg til to av dei tre forslaga som Regjeringa fremma i Ot.prp. nr. 55. Eg skal difor i innlegget mitt konsentrera meg om forslaget som dreier seg særskilt om språkopplæring for elevar frå språklege minoritetar i grunnskulen, der Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV går imot Regjeringas forslag til lovendring.

Lat meg aller fyrst streka under at det er nødvendig å kunna beherska norsk, både skriftleg og munnleg. Ei mangelfull norskopplæring vil ha negative konsekvensar for moglegheita til å tileigna seg kunnskap gjennom resten av undervisninga, og ikkje minst i arbeidslivet og i sosial omgang med andre. Det å beherska norsk er utvilsamt ein nøkkelfaktor for å få til ei vellykka integrering.

Det alle synest å vera einige om, er behovet for å gi minoritetsspråklege elevar betre språkopplæring. Det er utvilsamt svakheiter ved den organiseringa vi har i dag av tilbodet til minoritetsspråklege elevar. Eg skal ikkje underslå at mange kommunar slit med å oppfylla dei rettane elevane har. Dette kjem i hovudsak av at det mange plassar er vanskeleg å få tak i kompetente morsmålslarar og tospråklege lærarar. Men dersom *det* er akilleshælen ved morsmålsundervisninga, vil det logiske tiltaket vera å fokusera på opplæring og rekruttering av slikt undervisningspersonell, slik at kommunane kan tilførast relevant fagkompetanse for å styrkja tilbodet til elevane. I staden vel Regjeringa her å svekkja elevane sine rettar til morsmålsundervisning og redusera undervisninga i morsmålet med unnatak for elevar med særskilt dårlege norskkunnskapar.

Det er her verdt å merka seg utsegnene frå fleire høyringsinstansar, som påpeiker at det gjennom forskning ligg føre tilstrekkeleg dokumentasjon som viser at undervisning på og i eige morsmål gir dei beste resultatane når det gjeld den språklege og faglege utviklinga til elevane, inkludert ferdigheitene i norsk. Slik Senterpartiet ser det, kan det å svekkja den retten elevane har til morsmålsundervisning, vanskeleggjera moglegheitene desse elevane har til å byggja eit fundament for vidare språkopplæring, og ta frå dei nødvendige reiskapar for å bli gode i norsk.

Eg synest det er verdt å merka seg dei åtvaringane som kjem frå lærarar og skuleleiarar som sjølve arbeider med elevar med eit anna morsmål enn norsk. Dei fryktar at resultatet av lovendringa vil bli fleire skuletaparar i ei gruppe elevar der langt frå alle, men mange, alt møter tøffe utfordringar i læringssituasjonen.

Det er nærliggjande å mistenkja at denne lovendringa er eit uttrykk for eit ynske om å redusera offentlege utgifter, under dekke av forbetra norskopplæring. Eg må seia at eg har forståing for at departementet ser på kvar ein kan redusera på knappe budsjett for å styrkja andre område. Men på dette feltet må eg melda at etter Senterpartiet sitt syn har Regjeringa korkje argument eller faglege belegg som forsvarer det å svekkja ein så sentral rett som retten til morsmålsundervisning. Det som her blir presentert

som ei styrking av norskopplæringa, framstår i realiteten som redusert innsats for ei utsett gruppe elevar.

Trine Skei Grande (V) [21:12:48]: Det er en statsleder som er blitt tillagt følgende utsagn: Om mine ideer er uforenlige med virkeligheten, får det bli verst for virkeligheten.

Denne loven som vi nå endrer i forhold til minoritetsspråklige elever, er først og fremst laget i en tid da det var to eller tre stykker som lett kunne flyttes inn på et lite, ekstra grupperom, og da man lett kunne finne en morsmålslærer som kunne ha undervisningen for å spe ekstra på inntekten. Det som nå skjer med lovendringen, er ikke en nedgradering – nei, det er faktisk en oppgradering og en forsterkning av det som disse elevene trenger, og det er en oppgradering i forhold til virkeligheten.

Systemet ble laget da disse elevene var få, da disse var unntakene. Det er faktisk slik at de elevene vi her snakker om, alltid kommer til å møte hverdagen med bare norsk undervisning en eller annen gang i livet. Noen møter den utfordringen på videregående, noen møter den på høyskolen, og noen møter den senere en eller annen gang. Jeg tror det er best at man møter den utfordringen når man har et godt, forsterket system rundt seg, så tidlig som mulig i alder.

Ja, det finnes lite forskning på dette. Det er en del svenske forskere som faktisk beviser hvordan unger kan leve med mange språk og beherske det meget godt. Jeg kan komme med eksempler på det. Men jeg ser at det er lite kunnskap om dette, og det er en ganske stor forakt mot alle de lærerne som jobber med denne problematikken til daglig. Man kan gå rundt på osloskole etter osloskole der lærere har bygd opp metoder å jobbe etter – de har kunnskap om hvordan de skal jobbe, og masse erfaring med hvordan de skal gi disse ungene en best mulig base. Det finnes mye kunnskap om dette ute i samfunnet. Lærerne ser denne virkeligheten.

Denne virkeligheten betyr at Gamlebyen skole, som jeg hører til, har rundt 80 språk presentert på sin skole. Da syns du du ser den rektoren som skal gå ut og finne morsmålsledere i 80 språk – på én skole! Da syns du du ser de lærerne som skal finne ut hvorvidt den pakistanske eleven snakker urdu, eller om det faktisk er punjabi vedkommende elev skal ha undervisning i. Dette er store språk, med store variasjoner, og ofte finner du en morsmålslærer som har en helt annen vinkling på sitt språk enn hva foreldrene har. Arabisk i Marokko og i Egypt er ganske forskjellig. Denne kvaliteten er det umulig å sikre ungene i virkelighetens skolehverdag. Men vi her på Stortinget klammer oss gjerne til et vakkert lovvedtak og noen vakre svingninger om hvordan dette skal være, sjøl om vi vet at dette er uforenlig med virkeligheten.

Hvis du går inn i en skoleklasse på Tøyen som har integrert morsmålsundervisningen for å gjøre det slik at ungene fort skal klare å følge med på den vanlige undervisningen, vil du oppleve at det på mandag kanskje er sju lærere inne i klasserommet, som representerer de ulike morsmålene til de elevene som har hatt kort erfaring med å være i norsk skole. Men på fredag finner du bare den

norske læreren der, for da har de organisert dette slik at det er så integrert at ungene har begrepsinnlæring på mandag, og så jobber man med det temaet man har valgt for den uka. Men hvis du går bort til lille Lise med langt lys hår på første rad, vil også hun kunne lese urdu, fordi dette er en så stor integrert del av undervisningen at også hun har plukket opp det, slik som skolen er organisert.

I framtida vil vi antakeligvis ha en skole der alle barn kommer til å forholde seg til ulike språk. De kommer til å ha en mormor som er fra Pakistan, eller besteforeldre som er fra et annet land, eller kanskje mamma og pappa har studert i Nederland og ungene har gått på skole der. Dette kommer til å være normalen. Og dess mer kunstig vi gjør det, dess større bjørnetjeneste gjør vi disse ungene.

Så egentlig er denne loven en praktisk tilnærming til virkeligheten. Det er ikke noen stor endring for de elevene det angår. I Oslo har det vært bred enighet om dette. Her har seks partier sittet og forvaltet byrådsmyndighet der dette egentlig har vært praktiseringen av lovverket. Det er bare ett parti i bystyret som alltid har vært imot det, og det er RV. Og når jeg da sier at sitatet «om mine ideer er uforenlig med virkeligheten, får det bli verst for virkeligheten», kommer fra Stalin, skjønner vi kanskje den linken.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei talaretid på inntil 3 minutt.

Ine Marie Eriksen (H) [21:17:46]: Flere talere har sagt at vi tar fra minoritetsspråklige elever retten til morsmålsopplæring, og at vi tar fra dem rettigheter de har i dag. Hvor disse representantene som sier det, har det fra, vet ikke jeg. Men jeg vil gjerne sitere den lovteksten som vi i dag skal vedta:

«Elevar i grunnskolen med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den vanlege opplæringa i skolen. Om nødvendig har slike elevar også rett til morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar.»

Så at dette fjerner rettigheter, er ganske fremmed for meg.

Det har også blitt snakket en del om forskning her. Det er jo alltid slik at man kan trekke opp én forsker her og én forsker der. Men jeg tenkte egentlig jeg skulle holde meg til de forskerne representanten Reikvam nevnte. For det første var det interessant å se hvordan en SV-representant plutselig tar amerikansk forskning til inntekt for sitt syn – det er veldig sjelden. Når han først gjør det, overser han viktige ting i den forskningen. Det er nemlig slik at de amerikanske forskerne han refererte til, Thomas og Collier, dokumenterer gode resultater når det gjelder tospråklig undervisning, men det kan ikke uten videre overføres til norske forhold med flere språk i én klasse. Det er altså det som skiller eksemplet med spansk fra eksemplet i norske klasserom. Dette ble også påpekt av disse forskerne under en konferanse i Oslo fredag 4. juni. Der anbefalte de en modell for gruppeundervisning som ikke eksplisitt omfatter morsmålsundervisning.

Det finnes også forskning fra Norge. Skogen med flere skrev en rapport i 2003 der lærerne som er med i undersøkelsen, mener at undervisningen i og på morsmål ikke gir tilfredsstillende utbytte for elevene, og at det meste av morsmålsundervisningen foregår i egne små grupper, noen ganger på tvers av klassetrinn, som altså virker segregerende og ikke integrerende.

Jeg synes det for så vidt er ganske skremmende når en del av representantene her i kveld uttrykker det som om vi tar fra noen en rett, noe vi altså ikke gjør. Jeg synes det er mer egnet til å skremme dem som er på en skole, og som skal ha morsmålsundervisning eller tospråklig fagopplæring, når disse representantene mener at en rett blir borte. Det gjør den altså ikke. Fokuset endres fra system til elev. Rettighetene består. Det kuttes ingen steder, verken i økonomi eller i rettigheter, så hvor dette kommer fra, vet, som sagt, ikke jeg.

Arne Sortevik (FrP) [21:20:38]: Representanten fra Venstre har beskrevet skolehverdagen slik den kan være enkelte steder i et land som altså har hatt en løssluppen innvandringspolitikk over en lang periode, og bl.a. derfor ender opp med å drive morsmålsundervisning i hele 112 språk. Det sier seg selv at da har det vokst utover alle fornuftige og håndterbare grenser.

Vi i Fremskrittspartiet går ut fra at når Regjeringen fremmer denne saken, er det for å få en effekt. Vi går ut fra at hovedsaken ikke er å frata noen rettigheter, men tvert imot å sørge for at integreringen blir bedre. Vi leser denne saken som en god integreringssak. Det finner vi støtte i i departementets egen vurdering:

«Slik lovforslaga er formulerte, vil særskild opplæring i norsk bli det fremste verkemiddelet for at minoritetsspråklige elevar skal tileigne seg tiltrekkeleg dugleik i norsk til å kunne følgje den vanlege opplæringa i skolen, og dermed få god integrering i det norske samfunn.»

Så jeg går ut fra at hensikten med lovendringen er å få god integrerende effekt, og at vi altså ikke snakker om en liten justering som ikke skal ha noen virkning. Vi håper at det blir en god, stor og tydelig integrerende effekt.

Vi vil også understreke at det er norsk som er morsmålet. Det må jo også være slik at de som er kommet hit, og ønsker å være her, i sin integreringsprosess, og i sin integreringsiver etter å tilpasse seg norske forhold, er interessert i å lære seg norsk på en god og hurtig måte. Det er grunn til å understreke at normalen i Norge er norsk, og at norsk er morsmål i Norge. Det er også grunn til å understreke at oppe i denne saken – som ingen snakker om – er det faktisk et foreldresvar, for foreldre til barn med minoritetsbakgrunn. Det må faktisk være et innbyggeransvar, et borgeransvar for dem som er og vil være bosatt i landet, slik at de skaffer seg god innsikt, gode ferdigheter og god kunnskap i det språket som er hovedspråket i landet man har valgt å bo i.

Vidar Bjørnstad (A) [21:23:25]: La meg først benytte anledningen til å rette opp noe. Det er for tiden hektiske dager i Stortinget, og jeg fikk nå en rettelse fra læ-

rener. I mitt innlegg kom jeg i skade for å si at det var tospråklige *elever* som fikk stipend i dag, men det skal visstnok være tospråklige *lærere*. – Jeg trodde faktisk jeg hadde sagt lærere, men så feil kan man ta!

Så merker jeg meg at statsråden selv ikke er villig til å forsvare saken her i Stortinget, en sak det er stor uenighet om, og som vi er delt i. Det henvises til praktiske problemer som et av hovedargumentene. Jeg skulle likt å se på hvilket annet område, f.eks. innenfor sykehussektoren, en hadde henvist til at praktiske problemer vil svekke rettighetene.

Fleksibilitet blir det henvist til. I dagens lov heter det seg at det er en plikt å gi nødvendig morsmålsopplæring, tospråklig opplæring og særskilt norskopplæring inntil en kan norsk godt nok til å delta i fagopplæringen på norsk. Da spør jeg meg: Den fleksibiliteten må vel kunne innebære en vektning mellom disse komponentene? Det er da jeg sier det er viktig å beholde retten til de tre komponentene, for det som går fram av proposisjonen som det henvises til, og som bl.a. støttes av Barne- og familiedepartementet og Kommunaldepartementet, som skulle ha særlig greie på barn og særlig greie på integrering, er at man har tilstrekkelig dokumentasjon til å fastslå at morsmålsopplæring sammen med norskopplæring gir de beste resultater.

Jeg mener faktisk at dette er en svekkelse av rettigheten. Det er en gradering i hvert fall, uten grunnlag. Og når Ine Marie Eriksen vil prøve å motbevise det, har jeg i hvert fall noen momenter. 19 høringsinstanser, altså nesten halvparten av høringsinstansene som var mot denne endringen, hadde nettopp den hovedinnvendingen. Statsråden har selv bekreftet at noen elever faktisk vil få en strengere vurdering når det gjelder begrepet «nødvendig» i lovteksten. Når det nevnes økonomiske konsekvenser, antydes det en nedgang, og at det dermed trengs mindre overføringer til kommunene. Det tror jeg heller ikke er noen tilfeldighet, men det henger sammen med at her blir det en begrensning i rettigheter, og en begrensning i bruk.

Trine Skei Grande (V) [21:26:51]: Jeg har behov for å komme med noen kommentarer, spesielt etter at Sortevik hadde behov for å markere at vi var enige. Jeg tror nok vi har en veldig annen innfallsvinkel på den «løsslupne» innvandringspolitikken, da vi faktisk er for å åpne for mye mer innvandring, også arbeidsinnvandring.

Men det som er feil i fokuseringen til Sortevik, er at det at unger kan noe ekstra, er et problem. At unger kan et språk ekstra, kan da umulig være noe problem! Problemet med den lovteksten, problemet med formuleringen og problemet slik som vi har organisert hele skolen, er at de ungene som har kunnet noe ekstra, nemlig et annet språk, har vi satt i et eget rom fordi dem var det noen spesielle problemer med.

Vi vet mye ut fra forskning, f.eks. svensk forskning. Jeg har personlig snakket med en forsker som har gått i dybden på en svensk familie. Mor var finsk, og far var fra et arabisk land. Mor og far snakket engelsk sammen. Mor snakket finsk til ungene, far snakket arabisk til un-

gene, og ungene snakket svensk sammen. Ungene kunne turnere alle de fire språkene uten problemer. Og det forskeren sa, var at for de aller fleste unger er ikke det noe problem. For noen er det et problem, og der må man sette inn ekstra tiltak. Men den vurderingen må skje fra unge til unge, og må skje i forhold til de forutsetningene ungen har. Problemet med loven er at den har helt feil fokusering, nemlig det at unger som kan noe ekstra, er et problem. Dette må behandles spesielt, og ikke slik at ungene faktisk skal settes inn i den skolehverdagen og den samfunnshverdagen de faktisk lever i.

Så vil jeg gi honnør til statsråden i forhold til det med tospråklige lærere. Det er ikke bare fordi det øker kvaliteten på skolen å ha tospråklige lærere, det har også noe å gjøre med at jeg mener at lærere er autoritetspersoner i samfunnet. Alle autoritetspersoner i samfunnet må rekrutteres bredt. Og det er viktig at de ungene som går på skole på østkanten i Oslo, og som har minoritetsbakgrunn, får mulighet til å se speilbilde av seg selv også bak kateteret.

Da jeg reiste rundt som skolebyråd, brukte jeg å si til alle lærere at hvis dere klarer å få noen av disse ungene til å søke på lærerskolen, har dere gjort hele lærergjenningen deres.

Så til Vidar Bjørnstad, som mente at han hadde en link til helsevesenet i forhold til morsmålsundervisning. Linken til helsevesenet er fra mitt synspunkt: Om noen ligger til sengs, skal vi da gjøre dem kjempegode til å ligge til sengs, eller kan vi kanskje lære oss å begynne å gå med en gang?

Å g o t V a l l e hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Ine Marie Eriksen (H) [21:29:50]: Jeg kan ikke dy meg helt når representanten Bjørnstad tar ordet på den måten han gjør, i et varmt forsvar for morsmålsopplæringa. Det er det fint at han gjør, men han glemmer jo forhistorien til sitt eget parti og sin egen byrådsleder kandidat, Rune Gerhardsen. Før valgkampen i 2001 hadde Rune Gerhardsen fra Arbeiderpartiet en kampanje for at morsmålsundervisninga skulle fjernes i Oslo-skolen. Omfanget av omtanken nå må nok også ses i lys av hva Arbeiderpartiet sjøl har vært med på å foreslå. Det er ikke slik at en strengere nødvendighetsvurdering betyr bortfall av retten – langt ifra. Men det betyr faktisk at når man har tre komponenter i et opplæringsløp og kanskje bare har behov for to, kanskje har behov for en, eller kanskje har behov for alle tre, må man foreta en vurdering ut fra hva som er best for eleven, ikke ut fra hvordan systemet skal fungere.

Det er videre interessant hvordan Vidar Bjørnstad tolker forslaget som kutt i økonomiske overføringer til kommunene. Det som helt korrekt står, er:

«Dersom lovendringa fører til nedgang i talet på elever som får morsmålsopplæring og/eller tospråkleg fagopplæring, vil det kunne føre til ...»

Det er altså ikke noe noen steder som tilsier at det skal kuttes noe som helst, men man sier at dersom det er færre

(Eriksen)

som har denne formen for opplæring, og det ikke er behov for pengene, skal man vel heller ikke overføre dem. Men det ligger altså ingenting i forslaget nå om at det skal kuttes noe som helst.

Så må jeg nesten få lov til å avlegge en visitt til Magnhild Meltveit Kleppa. Jeg forstår ikke hvordan det skal være mulig at et system som er mer opptatt av elevene, mer opptatt av individtilpassning, skal kunne skape flere tapere. Tvert imot vil det skape flere vinnere. Jeg synes det er veldig viktig at det nå kommer en stipendordning for minoritetsspråklige lærere. Hvis dette er så viktig – og har vært så viktig – for representanten Meltveit Kleppa, hvorfor i all verden innførte ikke Meltveit Kleppa sjøl en slik ordning da hun var statsråd?

Rolf Reikvam (SV) [21:32:16]: Først en liten kommentar til Trine Skei Grandes beretning om at den loven vi har i dag, var skapt i en annen tid. Den lovteksten vi har i dag, ble altså skapt på slutten av forrige århundre. Det er riktig, men det er ikke mer enn fem–seks år siden, og tiden var ikke dramatisk annerledes for fem–seks år siden i forhold til dagens situasjon. Det var mange innvandrere, og vi hadde mange minoritetsspråklige også på slutten av forrige århundre. Så hennes beretning derifra virket dramatisk.

Jeg håper ikke vi har sagt at loven fratar noen rettigheter. Det vi har prøvd å si, er at den endringen som nå blir lagt fram, svekker elevenes rettigheter til morsmålsopplæring. Det var det vi prøvde å si. Jeg forstår ikke den polemikken som Ine Marie Eriksen driver, og det er litt uklart hvem hun driver den mot.

Den lovteksten man har i dag, svekker elevenes rettigheter til morsmålsopplæring. Vi i mindretallet har stort sett den samme oppfatning som iallfall en del av flertallet. Jeg oppfattet Arne Sorteviks innlegg slik at han oppfatter det på samme måte som oss, at dette fører til vesentlig mindre morsmålsopplæring. Det er iallfall hans intensjon. Det er mulig at Ine Marie Eriksen har en annen intensjon, men han har iallfall den intensjonen. Det har han gitt klart og entydig uttrykk for.

Så til det at jeg viste til amerikansk forskning, og at det ikke er vanlig for SV-ere å vise til amerikansk forskning. Det var da også en merkelig påstand. For oss er det rimelig uinteressant hvor forskningen er utført. Vi har full tillit til forskning og forskernes integritet. Om forskningen er utført ved et amerikansk universitet eller utført ved et norsk universitet, har vi full tillit til forskningen og forskeren så lenge forskningen er gjennomført på en skikkelig og god måte og tåler den kritikk som forskning skal tåle.

Den nye lovteksten som flertallet i dag vedtar, åpner ikke for større fleksibilitet enn det som er i dagens lovtekst, selv om den gir en utvidet rett i forhold til det som er dagens. Etter det som nå blir vedtatt, har kommunene selv full pedagogisk frihet og kan legge til rette opplæringen. Dagens lovtekst, som nå blir endret, begrenser ikke denne friheten. Det ligger ikke noen økt frihet i dette, verken for kommunen som skal tilby opplæringen,

eller for dem som skal etterspørre dette. Den er den samme. Den eneste endringen er at noen får en svekket rettighet i forhold til dagens. Jeg sier det enda en gang: De får en svekket rettighet i forhold til det som er dagens lovgivning.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [21:35:38]: Eg vart provosert til ein aldri så liten kommentar.

I innstillinga er det vist til eit brev frå statsråden, som sjølv peikar på at lovendringa for nokre elevar i praksis vil kunna innebera strengare krav til det som er nødvendig. Det kan sjølv sagt medføra at det er elevar som får ein svekt rett til morsmålsopplæring og dermed til tospråkleg fagvurdering. Eg skjønar ikkje kvifor Ine Marie Eriksen skulle føla seg tråkka på tærne i forhold til at det er viktig med stimuleringstiltak for å sikra fleire morsmålslærarar, fleire lærarar som beherskar tospråkleg undervising.

Ho viste til mi tid som statsråd. No var eg i eit heilt anna departement, men det er ikkje tvil om at Bondevik I-regjeringa la ned ein ganske betydeleg innsats for større integrering og mot diskriminering, bl.a. ved å ta initiativ til Senter mot etnisk diskriminering. Det er slik at det er fem år sidan Bondevik I-regjeringa. I løpet av den tida har det faktisk føregått ei utvikling som tilseier at det er endå fleire som har behov for morsmålsundervising og norskundervising, og det er rapportar som viser kor mykje det har å seia at ein har morsmålskunnskap, morsmålsundervising, som grunnlag for òg å takla betre norskopplæring og integrering i det norske samfunnet.

Arne Lyngstad (KrF) [21:38:13]: Det som får meg til å ta ordet en gang til, er representanten Reikvams innlegg, hvor han prøver å få fram at det er en svekket rettighet i forhold til i dag. Men da må jeg si at hensikten med denne lovendringen er å gi bedre norskopplæring. Hensikten er også, som representanten Sortevik var inne på, å sørge for bedre integrering gjennom bedre norskopplæring. Det er det viktige. Da blir det feil for meg når representanten Reikvam argumenterer på en slik måte at en nå regner med å bruke mindre midler på dette. Det er jo ikke det som er målsettingen. Målsettingen er å gi bedre norskopplæring og dermed bedre integrering. Derfor reserverer jeg meg mot den tolkningen av dagens vedtak at det nødvendigvis vil gi så mye mindre utgifter over det offentlige budsjettet. Poenget er jo at vi skal gi bedre norskopplæring, og dermed bedre integreringen.

Jeg synes også det blir litt rart når en argumenterer veldig sterkt i forhold til morsmålsopplæringen. Morsmålsopplæringen er selvfølgelig viktig for ens egen identitet osv., men i norsk skole er morsmålet en støttefunksjon i forhold til norskopplæringen. Igjen blir det viktig å ha klart for seg at hensikten er bedre norskopplæring og bedre integrering. Jeg synes at de som går imot lovendringen, ikke tar fram det perspektivet tilstrekkelig.

Ine Marie Eriksen (H) [21:40:37]: Jeg er nødt til å oppklare en liten misforståelse i representanten Meltveit Kleppas innlegg, for hun går nettopp utenom det som er

kjernen i forslaget. Hun sier at det vil kunne føre til en svekket rett til morsmålsopplæring og dermed tospråklig fagopplæring for en del elever.

Hele poenget er jo nettopp at det vil være forskjell på de elevene som har behov for morsmålsopplæring, de som har behov for forsterket norskopplæring, og de som har behov for tospråklig fagopplæring. Det ene utelukker ikke det andre, og det ene avhenger ikke av det andre. Det er altså ingen sammenheng mellom det at man f.eks. ikke skal ha morsmålsundervisning, og det at man ikke skal ha tospråklig fagopplæring.

Jeg er på ingen måte tråkket på tærne. Jeg syns det er interessant å merke seg hvordan det som statsråden gjør nå, framstår som veldig viktig og riktig. Man har hatt muligheten tidligere til å gjøre noe med situasjonen for tospråklige lærere i norsk skole, uten at man har gjort noe særlig med det.

Jeg syns også det er litt påfallende at debatten her egentlig er snevret inn til å dreie seg om morsmålsopplæring. Det har egentlig ikke vært fokusert verken på tospråklig fagopplæring eller på særskilt norskopplæring. Det er fokusert på morsmålsundervisning. Det er jo helt riktig, som representanten Lyngstad sa, at det i norsk skole er slik at både tospråklig fagopplæring, særskilt norskopplæring og morsmålsopplæring er støttfunksjoner og verktøy for å lære norsk godt. Det er ikke fag som har en relevans i seg sjøl som fag, men som fag for å lære norsk godt nok til å kunne følge den vanlige undervisninga i norsk skole.

Presidenten: Neste taler er Vidar Bjørnstad. Han har hatt ordet to ganger, og får ordet til en kort merknad.

Vidar Bjørnstad (A) [21:42:42]: Jeg skal ikke forlenge debatten, men bare si at jeg vil understreke at når vi bruker begrepet «svekkede rettigheter» her, er det rett og slett fordi det i proposisjonen står at:

«Fleire høringsinstansar viser til forskinga som er gjort på området, og gir uttrykk for at å svekje den tospråklege opplæringa og morsmålsopplæringa ikkje synest å vere i samsvar med hovudtyngda av denne forskinga. Det blir m.a. peikt på at det gjennom forskning ligg føre tilstrekkelig dokumentasjon som understrekar at undervisning i og på morsmålet gir dei beste resultatane når det gjeld den språklege og faglege utviklinga til elevane, og når det gjeld å tileigne seg god dugleik i eit nytt språk».

Og vidare:

«Desse er mellom andre *Barneombodet ... Barne- og familiedepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet.*»

Dette er ikke noe vi har sugd fra eget bryst. Vi ønsker ikke å svekke rettighetene, men rett og slett å ta tak i de faktiske problemene og bruke den fleksibiliteten som vi mener er i loven, til å gi en tilpasset opplæring.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 588)

S a k n r . 7

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Arne Sortevik, Ursula Evje, Karin S. Woldseth og Jan Arild Ellingsen om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova). (Politiattest fra personer som søker arbeid i den videregående skolen) (Innst. O. nr. 82 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:26 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringa innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Eva M. Nielsen (A) [21:45:18] (ordfører for saken):

Det Dokument nr. 8-forslaget fra Fremskrittspartiet som vi nå har til behandling, gjelder endringer i lov om grunnskolen og den videregående opplæringa. Forslaget omhandler hvorvidt det skal kreves politiattest av personer som skal jobbe i den videregående skole.

Dagens lovgivning er klar når det gjelder grunnskolen og barnehager. Her må søkere levere politiattest som viser om vedkommende har vært siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn. Forslagsstillerne ønsker videre at loven skal utvides slik at ansatte som siktes eller som det blir reist tiltale mot, skal suspenderes fra sin stilling. Dokument nr. 8-forslaget tar opp om vi skal utvide denne ordninga til også å gjelde i den videregående skole.

For å si det slik, har Dokument nr. 8-forslaget fått en grundig behandling i komiteen, og en samlet komite ber da også Regjeringa foreta en helhetlig gjennomgang og evaluering av praksis med bruk av politiattester innen utdanningssektoren, for så å komme tilbake til Stortinget med en bred vurdering av hvordan ordninga med politiattester i utdanningssektoren bør utformes i framtida, også sett i sammenheng med bruk av politiattester innenfor andre tjenesteområder.

Jeg understreker at det i debatten har kommet synspunkter som tilsier at også andre skoleslag bør vurderes, eksempelvis folkehøgskoler og ulike typer kompetansesentra og spesialskoler. Videre har andre tjenesteområder, eksempelvis helsesektoren, vært diskutert. Jeg er glad for at en samlet komite nå pålegger Regjeringa å foreta en gjennomgang av ordninga, primært med tanke på en utvidelse.

Komiteens flertall er imidlertid klar på at det prinsipielt ikke vil være riktig totalt å forskjellsbehandle grunnskole og videregående skole. Flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, vil

i dag sikre at loven endres slik at det innføres krav om politiattest fra personer som skal tilsettes i videregående skole. Slik attest vil imidlertid bare inneholde informasjon om hvorvidt søker er domfelt for overgrep.

Arbeiderpartiet har vært klar i sin holdning under hele komitebehandlingen. Jeg er glad for at både Utdanningsforbundet og Skolenes Landsforbund støtter en lovendring. Departementets brev av 19. mars 2004 til komiteen har derimot vakt en smule debatt, da departementet der så kategorisk slår fast at det er unødvendig å endre dagens regler. Det oppsiktsvekkende her er at departementet på denne måten gir inntrykk av at dagens regler er bra nok – her trenger en ikke å flytte et komma. Videre gir statsrådets svar et inntrykk av at den siste tids debatt, der det framkommer informasjon om at politiet behandler stadig flere overgrepssaker der både barnepornografi, overgrep og seksuell trakassering av barn blir rapportert, ikke tas helt på alvor.

Den offentlige debatten og den offentlige informasjon som foreligger, tilsier at her er en del å ta tak i. Jeg er derfor svært glad for at også regjeringspartiene nå instruerer Regjeringa og ber om at det blir foretatt en gjennomgang av regelverket både i skolesektoren og i andre sektorer.

Komiteen har vært spesielt opptatt av å understreke skoleeiers og skoleledelsens ansvar for å skape et best mulig miljø for læring og å gi elevene en trygg undervisningssituasjon. Foreldre skal være trygge for ungene sine både i skole og barnehage. Fra Arbeiderpartiets side ser vi ingen grunn til ikke å bruke føre var-prinsippet. Hensynet til barn og unges sikkerhet må være overordnet i en undervisningssituasjon. Målet må være at vi skal unngå straffesaker der elever er blitt misbrukt eller seksuelt trakassert av sine lærere eller andre.

Jeg vil til slutt ta opp mindretallsforslaget fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Eva M. Nielsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ine Marie Eriksen (H) [21:50:11]: Den foreliggende innstillinga viser ikke overraskende at det er bred enighet om at barn og unge skal ha et trygt og sikkert skolemiljø hvor overgrep mot elevene ikke skal finne sted. Uenigheten i innstillinga gjelder derfor forskjellige vurderinger av i hvilken grad dagens regelverk er tilstrekkelig for å sikre at elevenes sikkerhet og trygghet blir ivaretatt, i den grad lover og regler kan hindre slike overgrep. Uenigheten betyr altså ikke at noen er mer opptatt av å hindre overgrep enn andre.

Innstillinga er litt forvirrende, siden det er en samlet komite som ber Regjeringa foreta en helhetlig gjennomgang og evaluering av dagens praksis når det gjelder bruk av politiattester innenfor utdanningssektoren, med sikte på at Regjeringa skal komme tilbake med en bred vurdering av hvordan ordninga med politiattester bør utformes i framtida, også sett i sammenheng med bruk av politiattester på andre områder. Men samtidig er det altså et flertall i komiteen som riktignok med litt forskjellige

ord vil trekke iallfall én konklusjon med en gang: Lovbestemmelse om framleggelse av politiattest skal utvides til også å omfatte personer som skal ansettes i videregående skole.

Regjeringspartiene er ikke med på kravet om at dagens lovbestemmelse om politiattest for ansettelse i grunnskolen skal utvides også til å omfatte videregående skole. Den viktigste grunnen til det er at det ikke synes å være det samme behovet for en slik utvidelse i lovverket, samtidig som en ny regel bare i beskjeden grad vil gi noen sikkerhet mot at elevene utsettes for overgrep. Man vil riktignok kunne oppnå at personer som er dømt for tidligere overgrep, blir stengt ute fra ansettelse i videregående opplæring, men man har ingen garanti for at også ikke-domfelte ikke begår overgrep. Dette innrømmer også Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet i innstillinga, hvor de advarer i forhold til at innføring av politiattest ikke må bli en sovepute, men bare et supplement til andre tiltak. Samtidig er det uklart hva de egentlig mener å oppnå med forslaget, utover det å være et signal til potensielle overgripere om at man er oppmerksom på problemet. Personlig er jeg overbevist om at eventuelle overgripere utmerket godt vet at deres handlinger både er lovstridige og fordømt av samfunnet, sjøl uten et krav om politiattest ved ansettelse.

Det spørres om ikke Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet er nærmere sannheten når de i merknadene skriver at innføring av politiattest kan være et enkelt virkemiddel. Fraksjonen advarer riktignok mot dette, men det kan vel være ønsket om å virke handlekraftig som har vært avgjørende i saken, selv om den reelle effekt av tiltaket er og blir diskutabel, etter min oppfatning.

Regjeringspartiene mener at vi allerede i dag har regler i opplæringsloven som gir skoleeier og skole tilstrekkelig myndighet til å gripe inn overfor dem som måtte utgjøre en trussel mot elevenes sikkerhet og trygghet.

Jeg skal ikke gjenta detaljene fra innstillinga, men det er også grunn til å minne om at straffeloven § 29 gir domstolene anledning til å fradømme en person retten til å inneha en stilling «som den skyldige ved den straffbare handling har vist seg uskikket til eller må fryktes å ville misbruke eller som i særlig grad krever almen tillit». Her har man allerede på plass et virkemiddel som gjør det mulig å reagere på straffbare handlinger som bør diskvalifisere fra arbeid i skolen.

Det er også naturlig å legge vekt på at regler som i praksis betyr et yrkesforbud, ikke er prinsipielt ubetenkelige. Man kan selvsagt innvende til det at man har funnet grunn til å se bort fra disse prinsipielle betenkelighetene når det gjelder grunnskolen. Er det da mer betenkelig å gjøre det samme for videregående skole? Jeg syns det kan være det, rett og slett fordi elevene i videregående skole på grunn av høyere alder har et annet beskyttelsesbehov. De *har* et beskyttelsesbehov, men det er annerledes enn små barns. Hvor skal man egentlig sette grensen? Allerede nå diskuteres det jo andre skoleslag, f.eks. folkehøgskolene. Men hvorfor skal man stoppe der? Har opposisjonen tenkt tankene om lærlinger i lærebedrifter,

som altså ikke bare møter en veileder og en sjef, men en hel mengde ansatte, potensielt sett kanskje flere hundre. Hvis man ikke har tenkt tanken, betyr det da at man godtar dårligere sikkerhet for lærlinger enn for skoleelever?

Inntil en helhetlig gjennomgang av dagens praksis med bruk av politiattester foreligger, er kanskje det tryggeste å holde seg til det vi allerede har av lovgivning på området, altså inntil dette er gjennomgått på en skikkelig måte.

Arne Sortevik (FrP) [21:54:58]: Sammen med representantene Ursula Evje, Karin S. Woldseth og Jan Arild Ellingsen har jeg fremmet privat lovforslag om at det også skal kreves politiattest for personer som søker arbeid i videregående skole.

Bakgrunnen er følgende: Da nåværende opplæringslov kom på plass i 1997, ble det lagt inn bestemmelser om å kreve politiattest ved ansettelse i grunnskolen. Attesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn.

Fremskrittspartiet var den gangen alene om å kreve politiattest også ved ansettelse i videregående skole. Fremskrittspartiet ser fortsatt ingen grunn til å gi elever i videregående skole dårligere vern enn elever i grunnskolen.

Aktualiteten er følgende: Flere saker vedrørende seksuelle overgrep fra ansatte i videregående skole har vært omtalt i media siste år. I den forbindelse er det blitt fokusert på manglende krav til politiattest, og at ansatte som er dømt og har sonet, faktisk kan bli ansatt på nytt i videregående skole fordi attestkravet mangler.

Forslaget fra Fremskrittspartiet har vært ute på høring. Det er interessant og viktig at flere viktige høringsparter nå støtter Fremskrittspartiets forslag til lovendring.

Utdanningsforbundet og Skolenes landsforbund støtter forslaget om å kreve politiattest ved ansettelse i videregående skole. Dette er arbeidstakerorganisasjoner, og derfor er støtten viktig og prinsipiell. Foreldretutvalget for grunnskolen, som riktignok ikke har mandat for videregående skole, men som likevel representerer det organiserte foreldresyn på riksplan, støtter også forslaget i det alt vesentlige.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag gjengitt i innstillingen, som er konkrete forslag om å endre lovens tekst, både opplæringsloven og friskoleloven. Det betyr at Fremskrittspartiets forslag gjør det mulig for dem som vil, å foreta lovendring i dag, med virkning fra i dag.

Fremskrittspartiet har tatt med en utvidelse, nemlig bestemmelsen om suspensjon fra stilling når det er tatt ut siktelse eller tiltale mot en ansatt for seksuelle overgrep. Dette forholdet dekker også en del av senere tids hendelser som har aktualisert problemstillingen: En lærer som er under tiltale, men som får fortsette i stilling i daglig kontakt med elever.

Fremskrittspartiets syn er at hensynet til den ansatte må vike for hensynet til elevene. Derfor foreslår Fremskrittspartiet også en suspensjonsordning tatt inn i lovteksten.

Fremskrittspartiet konstaterer at vi ikke får tilslutning til lovendring i dag. Det er synd for elevene.

Fremskrittspartiet har med undring merket seg statsrådens kommentarer til lovforslaget. Jeg siterer:

«...ungdom i videregående skole antas å ha større muligheter til å beskytte seg mot overgrep, selv om en elev ofte er i et visst avhengighetsforhold til en voksen person. På grunn av skoleplikten og elevenes alder er allikevel argumentene for et trygt og sikkert miljø sterkere når det gjelder den obligatoriske skolen.»

Dette er et syn Fremskrittspartiet ikke deler, og som vi på vegne av foresatte og elever er lite fornøyd med.

Likevel er Fremskrittspartiet fornøyd med resultatet av det initiativet vi har tatt. En samlet komite vil ha en melding om å utvide kravet om politiattest til andre skoleslag og vurdere utvidelse av politiattestens innhold til andre grove kriminelle handlinger.

Fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet foreligger det dessuten et forslag til Stortinget om å innføre politiattest i videregående skole, men en attest som bare oppgir om søker er domfelt, altså ikke siktelse eller tiltale. Likevel er dette et viktig skritt i riktig retning, og Fremskrittspartiet er fornøyd med dette. Vi er fornøyd med at SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet tar denne saken på alvor og ser det konkrete behovet for lovendring.

Saken har, som saksordføreren sa, vært grundig behandlet. Vi har brukt tid på den. Vi har inntrykk av at spesielt SV har brukt tid på den. De har vært i tvil, men vi er glad for at de har tvilt seg til det standpunktet som fremvises her i dag.

Fremskrittspartiet vil derfor støtte forslaget fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet når det senere skal behandles. På den måten får vi en sak om lovendring, og vi får derved utvidet beskyttelse av elever i videregående skole. Derfor er vi fornøyd med at vårt initiativ fører til gode resultater for elevene i videregående skole.

Jeg hører fra representanten Eriksen fra Høyre at man er mer opptatt av å problematisere enn å treffe tiltak som kan bedre situasjonen og sikkerheten for elevene i videregående skole. Det får vi bare ta til etterretning.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har tatt opp de forslag han refererte til.

Den reglementsmessige tiden for dagens kveldsmøte er nå omme. Presidenten foreslår at møtet fortsetter inntil dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [22:00:35]: SV har flere ganger støttet og fremmet forslag om bruk av politiattest ved ansettelser i stillinger som vil innebære stor grad av kontakt med barn, og hvor stillingen innebærer et makt- og tillitsforhold til barn som gjør barna ekstra sårbare.

Fordelene med politiattest er f.eks. at man kan avsløre personer som tidligere har begått overgrep mot barn, og man kan forhindre at de søker seg til stillinger som innebærer stor grad av makt og tillitsrelasjoner i forhold til barna. Vi vet av erfaring at dette ofte skjer. Blant annet SV var med på å sikre at frivillige organisasjoner skulle kunne kreve politiattest av sine søkere, f.eks. når de skulle reise til utviklingsland og drive bistandsarbeid, fordi

de frivillige organisasjonene hadde sett at her var det en del overgripere som søkte seg til akkurat denne typen stillinger.

Fordelen med politiattest er at det gir en signaleffekt, at man sender et signal fra organisasjonen eller bedriften om at her er vi oppmerksomme på problemet med overgrep, og her følger man med. Samtidig er det noen helt åpenbare fallgruver som også gjør at vi i mange av disse sakene har vært usikre. Noen av fallgruvene går på at det blir en sovepute, at man tror at man har gjort det som trengs, for å hindre overgrep, og at man glemmer at de færreste overgripere faktisk blir dømt. De fleste slipper jo unna. De fleste ofre melder ikke fra, kanskje ikke før det har gått mange, mange år. Jeg mener også at flere av partiene har hatt en tendens til å vise til at nå har vi jo innført politiattest, eller gjort andre grep som egentlig ikke har vært så viktige, for å unngå å bevilge penger og ta noen viktige grep som virkelig kunne ha monnet hvis vi ønsker både å forhindre overgrep mot barn og hjelpe de barna som har vært utsatt for overgrep.

Fremskrittspartiet fremmer stadig vekk nye forslag om politiattest. Men hvor er partiet når offeret for overgrep trenger dem som mest? Hvor er Fremskrittspartiet når det er snakk om behandlingstilbud for overgripere? Vi vet at det nytter å behandle mange overgripere, og vi vet også at en del ofre for seksuelle overgrep faktisk begår overgrep sjøl når de blir eldre. Det er ganske tragisk å tenke på at disse menneskene kunne ha vært hjulpet på et tidlig tidspunkt, hvis man hadde vært villig til f.eks. å satse på Institutt for klinisk sexologi og terapi, Alternativ til Vold og andre behandlingstilbud. Nasjonalt ressurs-senter for seksuelt misbrukte barn har også bygd opp kompetanse på dette, men man har altså ikke vært villig til å støtte opp om det.

Fremskrittspartiet pleier å si til meg at SV har sånn rørende omtanke for overgriperne. Men det er ikke det det handler om. Det handler rett og slett om at vi tror at ved å satse på behandlingstilbud og ved å satse på hjelpetiltak, kan vi unngå nye ofre i framtida. Det burde jo være det overordnede for alle i denne sal, og da får man heller legge til side håpløse angrep om at dette handler om omsorg for noen som alle fordømmer.

Jeg lurar på hvorfor Fremskrittspartiet vil vingeklippe barnevernet. Senest på fredag og natt til lørdag var jeg med Barnevernsvakten ut på jobb, og vi fikk høre mye om omsorgssvikt, overgrep, incest i familier og at Barnevernsvakten rykker ut og hjelper barn ut av et helvete. Men Fremskrittspartiet, i hvert fall ved representanten John I. Alvheim, ønsker jo å legge ned barnevernet, eller å vingeklippe barnevernet. Det er altså så meningsløst! Det er farlig, det er uklokt, og det er overgrep mot barn!

Hvorfor vil ikke Fremskrittspartiet sikre voldtektsmottak? Hvor har Fremskrittspartiet vært i den saken? Hvor var Fremskrittspartiet da SV la fram Dokument nr. 8-forslaget om å sikre incestsentrene? Hvor var resten av partiene? Det var ingen som ville støtte SVs forslag om å lovfeste incestsentrene. Ingen ville støtte forslaget om en 80-20-modell. Ingen ville støtte forslaget om en landsdekkende telefonlinje. Ingen ville

støtte forslaget om at man skulle ha et sekretariat for incestsentrene. Det er et betydelig underskudd på politisk vilje til å hjelpe ofre for seksuelle overgrep.

Arne Lyngstad (KrF) [22:05:52]: Vold og seksuelle overgrep overfor barn og unge i skolen er uakseptabelt og et alvorlig tillitsbrudd. Barn og unge har rett på et trygt skolemiljø, og det er et ansvar for skoleledelsen å forhindre at tilsatte i skolen misbruker sin betrodde stilling. På denne bakgrunn har Kristelig Folkeparti støttet innføring av krav om politiattest ved tilsetting i grunnskolen. Denne politiattesten viser arbeidsgivere om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn.

Når det gjelder tilsettinger i videregående skole, er det også her grunn til å være oppmerksom på at stillinger kan misbrukes og overgrep mot ungdom skje. Lovbestemmelsene i opplæringsloven om det psykososiale miljø legger ansvaret klart på skoleeier og skoleledelse når det gjelder å sikre elevene et trygt miljø. Videre skal skoleeier gjøre tiltak for å hindre at noen av skolens personale begår overgrep i forhold til elevene. Vi har også bestemmelser i straffeloven som gir domstolene mulighet til å fradømme en person retten til å inneha en stilling, slik representanten Ine Marie Eriksen henviste til. Kristelig Folkeparti ønsker at domstolene mer aktivt enn i dag foretar en slik vurdering.

Jeg føler at vi allerede har gode bestemmelser som sikrer elevenes rett til et trygt skolemiljø. Spørsmålet blir om en politiattest ved ansettelser er et ytterligere egnet virkemiddel som kan øke elevenes sikkerhet mot vold og seksuelle overgrep. I Kristelig Folkeparti erkjenner vi at en slik innføring vil være en ytterligere understrekning av og et symbol på at vi ikke aksepterer vold og seksuelle overgrep i videregående skole. Jeg er imidlertid i tvil om en politiattest reelt vil øke elevenes sikkerhet. Det er derfor Kristelig Folkeparti har gått inn for å få en helhetlig gjennomgang og evaluering av praksis med bruk av politiattester innen utdanningssektoren. Vi trenger en bredere vurdering av dette tiltaket når vi kommer til institusjoner som arbeider med ungdom og unge voksne. I motsetning til representanten Sortevik mener jeg vi må kunne anta at barn og mindreårige vil ha et større beskyttelsesbehov enn ungdom og unge voksne. Dermed må vi også kunne ta med oss andre prinsipielle hensyn i vurderingen, f.eks. at det er en allmenn enighet om at straffedømte skal få en sjanse til å komme tilbake til samfunnet.

I Kristelig Folkeparti mener vi det er mest ryddig å foreta denne helhetlige vurderingen før vi konkluderer med hvordan ordningen med politiattest bør utformes. Derfor vil vi ikke støtte forslaget fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet i denne omgang.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [22:08:56]: Senterpartiet støtta endringa i opplæringslova då kravet om politiattest for alle som blir tilsette i barnehage og grunnskule, vart gjort gjeldande. Så behandlar vi i dag eit forslag frå Framstegspartiet om innføring av politiattest i vidaregåande skule. Forslaget blir fremma m.a. på bak-

grunn av fleire tilfelle av overgrep som er avdekte det siste året.

Eg deler nok den oppfatninga som har vore hevda av fleire her, at det er forskjell på barnehage og grunnskule og vidaregåande skule. Vi har likevel kome til den konklusjonen at det ikkje er rett å ha ulike avgjersler ved tilsetjingar i grunnskule og vidaregåande skule på dette punktet. Elevar i vidaregåande skule skal ha det same kravet til vern mot overgrep.

Det er nettopp kravet om tryggleik for elevane som veg tyngst i Senterpartiet si vurdering av forslaget. Elev- ar og føresette skal kjenna seg trygge på tilsette dei møter i skulekvardagen. Dei skal kjenna seg trygge for at dei tilsette ikkje er dømde for seksuelle overgrep. Dagens regelverk gir ikkje, etter vår oppfatning, tilstrekkeleg styringsmoglegheit for skuleeigar til å hindra at straffedømde blir tilsette i den vidaregåande skulen.

Så veit vi at mange overgripapar for det fyrste aldri blir avslørte, og at politiattest har avgrensa effekt når det gjeld å hindra overgrep. Difor er det som det blir sagt i innstillinga: Openheit om temaet overgrep er viktig. Bevisstgjerung av personalet og elevar om at overgrep kan skje, er i seg sjølv eit viktig førebyggjande tiltak, i tillegg til politiattest.

Innstillinga viser at det er ulike syn på om ein politiattest skal innførast, slik forslagsstillarane foreslår, og kva ein politiattest skal innehalda. Som det går fram av forslaget frå Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV, meiner vi at politiattesten berre skal innehalda informasjon om søkjaren er domfelt for overgrep eller ikkje. Så er det andre skuleslag enn grunn- og vidaregåande skule, f.eks. folkehøgskule, som ikkje er omfatta av forslaget. Vi er difor tilfredse med at ein samla komite bed Regjeringa ta ein full gjennomgang av praksisen med bruk av politiattestar innan utdanningssektoren og ei brei vurdering av korleis ordninga med politiattestar bør utformast.

Lat meg til slutt understreka at førebygging av overgrep mot barn og unge må gjerast på mange plan. Behandling av overgripapar er berre eitt av mange tiltak. Endring av opplæringslova, som betyr innføring av politiattest for tilsette i vidaregåande skule, er likevel eit viktig skritt i dette arbeidet, både fordi det kan vera ei direkte hjelp i ein tilsetjingsprosedyre, og fordi det gir ein signaleffekt.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Ine Marie Eriksen (H) [22:13:10]: Det ble sagt av representanten Arne Sortevik at jeg var mest opptatt av å problematisere. Men jeg kan love representanten Sortevik at jeg overhodet ikke ønsker å problematisere ungdoms behov for beskyttelse. Det jeg derimot ønsker å problematisere, og som jeg kanskje kunne ønske at flere i komiteen gjorde, var at vi støter an mot et annet viktig felt når vi diskuterer spørsmålet om politiattest.

I Fremskrittspartiets primærforslag ønsker de en politiattest dersom «det er teke ut sikting eller tiltale mot ein tilsett». Å ta ut en siktelse eller en tiltale er svært langt

fra det å straffedømme. En siktelse tas jo ofte ut for å styrke rettighetene til en person som er mistenkt for noe, ikke for å svekke dem. Det er langt derfra til å være straffedømt.

Det er et grunnleggende prinsipp i norsk rett at enhver er uskyldig inntil det motsatte er bevist, og bevist i denne sammenheng betyr avgjort ved en rettskraftig dom. Det betyr ikke siktet eller tiltalt.

Vi har å gjøre med sensitive saker. Det er også komiteen oppmerksom på. Dette er en type sak hvor det er lett og fort gjort å bli feilaktig beskyldt eller mistenkt for å ha gjort noe galt. Det skal ikke medføre et yrkesforbud.

Jeg er litt overrasket over at Fremskrittspartiet, som vanligvis pleier å si at de er veldig opptatt av rettsikkerhet, ikke ser de problemstillingene. I tillegg er jeg litt overrasket over hvorfor ikke Fremskrittspartiet sjøl problematiserer mer det faktum at alle straffedømte har rett til å komme tilbake til samfunnet etter at de har sonet sin straff og gjort opp for seg. Det gjelder for alle typer straffedømte, enten du har nasket i butikken eller begått et drap. Men det betyr jo ikke at alle personer som har begått seksuelle overgrep eller drap, skal få jobb i den vidaregåande skolen, langt ifra, men det problematiserer i hvert fall det poenget at alle har en rett til og skal ha en rett til å komme tilbake til samfunnet etter at man ha sonet sin straff. Hvis man ikke hadde den retten, kunne man jo bare låse forbrytere inne på livstid og aldri ta dem ut igjen. Så man bør ha litt mer prinsipiell tankegang rundt det som går på hvor man skal sette grensene for hvilke forbrytelser som skal kvalifisere til yrkesforbud, prinsippet om siktelse og tiltale, som altså er langt fra en domfellelse, og i tillegg prinsippet om at alle har og skal ha en rett til å komme tilbake til samfunnet etter at man har sonet sin straff.

Arne Sortevik (FrP) [22:16:01]: Først til foregående taler i forhold til siktet, tiltalt og dømt. Det er altså slik, som jeg forsøkte å gi uttrykk for, at vi vil kopiere lovteksten fra det som gjelder i grunnskolen, til å gjelde for vidaregåande skole, og da er svaret gitt. Vi skal ha det eksakt likt, og vi bruker de samme begrepene. Jeg er overrasket over at Høyre ikke har tatt uttalelsene fra bl.a. Utdanningsforbundets arbeidstakerorganisasjon til etterretning, hvor de uten omsvøp og uten forbehold støtter vårt forslag om å kreve politiattest. Problematikken knyttet til yrkesforbud skulle være vel ivaretatt av det store arbeidstakerforbundet.

Jeg forsøkte i mitt hovedinnlegg også å gi uttrykk for at vi legger større vekt på elevene, i dette tilfellet elever i vidaregåande skoler, enn på dem som er straffedømt, har avtjent sin straff og skal tilbake i samfunnet. Det kan ikke være naturgitt eller en lovbestemt rett at man skal få jobb som lærer i vidaregåande skole uansett hva man har gjort før man søker en slik jobb.

Men det som fikk meg til å ta ordet, var selvfølgelig innlegget fra SV-representanten Inga Marte Thorkildsen. Jeg kunne jo valgt å la meg provosere i forhold til dette med barnevernet, i og med at jeg faktisk vet en del om barnevernet, og i og med at jeg faktisk har tatt initiativet

til og gjennomført landets hittil eneste offentlige høring av barnevernet i Norges nest største by høsten 2000 – jeg skal gjerne gi dokumentasjon til representanten – men jeg skal la være. Jeg tror fortsatt det er slik, inntil vi senere skal behandle forslaget som SV også har vært med på, at SV faktisk støtter forslaget som de har lagt frem. Jeg hadde faktisk trodd at når det kom et innlegg fra en representant fra SV, som er med på å innføre en politiattest, at man faktisk ville holde seg til det, men det har man ikke gjort. Så dette gikk jo fra det som startet meningsfylt, til det som ble helt meningsløst.

Vi snakker i dette private lovforslaget om å lukke et hull. Det er et hull i den forstand at det er en ulikhet mellom to skoleslag i grunnutdanningen. Det ønsker Fremskrittspartiet ikke å ha. Vi ønsker likebehandling av elever i grunnutdanningen. Vi ønsker den samme tryggheten for dem som går i videregående skole, som for elevene i grunnskolen, i den grad kravet om politiattest gir trygghet – og noe trygghet gir det. Vi skal også understreke at det selvfølgelig ikke er nok, og at det ikke skal bli en sovepute. Det er heller ikke hensikten, men vi fjerner en helt unødvendig ulikhet.

Karin S. Woldseth (FrP) [22:19:20]: I motsetning til min kollega representanten Sortevik lot jeg meg faktisk provosere av representanten Thorkildsens innlegg. Maken til angrep på Fremskrittspartiet har jeg sjelden hørt fra en som tilsynelatende jobber for det samme og trekker det samme lasset. Som komiteemedlem i familiekomiteen opplever jeg SV som et parti vi samarbeider godt med. Da blir det totalt uforståelig for meg at SV-representanten så til de grader går til angrep på oss.

Så må jeg oppklare en åpenbar misforståelse. Jeg var saksordfører i saken om incestsentrene, der en samlet komite faktisk ber om at denne saken kommer tilbake til høsten, at man får en orientering fra Regjeringen om hvilket tilbud sentrene skal gi, hvordan tilbudet skal organiseres og finansieres og om tilbudet skal lovfestes. SV var forslagsstiller når det gjelder incestsentrene, men jeg kan ikke akkurat si at man inviterer til samarbeid ved å gå så til de grader til frontalangrep på Fremskrittspartiet. Det er ikke bra.

Også i forhold til dette med barnevern synes jeg Thorkildsen er utrolig urettferdig overfor Fremskrittspartiet. Vi har kjempet barnevernsbarnas sak, og det var vi, takk være representanten Sortevik, som greide å få i gang hele prosessen med barnevernssakene i Bergen, og også erstatningssaken mot de tidligere barnevernsbarna. Ja, vi ønsker å nedlegge barnevernet – i sin nåværende form – men det betyr ikke at det ikke skal være noe i stedet, kanskje noe som er enda bedre og noe som kan ta tak i alle på en riktig måte. Så jeg vil oppfordre representanten Thorkildsen til å være litt mer ydmyk, ikke se på dette så svart-hvitt, men være åpen for samarbeid med Fremskrittspartiet. For jeg tror at i bunnen tror både SV og jeg på samme sak.

Per Sandberg (FrP) [22:22:01]: Jeg lot meg heller ikke provosere av representanten Thorkildsen, men det

var godt å få et avbrekk i merknadsskriving på kontoret. Jeg har blitt beskyldt for å ha provosert Thorkildsen tidligere, hun har til og med kalt meg løgnaktig, så det er meg en fornøyelse å stå på talerstolen i Stortinget og replisere til representanten Thorkildsen: Maken til løgnaktig innhold som i det innlegget hun holdt i salen her, har jeg aldri hørt! La meg først få lov til å ta for meg barnevernet. Fremskrittspartiet har aldri foreslått å legge ned vernet om barnet. Vi har foreslått å legge ned barnevernet som egen institusjon, fordi det alltid har vært til skade for barnet. Vi har rett og slett foreslått å innføre et system der vernet til barnet blir konsentrert gjennom de institusjonene som faktisk jobber med barnet: skole, sosialvesen, politi osv. Det har SV stemt imot. De har kløpet seg fast til det eksisterende barnevernet som har bevist at de har skadet hundrevis av barn. Det er Fremskrittspartiets politikk. Vi var det første partiet som fremmet et slikt forslag. Vi har fortsatt ikke fått flertall for det. Det vil vel ta en 4–5 år før SV oppdager at det er et meget bra forslag, på samme måte som SV oppdaget at mitt forslag i 1998 om 80-20 pst. finansiering av krisesentrene har blitt veldig bra i dag. Det mente de ikke i 1998. Det er interessant å merke seg innstillingen også, i forhold til hva saken faktisk handler om – politiattest.

Representanten Thorkildsen står altså her på talerstolen og kritiserer Fremskrittspartiet for at vi ikke vil være med på en 80-20 pst. finansiering av incestsentrene. Men vi sier også i den innstillingen at vi vil vurdere, og vi ber Regjeringen komme tilbake med en vurdering av den finansieringen, på samme måte som SV har tvilt seg fram til at de ber Regjeringen komme tilbake med forslag om endring av opplæringsloven og friskoleloven i denne saken. Så SV opptrer altså akkurat på samme måte som Fremskrittspartiet har gjort tidligere. Når vi gjør det, er det kritikkverdige, men når SV og representanten Thorkildsen gjør det – det er altså to forskjellige ting.

Jeg vil anbefale at representanten Thorkildsen først og fremst orienterer seg i det landskapet som SV har vært i i de to siste periodene på Stortinget. Samtidig vil jeg også anbefale representanten å ligge litt lavere i forhold til de beskyldninger som framsettes mot Fremskrittspartiet. Vi har en ren agenda i forhold til å ta vare på barna, mens SV har en agenda der de vil verne dem som jobber i de forskjellige institusjonene og som skal verne barna.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at å karakterisere andres innlegg som «løgnaktig innhold» neppe er parlamentarisk språkbruk.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [22:25:30]: Det er mye jeg kunne ha tatt tak i i dette innlegget. Men jeg synes det er merkelig at representanten Sortevik karakteriserer det som meningsløst at jeg trekker fram en hel rekke tiltak som for incestutsatte og utsatte for overgrep har mye større betydning enn spørsmålet om politiattest.

SV støtter at man skal innføre krav om politiattest også i videregående skole. Men vi er faktisk pådrivere for at vi skal få i gang en masse andre tiltak som har vir-

kelig direkte betydning for incestutsatte og andre barn som sliter bl.a. med overgrep i familien.

Om ikke representanten Karin S. Woldseth bekreftet hva som var min kritikk av Fremskrittspartiets syn på barnevernet, så må jeg i hvert fall si at representanten Per Sandberg klarte å bekrefte det. Problemet er nemlig at Fremskrittspartiet i alle saker der barnevernet gjør feiltrinn, står på sidelinjen og heier, mens partiet ikke har tatt innover seg alle de sakene der barn ikke har fått hjelp fordi man ikke har turt å gripe inn eller fordi man har valgt å satse på alle de nettverkene som barna har fra før, f.eks. MST. MST kan være vel og bra, men det kan også være problematisk fordi man ikke evner å se barnet nok, og fordi man bygger opp om nettverk som i utgangspunktet er skadelig for barna, fordi det handler om bevaring av familien. Dette er en stor diskusjon.

Jeg vil bare nevne at jeg ble invitert av Landsforeningen for barnevernsbarn til å overvære en film som heter «Fia og klovnene», som jeg tipper at ingen i Fremskrittspartiet har sett. Jeg skjønner at Karin S. Woldseth har sett den, og det er bra. Da håper jeg også at representanten Woldseth lærte noe av den filmen. Den handlet nemlig om at barn i mange sammenhenger har et stort behov for beskyttelse utenfor det hjemmet de vokste opp i, i fosterhjem f.eks. Landsforeningen for barnevernsbarn var meget bekymret for at representanten John I. Alvheim fra Fremskrittspartiet ødelegger for barnas mulighet for å få skikkelig hjelp, ved den kritikken han framførte mot barnevernet da det stod på som verst. De ønsket nemlig å fokusere på at det også nytter, at barn kan få hjelp av barnevernet, at barn kan få et nytt og bedre liv også hvis de blir tatt ut av familien, dersom familien er skadelig for dem. Og det mener jeg at Fremskrittspartiet ikke har vært villig til å innse.

Så er det riktig som representanten Karin S. Woldseth sier, at vi samarbeider godt i mange saker. Men representanten Woldseth kan ikke kreve av meg at jeg bare skal stå på sidelinjen og applaudere, uten å kritisere, når det er grunn til å trekke fram spørsmålet om en konkret handling når det gjelder incestsentrene. Det dreier seg ikke bare om et intensjonsvedtak om at man skal komme tilbake i 2004, men faktisk konkret handling når det gjelder voldtektsmottak, når det gjelder opplæring av alle dem som jobber med barn, og en lang rekke andre tiltak som har betydning.

Karin S. Woldseth (FrP) [22:28:53]: Nå måtte jeg et øyeblikk lese teksten i saken som vi behandler, at det er politiattest fra personer som søker arbeid i den videregående skolen, vi faktisk har til behandling her.

Når det gjelder incest, tror jeg kanskje representanten Thorkildsen bør ta seg en prat med sine medlemmer i komiteen, det samme gjelder også MST, som hun henviste til, som SV har sluttet seg til i komiteen.

Når det gjelder hva Woldseth lærer og ikke lærer, så har jeg gått i skole – jeg har jobbet på sosialkontor og har sittet i barnevernsnemnder, så jeg tror kanskje at jeg har lært i livets skole. Og representanten Thorkildsen burde

kanskje ta seg en tur ut og se om ikke hun også har noe å lære der.

Visst skal barn få hjelp. Men det aller viktigste har allerede blitt sagt, og jeg skal ikke trekke ut dette møtet med å hisse meg mer opp enn jeg allerede gjør.

Det er godt at vi har en felles forståelse av behovet for å ha politiattest også for dem som jobber i videregående skole. Så får vi håpe at vi nå kan la denne debatten ligge.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 589)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi er klar til å gå til votering i sakene nr. 1–7.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v
om personell i Forsvaret

Kapittel I. Innledende bestemmelser

§ 1 *Formål*

Formålet med loven er å legge til rette for en hensiktsmessig anvendelse av Forsvarets personellressurser for å sikre gjennomføringen av Forsvarets oppgaver nasjonalt og internasjonalt.

§ 2 *Virkeområde*

Loven gjelder for tilsatt militært personell i Forsvarsdepartementet med underliggende etater, når ikke annet er fastsatt i eller i medhold av denne lov.

§ 3 *Definisjoner*

Med militært personell menes befall, vervede mannskaper og vernepliktige.

Med befall menes yrkesbefal, avdelingsbefal og kontraktsbefal.

Med yrkesbefal menes befall som er fast tilsatt i Forsvaret.

Med avdelingsbefal menes befall som er gitt tilsetting i Forsvaret frem til fylte 35 år.

Med kontraktsbefal menes midlertidig tilsatt befall i Forsvaret som ikke er avdelingsbefal.

Med vervede mannskaper menes tilsatt militært personell som ikke er befall.

Med internasjonale operasjoner menes enhver operasjon i utlandet som krever bruk av militære styrker, og som er godkjent av norske myndigheter.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Kapittel II. Forvaltningen av militært personell

§ 4 Tilsetningsvilkår for militært personell

Befal og vervede mennskaper tilsettes på de vilkår som er fastsatt i lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. (tjenestemannsloven) med de avvik som følger i eller i medhold av denne lov.

Befal og vervede mennskaper er unntatt fra forbudet om forskjellsbehandling på grunn av alder etter lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidsvern og arbeidsmiljø mv. (arbeidsmiljøloven) § 54 B nr. 1.

Befal plikter å overholde de regler om utdanning, disponering og avansering mv. som er fastsatt i den til enhver tid gjeldende befalsordning. Befalsordningen fastsettes av Kongen med Stortingets samtykke.

Departementet gir regler om hvem som skal tilsette befal og vervede mennskaper, og om fremgangsmåten ved tilsetting. Reglene kan fravike tjenestemannsloven.

Presidenten: Presidenten har forstått det slik at Fremskrittspartiet vil gå imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 60 mot 11 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.37.39)

Videre var innstillet:

§ 5 Avdelingsbefal

Avdelingsbefal gis tilsetting til fylte 35 år. Stillingen skal fratres ved første månedsskifte etter fylte 35 år. Forsvaret kan ved behov forlenge tilsetningsperioden med inntil 3 år.

Avdelingsbefal gis under tilsetningsforholdet samme rettigheter og plikter som yrkesbefal, med de tilpasninger som følger av tjenesteforholdets egenart.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 51 mot 20 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.38.03)

Videre var innstillet:

§ 6 Kontraktbefal og vervede mennskaper

Kontraktbefal og vervede mennskaper gis midlertidig tilsetting. Departementet gir nærmere regler om varighet og om adgangen til å fornye tilsetningsforholdet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 7 Disponering

Yrkesbefal og avdelingsbefal plikter å la seg disponere til stilling i Norge og i utlandet. For tjenestegjøring i internasjonale operasjoner gjelder bestemmelsene i kapittel III i loven her.

Befal og vervede mennskaper plikter å rette seg etter de krav til endringer i tjenesten og forflytninger som måtte bli nødvendige på grunn av organisasjonsendringer i Forsvaret.

Presidenten: Presidenten har forstått det slik at Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet går mot første ledd.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 7 første ledd bifaltes med 47 mot 24 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.38.38)
2. Komiteens innstilling til § 7 annet ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 8 Oppsigelse mv.

Befal med plikttjeneste i Forsvaret har ikke rett til selv å si opp sin stilling.

Avdelingsbefal, kontraktbefal og vervede mennskaper kan etter endt tilsetningsforhold ikke gjøre gjeldende fortrinnsrett og rett til ventelønn etter tjenestemannslovens bestemmelser.

§ 9 Aldersgrense for yrkesbefal

Aldersgrensen for yrkesbefal er 60 år.

Stillingen skal fratres ved første månedsskifte etter at aldersgrensen er oppnådd.

For offiserer med generals- og admiralsgrad kan departementet gi dispensasjon fra aldersgrensebestemmelsene for inntil ett år om gangen når spesielle forhold gjør det utilrådelig at vedkommende fratres ved oppnådd aldersgrense.

§ 10 Pliktmessig avhold

Tilsatt militært personell og vernepliktige skal i tjenestetiden ikke nyte alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. Departementet kan gi forskrift om unntak fra første punktum. Forbudet gjelder ikke ved fravær under permisjon eller fritid, med mindre annet er bestemt av departementet.

Tilsatt militært personell og vernepliktige skal heller ikke møte til tjeneste påvirket av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. Som påvirket av alkohol regnes en person som har alkoholkonsentrasjon i blodet som er større enn 0,2 promille, eller en alkoholmengde i kroppen som kan føre til en så stor alkoholkonsentrasjon i blodet.

Første og annet ledd gjelder ikke for legemidler som inntas i samsvar med resept fra lege, tannlege eller annen med rekvireringsrett. Den som inntar legemidler som kan virke berusende eller bedøvende, skal snarest orientere sin arbeidsgiver om dette.

Bestemmelsene i vegtrafikkloven 18. juni 1965 nr. 4 § 22 a om alkotest, utåndingsprøve og blodprøve gjelder tilsvarende.

Overtredelse av bestemmelsene om pliktmessig avhold kan refses disiplinært i henhold til lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet.

Departementet kan bestemme at forbudet i første og annet ledd skal gjøres gjeldende for tilsatt sivilt personell i Forsvarsdepartementet med underliggende etater.

Departementet kan gi nærmere regler om pliktmessig avhold.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Kapittel III. Tjenestegjøring i internasjonale operasjoner

§ 11 Disponering til tjenestegjøring i internasjonale operasjoner

Befal og vervede mannskaper kan disponeres til tjenestegjøring i internasjonale operasjoner.

Det samme gjelder tilsatt sivilt personell i Forsvarsdepartementet med underliggende etater, som tilhører bestemte kategorier fastsatt av Forsvarsdepartementet.

Denne disponeringsplikten går ikke foran beordringsplikten etter lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 4-1.

Presidenten: Presidenten har forstått det slik at Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker å gå imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 46 mot 24 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.39.16)

Videre var innstillet:

§ 12 Disponering i medhold av inngått kontrakt

En person som ikke har plikt til å gjøre tjeneste i medhold av § 11, kan ved skriftlig kontrakt forplikte seg på forhånd til å tjenestegjøre i en eller flere internasjonale operasjoner.

§ 13 Forholdet til andre lover

Under tjenestegjøring i internasjonale operasjoner gjelder ikke arbeidsmiljøloven.

Tjenestemannsloven §§ 2, 4, 5 og 11 kommer ikke til anvendelse under tjenestegjøring i internasjonale operasjoner.

§ 14 Krav om statsborgerskap

Den tjenestegjørende må være norsk statsborger.

Med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat, kan departementet likevel tillate andre personer å gjøre tjeneste som medlem av en norsk styrke i en internasjonal operasjon.

§ 15 Hjemsendelse

Den som deltar i en internasjonal operasjon kan sendes hjem fra tjenesten etter bestemmelser fastsatt av departementet.

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker kapittel IV og VI gjelder ikke ved behandling av saker om hjemsendelse.

§ 16 Oppsigelse m.m.

Tilsatt personell som er disponert til å gjøre tjeneste i en internasjonal operasjon, kan si opp sin stilling med tre måneders varsel. Fratredelse fra stilling for personell med pliktjeneste skjer likevel ikke før eventuell retestende pliktjeneste er avtjent i Norge.

Personell som har inngått kontrakt som nevnt i 12, kan si opp kontrakten med tre måneders varsel etter at vedkommende er blitt disponert til tjeneste.

Personell som er forpliktet til å gjøre tjeneste i en internasjonal operasjon, kan når som helst søke seg fritatt fra tjenesteplikten. Slik søknad skal innvilges dersom vektige helsemessige, velferdsmessige eller sosiale grunner tilsier det.

§ 17 Forskrifter

Kongen gir forskrifter om:

- maksimal tjenesteperiode som kan pålegges i medhold av § 11,
- hvordan utvelgelse til internasjonale operasjoner skal skje, herunder om kvalifikasjoner og øvrige vilkår for tjenestegjøring,
- innholdet i kontrakter som nevnt i § 12,
- behandling av søknader som nevnt i § 16 tredje ledd,
- klage over avgjørelse om hjemsendelse og om virkningene av slik klage,
- arbeidsmiljøet til norske styrker som deltar i operasjoner og
- disponering og vilkår for tjenestegjøring for bestemte kategorier tilsatt sivilt personell som nevnt i § 11 andre ledd.

Kapittel IV. Sluttbestemmelser

§ 18 Ikrafttredelse

Denne lov gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte deler av loven kan settes i kraft til ulik tid.

§ 19 *Overgangsbestemmelser*

Kontraktbefal, vervede mannskaper og sivilt personell som nevnt i § 11 andre ledd kan bare disponeres til internasjonale operasjoner dersom vedkommende er tilsett etter at kapittel III trådte i kraft, og for sivilt personell etter at angjeldende personellkategori er fastsatt av Forsvarsdepartementet, med mindre vedkommende skriftlig har akseptert å bli underlagt disponering som nevnt i §11.

§ 20 *Endringer i andre lover*

Fra den tid Kongen bestemmer, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 8. juni 1973 nr. 36 om aldersgrenser for yrkesbefal i Forsvaret oppheves.
2. Lov 10. juni 1977 nr. 66 om yrkesbefal m.m. i Forsvaret oppheves.
3. Lov 23. februar 1996 nr. 9 om tjenestegjøring i internasjonale fredsoperasjoner oppheves.
4. Lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. § 46 a nr. 7 oppheves.
5. I lov 16. juli 1936 nr. 2 om pliktmessig avhold for personer i visse stillinger fra nytelse av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd bokstav a oppheves.

§ 1 annet ledd oppheves.

Nåværende § 1 tredje ledd blir annet ledd og skal lyde:

For personer som nevnt i *bokstav b og d* gjelder forbudet også et tidsrom av 8 timer før tjenestetiden begynner, med mindre det blir nødvendig å benytte stedfortreder og det ikke kan gis denne så langt varsel.

§ 3 skal lyde:

Bestemmelsene i vegtrafikkloven om adgang for politiet til å fremstille motorvognførere til undersøkelse av lege og om dennes adgang til å ta blodprøve får tilsvarende anvendelse på den som i stilling som nevnt i § 1 *bokstav b* ikke må nyte alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. Vedkommende departement gir nærmere regler om sådan legeundersøkelse og hva dermed står i forbindelse.

§ 4 bokstav a og §§ 5 og 6 oppheves.

§ 7 første ledd første punktum skal lyde:

Overtreter noen av de i § 1 *bokstav b og d* og § 2 nevnte personer forsettlig eller ved uaktsomhet forbudet i § 1, straffes han med bøter eller fengsel inntil 1 år.

§ 7 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Bestemmelsene i vegtrafikkloven § 31 om straff for den som har kjørt motorvogn påvirket av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel, får tilsvarende anvendelse på de i § 1 *bokstav b* nevnte personer.

I gjentakelsestilfelle kan den skyldige fradømmes retten til for en viss tid eller for bestandig å inneha sådan stilling som han hadde da forseelsen ble begått, eller annen stilling som omhandlet i § 1 *bokstav b og d*.

6. I lov 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger skal § 8 tredje ledd nytt nr. 7 lyde:

7. *Forsvarets helseregister*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v. og i straffeprosesslova

I

I lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v. gjerast følgjande endring:

§ 1 nytt andre ledd skal lyde:

I straffesaker hvor noen under 18 år er død som følge av en straffbar handling, har den som hadde foreldreansvar eller var verge for fornærmede og som følger hovedforhandlingen, krav på godtgjørelse som for vitner. Det samme gjelder dersom fornærmede hadde fylt 18 år på handlingstidspunktet og særlige forhold foreligger. Den som hadde foreldreansvaret eller var verge kan i stedet peke ut en annen person som kan fremme krav. Hvis bare én hadde foreldreansvaret eller var verge, kan vedkommende peke ut en annen person som også kan fremme krav.

II

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosesslova) gjerast følgjande endringar:

§ 28 første ledd skal lyde:

Utskrift av rettsbøker og andre dokumenter i en straffesak som retten har avsluttet behandlingen av, kan kreves av

a) *den fornærmede,*

- b) den som hadde foreldreansvar eller var verge for fornærmede i saker som nevnt i § 107 a annet ledd første og annet punktum, og
- c) enhver annen som det har rettslig interesse for.

Kapittel 9 a skal lyde:

Kap 9 a. Rett til advokat for den fornærmede mv.

§ 107 a nytt andre ledd skal lyde:

I saker hvor noen under 18 år er død som følge av en straffbar handling, har den som hadde foreldreansvar eller var verge for fornærmede, rett til hjelp fra advokat dersom han eller hun ønsker det. Det samme gjelder dersom fornærmede hadde fylt 18 år på handlingstidspunktet og særlige forhold foreligger. I andre tilfeller hvor den fornærmede er død eller av andre grunner ikke er i stand til å begjære advokat oppnevnt, kan retten i særlige tilfelle oppnevne advokat til å vareta hensynet til fornærmede og fornærmedes nærmeste. Er advokat oppnevnt og fornærmede dør før saken er avgjort, avgjør retten om oppnevningen skal stå ved lag. Reglene i kapitlet her gjelder tilsvarende så langt de passer.

Gjeldande andre, tredje og fjerde ledd blir nye tredje, fjerde og femte ledd.

§ 107 b fjerde ledd blir oppheva.

§ 242 første ledd første punktum skal lyde:

Mistenkte, hans forsvarer, fornærmede og den som hadde foreldreansvar eller var verge for fornærmede i saker som nevnt i § 107 a annet ledd første og annet punktum skal på begjæring gis adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter såfremt det kan skje uten skade eller fare for etterforskingens øyemed eller for tredjemann.

§ 245 første ledd nytt femte punktum skal lyde:

Det samme gjelder ved avhør av den som hadde foreldreansvar eller var verge for fornærmede i saker som nevnt i § 107 a annet ledd første og annet punktum.

Gjeldande femte punktum blir nytt sjetten punktum.

§ 264 a nytt fjerde ledd skal lyde:

Reglene i paragrafen her gjelder tilsvarende for den som hadde foreldreansvar eller var verge for fornærmede i saker som nevnt i § 107 a annet ledd første og annet punktum.

§ 284 første ledd nytt sjetten punktum skal lyde:

Det samme gjelder ved avhør av den som hadde foreldreansvar eller var verge for fornærmede i saker som nevnt i § 107 a annet ledd første og annet punktum.

Gjeldande sjetten punktum blir nytt sjuande punktum.

III

1. Lova trer i kraft frå den tid Kongen fastset. Dei ein-skilde føresegnene i lova kan tre i kraft til ulik tid.
2. Føresegna om bistandsadvokat gjeld ikkje i saker som er brakt inn for retten når føresegna trer i kraft.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Ola D. Gløtvold på vegne av Senterpartiet

Presidenten vil først la votere over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, om tilbakesending til Regjeringen. Forslaget lyder:

«Ot.prp. nr 43 (2003-2004) om lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. sendes tilbake til Regjeringen for en videre vurdering av andre modeller, hvor man tar med i vurderingen særnamsmenn og andre som har adgang til å drive tvangsinnfordringer samt Statens Innkrevningssentral. Det bes konkret om at man vurderer en samordning av disse myndighetene til en namsmyndighet, som i det vesentlige tilsvarende den svenske modellen. Det bes også om en vurdering av hvilke andre oppgaver som kan legges til et slikt nytt organ. Det skal legges vekt på skillet mellom dømmende og utøvende makt og hvordan dette kan løses ved å legge det helhetlige ansvaret for forlikrådene til Domstolsadministrasjonen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 59 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.40.51)

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til:

A .
L o v

om endringer i rettergangslovgivningen m.m.
(organiseringen av den sivile rettspleie
på grunnplanet)

I

1. I lov 20. juli 1893 nr. 2 om Stranding og Vrag gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser endres ordene «lensmanden» og «lensmannen» til «politiet»:

§ 1 (2 steder), § 2, § 3 (6 steder), § 6 (2 steder), § 7 (4 steder), § 8 (2 steder), § 9 og § 10 (2 steder).

I følgende bestemmelser endres ordene «lensmandens» og «lensmannens» til «politiets»:

§ 4 og § 10 (2 steder).

I følgende bestemmelser endres ordet «han» til «politiet»:

§ 3 tredje ledd, § 4 og § 7 første ledd (2 steder).

§ 11 første ledd skal lyde:

Godtgjørelse og erstatning etter §§ 1 og 5 fastsettes i lensmannsdistrikter av lensmannen. Over lensmannens avgjørelse kan det klages til politimesteren dersom tvisten gjelder en sum på 100 kroner eller mer eller klageren mener avgjørelsen ikke er lovmessig.

§ 13 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir første ledd.

2. I lov 21. juli 1894 nr. 5 om delvis Omordning af det civile Embedsværk oppheves § 3.

3. I lov 14. juni 1912 nr. 1 om anlæg av taugbaner og løpestrenger mv. skal § 16 lyde:

Skjønn som holdes med hjemmel i loven her, styres av lensmannen eller namsfogden.

4. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 27 skal lyde:

I hver kommune skal det være et forliksråd.

Forliksrådet skal ha tre medlemmer og like mange varamedlemmer. Blant medlemmene og blant varamedlemmene skal det være både kvinner og menn. Varamedlemmene tilkalles i den rekkefølge oppnevningen viser.

Kommunestyret velger et av medlemmene til formann. Har denne forfall, trer den av de andre som er nevnt først i oppnevningen og som kan gjøre tjeneste, i dennes sted.

Med samtykke fra departementet kan kommunestyret fastsette at forliksrådet skal ha to eller flere avdelinger. Hver avdeling velges etter annet og tredje ledd. Den ene formannen velges som leder for domstolen. Den andre formannen, eller de andre formennene i den rekkefølge kommunen har fastsatt, er lederens stedfortreder som leder for domstolen.

Arbeids-, skyss- og kostgodtgjørelse til medlemmene og varamedlemmene fastsettes i samsvar med forskrift gitt av Kongen. For bestemte kommuner kan departementet fastsette at formannen og i tilfelle også de øvrige medlemmene skal ha et midlertidig tilsetningsforhold etter tjenestemannsloven.

I lensmannsdistrikter er lensmannen sekretariat for forliksrådet. I namsfogddistrikter er namsfogden sekreta-

riat. Kongen kan ved forskrift gi regler om forholdet mellom forliksrådet og sekretariatet.

Kommuner som har samme sekretariat for forliksrådet og dessuten ligger i samme domssogn, kan med tilslutning av minst 2/3 av hver av kommunestyrenes medlemmer beslutte å ha felles forliksråd dersom kommunene samtidig er enige om hvor mange medlemmer og varamedlemmer hver kommune skal velge, og om hvordan det skal sikres at det blant både medlemmene og varamedlemmene er både kvinner og menn.

§ 28 skal lyde:

Forliksrådene skal holde møte en gang i måneden og oftere dersom saksmengden krever det. Forliksrådet kan unnlate å holde møte i juli. Forliksrådet kan også unnlate å holde møte en måned dersom det til møtet ikke foreligger saker til behandling. Møtene holdes på det sted i forliksrådsretsen som forliksrådet fastsetter.

§ 57 femte ledd oppheves.

§ 59 tredje ledd første punktum skal lyde:

Har noen forfall så forliksrådet ikke kan holde beslutningsdyktig møte, kan fylkesmannen oppnevne stedfortreder for den enkelte sak eller for inntil tre måneder.

§ 63 skal lyde:

I lensmannsdistrikter er lensmannen hovedstevnevitne. I namsfogddistrikter er namsfogden hovedstevnevitne.

Hjelpestevnevitner for hovedstevnevitnet må godkjennes av tingretten. Ligger avgjørelsen under flere retter, treffes den ved uenighet av domstoladministrasjonen.

Ved Høyesterett kan det ansettes et eller flere stevnevitner til å utføre forkynnelser i den kommunen der Høyesterett har sete.

Stevnevitner skal avgi forsikring til vedkommende rett om at de samvittighetsfullt vil oppfylle sine plikter som stevnevitne. Kongen fastsetter hvordan forsikringen skal lyde.

§ 163 a annet ledd skal lyde:

Følgende myndigheter foretar forkynning postalt etter reglene i denne bestemmelse: De alminnelige domstoler, jordskifterettene, forbrukertvistutvalget, påtalemyndigheten, namsmenn, lensmenn, namsfogder og fylkesmenn.

§ 218 annet ledd nr. 4 oppheves. Nåværende nr. 5 blir nr. 4.

§ 219 skal lyde:

Kongen kan bestemme at den som vil yte rettshjelp etter § 218 annet ledd nr. 1, 3 og 4 skal stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg under utøvelsen av rettshjelpvirksomheten. Kongen gir nærmere regler om sikkerhetsstillelsen og kan pålegge den som yter sikkerhet å gi Tilsynsrådet for advokatvirksomhet opplysninger om erstatningskrav som fremsettes. For

rettshjelp etter § 218 annet ledd nr. 1 kan Kongen gi bestemmelser om meldeplikt og om plikt for rettshjelperen til på forhånd å godtgjøre at vilkårene for å yte rettshjelp er oppfylt, herunder å fremlegge politiattest. I tillatelser etter § 218 annet ledd nr. 3 og 4 kan det stilles vilkår og begrensninger.

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet fører tilsyn med rettshjelpvirksomhet som utøves i medhold av § 218 annet ledd nr. 1, 3 og 4, jf. § 225. Kongen kan gi forskrift om plikt for den som utøver slik rettshjelpvirksomhet, til å holde Tilsynsrådet orientert om virksomheten. Kongen kan videre bestemme at den som utøver slik virksomhet skal betale bidrag til Tilsynsrådet. Skyldig bidrag er tvangsgrunnlag for utlegg.

Advokatbevillingsnemnden kan nedlegge forbud mot at en person som har juridisk embetseksamen, yter rettshjelp etter § 218 annet ledd nr. 1, og kan tilbakekalle tillatelser gitt i medhold av § 218 annet ledd nr. 3 og 4, dersom vedkommende har gjort eller gjør seg skyldig i forhold som gjør vedkommende uskikket eller uverdigg til å yte rettshjelp eller vedkommende overtrer bestemmelser gitt i medhold av første eller annet ledd eller vilkår eller begrensninger som nevnt i første ledd fjerde punktum.

5. I lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål gjøres følgende endringer:

§ 44 tredje ledd første punktum skal lyde:

Som prosessfullmektig i andre tilfeller kan foruten advokater og personer som nevnt i annet ledd første punktum brukes enhver myndig person som ikke utfører arbeid eller verv for domstolen.

§ 44 fjerde ledd skal lyde:

Ved hvert forliksråd skal det være et utvalg av faste møtefullmektiger for forliksrådet. Medlemmene av utvalget oppnevnes av kommunen for inntil fire år av gangen. Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om antall medlemmer og deres kvalifikasjoner og godtgjørelse mv.

§ 44 nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 277 sjetten ledd skal lyde:

Når en sak skal behandles i forliksrådet etter tvangsfullbyrdsloven § 7-7, behandles saken etter paragrafen her med saksøker som klager, utleggsbegjæringen som klage, saksøkte som innklaget og nedtegningen av saksøktes innvendinger som tilsvaret. Sakskostnadene i forbindelse med utleggsbegjæringen behandles etter reglene for sakskostnader i forliksrådet. Avsluttes saken for forliksrådet med et rettsforlik eller en dom eller kjennelse som pålegger innklagede en betalingsplikt overfor klageren, kan klageren innen en måned etter utløpet av dennes frist for å angripe forliket, dommen eller kjennelsen ved anke eller kjæremål uten oppreisning ved begjæring til namsmannen kreve at utleggssaken skal fortsette.

§ 277 nåværende sjetten ledd blir nytt syvende ledd.

§ 279 første ledd nr. 2 skal lyde:

et medlem av det faste utvalget av møtefullmektiger, jf. § 44 fjerde ledd.

6. I lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonsaker gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i dette kapittel kommer bare til anvendelse på skjønn som styres av en dommer eller av en lensmann eller namsfogd. Skjønn som styres av en dommer kalles rettslige skjønn.

§ 5 nytt tredje ledd skal lyde:

Kongen gir nærmere regler om i hvilken utstrekning lensmennene og namsfogdene skal ha adgang til å overlate utførelsen av sine gjøremål etter loven til sine ansatte.

§ 6 første ledd skal lyde:

Skjønnsforretningen holdes i den rettskrets eller det lensmanns- eller namsfogddistrikt hvor gjenstanden for skjønnet befinner seg.

§ 7 skal lyde:

Når en skjønnsforretning skal styres av en lensmann eller en namsfogd og holdes i flere distrikter, kan fylkesmannen bemyndige den ene av dem til å styre hele forretningen.

§ 8 første ledd skal lyde:

Begjæring om en skjønnsforretning fremsettes ved prosesskrift eller muntlig for den rett eller den lensmann eller namsfogd som skal styre forretningen.

§ 9 annet ledd første punktum skal lyde:

Nekter en lensmann eller en namsfogd å ta begjæringen til følge, skal dette snarest mulig meddeles den som har begjært skjønnet.

§ 11 første ledd første punktum skal lyde:

Antall skjønnsmenn skal være fire når skjønnet styres av en dommer, og to når det styres av en lensmann eller en namsfogd, dersom ikke annet er bestemt ved lov.

§ 12 første ledd annet punktum skal lyde:

Styres skjønnet av lensmannen eller namsfogden, foretar tingretten oppnevningen.

§ 13 første ledd annet punktum skal lyde:

Ved rettslig skjønn oppnevnes skjønnsmenn i så fall av skjønnsstyres og ved skjønn som styres av lensmannen eller namsfogden av den tingrett som vedkommende distrikt hører under.

§ 17 annet ledd første punktum skal lyde:

Når forretningen styres av en lensmann eller en namsfogd, gjelder domstolloven §§ 111 til 115, 117, 118, 120 og 121 tilsvarende så langt de passer.

§ 20 a annet punktum skal lyde:

Ved skjønn som styres av en lensmann *eller en namsfogd*, kan fastsettingen påklages til tingretten etter reglene § 31.

§ 24 annet ledd skal lyde:

Er et pålegg fra retten nødvendig i tilfeller hvor forretningen styres av en lensmann *eller en namsfogd*, kan *vedkommende* rette anmodning om det til stedets tingrett.

§ 25 første punktum skal lyde:

Under skjønnsforretninger som styres av lensmannen *eller namsfogden*, kan forklaringer fra parter, vitner og sakkynndige bare mottas når de avgis frivillig.

§ 31 første ledd skal lyde:

Hører skjønnsforretningen under en lensmann *eller en namsfogd*, kan partene klage til tingretten over avgjørelser som treffes av lensmannen *eller namsfogden* forut for forretningen, eller som treffes under forretningen og er av den art som er nevnt i § 30.

§ 31 tredje ledd skal lyde:

Klagen fremsettes for lensmannen *eller namsfogden*, som snarest mulig forelegger den for retten med de nødvendige dokumenter og opplysninger.

§ 33 annet ledd skal lyde:

Er underskjønnet styrt av en lensmann *eller en namsfogd*, kan tingretten gi oppreisning mot oversittelse av fristen under de samme vilkår som gjelder i rettergang, likevel slik at fristen etter domstoloven § 154 annet ledd forlenges til fem år.

§ 33 a første ledd annet punktum skal lyde:

Lensmannen *eller namsfogden* sender en slik begjæring sammen med sakens dokumenter snarest mulig til tingretten.

§ 34 første ledd skal lyde:

Overskjønn over *skjønn som er styrt av en lensmann eller en namsfogd*, hører under tingretten.

§ 38 annet ledd skal lyde:

Når et skjønn som er styrt av en lensmann *eller en namsfogd*, ikke kan være gjenstand for overskjønn, kan det påklages i samsvar med § 31 av grunner som nevnt i første ledd.

§ 45 første ledd skal lyde:

Domstoloven §§ 200 og 204 gjelder tilsvarende for skjønn som styres av lensmannen *eller namsfogden*.

§ 49 første ledd skal lyde:

Hvis det oppstår tvist som nevnt i § 48 første ledd under en skjønnsforretning som styres av en lensmann *eller en namsfogd*, skal avgjørelse som går ut på å nekte saken fremmet, treffes ved beslutning av bestyreren og skjønnsmennene.

§ 54 b annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første ledd gjelder også ved klage til tingretten i forbindelse med *skjønn som styres av lensmannen eller namsfogden*.

§ 58 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Mot avgjørelser av en lensmann *eller en namsfogd* kan klage inngis i samsvar med § 31.

7. I lov 14. august 1918 nr. 3 om frivillige auksjoner skal § 5 første ledd lyde:

Om enhver frivillig auksjon skal styreren gi melding til *politiet* samtidig med bekjentgjørelsen av auksjonen eller snarest mulig etter det.

8. I lov 9. juli 1923 nr. 1 om anbringelse av signaler og merker for målearbeider skal § 10 lyde:

Skjønn etter loven her styres av *lensmannen eller namsfogden*.

9. I lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard gjøres følgende endringer:

§ 5 nytt tredje ledd skal lyde:

På Svalbard er sysselmannen namsmann og hovedstevnevitne. Veksel- og sjekkprotester tas opp av sysselmannen.

§ 8 skal lyde:

Medlemmer og varamedlemmer av Svalbard forliksråd velges av Longyearbyen lokalstyre selv. Sysselmannen er sekretariat for forliksrådet.

§ 10 nytt tredje ledd skal lyde:

Skjønn og takster som i riket for øvrig styres av lensmannen eller namsfogden, styres på Svalbard av sysselmannen.

§ 11 fjerde ledd oppheves.

Ny § 12 skal lyde:

På Svalbard kan meldinger om dødsfall etter lov 21. februar 1930 om skifte § 12 a gis til sysselmannen.

10. I lov 21. februar 1930 om skifte gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Registrering og forsegling foretas av tingretten eller av lensmannen *eller namsfogden* eller av en annen skikket person oppnevnt av tingretten.

§ 12 a første ledd skal lyde:

Om dødsfall skal den dodes nærmeste slektninger, ektefellen eller andre som har vært til stede, straks gi melding til *lensmannen eller namsfogden eller til tingretten*.

§ 77 tredje punktum skal lyde:

Retten skal så vidt mulig søke opplysninger om deres oppholdssted og kan i den hensikt kreve bistand av *politiet*.

11. I lov 14. mars 1930 om landslott gjøres følgende endringer:

§ 6 tredje ledd skal lyde:

Er ingen berettiget til stede for å motta landslottbeløpet, eller er det tvil angående dets betaling, kan det deponeres hos lensmannen *eller namsfogden* i det distrikt hvor fangsten er gjort.

§ 8 annet ledd skal lyde:

Skjønnets styres av lensmannen *eller namsfogden* på det sted der fangsten eller skaden er gjort.

12. I lov 12. juni 1931 nr. 1 i henhold til konvensjonen mellom Norge og Sverige om visse spørsmål vedrørende vassdragsretten av 11 mai 1929 skal § 18 nr. 1 annet til fjerde punktum lyde:

Før fløting finner sted, må fullmektigen være anmeldt til og godkjent av *tingretten* i det distrikt hvor fløtingen skal påbegynnes. Skjer ikke slik anmeldelse, kan *tingretten* etter begjæring av en interessert oppnevne slik fullmektig med bindende virkning for den svenske fløtende. *Tingretten* skal bekjentgjøre fullmektigens navn og adresse på den måte *den* finner tjenlig.

13. I lov 27. mai 1932 nr. 2 om veksler gjøres følgende endringer:

§ 87 skal lyde:

Protest tas opp av lensmannen eller namsfogden.

Dersom det er nødvendig for at protesten skal kunne opptas i tide, kan lensmannen eller namsfogden ta opp protest utenfor sitt distrikt.

Tilkalling av vitne er ikke nødvendig.

§ 90 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Er protest i medhold av § 87 annet ledd opptatt av en *tjenestemann* utenfor sitt distrikt, skal det i protesten anføres at den tjenestemann som *normalt* skulle ha opptatt protesten, ikke kunne gjøre det i tide.

§ 91 skal lyde:

Protesten skal *ordrett* føres inn i tjenestemannens *protokoll*.

Utskrift av *protokollen* må ikke meddeles andre enn protestekvirenten.

14. Lov 19. mars 1937 nr. 2 om enkelte bestemmelser angående underfogder oppheves.

15. I lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold skal § 16 første ledd annet punktum lyde:

Blir ikke annet bestemt, holdes skillet etter skjønnslovens regler av *lensmannen eller namsfogden*.

16. I lov 29. juni 1951 nr. 19 om militære rekvisisjoner gjøres følgende endringer:

§ 8 tredje ledd skal lyde:

Gjelder rekvisisjonen bestemt angitte ytelser, kan de også rettes til *politiet* på stedet.

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om at erstatning som gjelder mindre beløp skal fastsettes ved *skjønn som styres av lensmannen eller namsfogden* etter bestemmelsene i skjønnsloven 1. juni 1917 nr. 1.

§ 15 første ledd skal lyde:

De lokale skjønnsnemnder fastsetter erstatning for ytelser og tap som ikke blir avgjort etter takster, ved *skjønn styrt av lensmannen eller namsfogden* eller av Sentralnemnda for rekvisisjonssaker.

17. I lov 29. mai 1953 nr. 3 om hittegods oppheves § 11 første ledd. Nåværende annet ledd blir nytt første ledd.

18. I lov 17. juli 1953 nr. 29 om verneplikt gjøres følgende endringer:

§ 24 skal lyde:

Innrulleringen skjer kommunevis. I den enkelte kommune utføres innrulleringen med bistand av en nemnd (innrullingsnemnda). I lensmannsdistrikt er lensmannen formann for *nemnda* og ellers en *annen* polititjenestemann etter vedkommende politimesters *bestemmelse*. For øvrig består nemnda av den ansvarlige for føring av folkeregisteret i vedkommende kommune.

I kommuner hvor arbeidet med innrulleringen er uforholdsmessig stort, kan Kongen overdra vervet som formann til en særlig tjenestemann.

§ 39 annet ledd skal lyde:

Den som på grunn av opphold utenfor riket ikke er utskrevet, skal melde seg for *politiet* straks han kommer til riket.

§ 43 skal lyde:

Enhver plikter selv å påse at hans vernepliktsforhold i rett tid kommer under behandling. Den som ikke får slike meddelelser eller ordrer med hensyn til sine vernepliktsforhold som han etter sin alder og sine øvrige forutsetninger skal ha, plikter å melde fra *til politiet* eller til sin nærmeste militære foresatte.

§ 46 tredje ledd første punktum skal lyde:

Politiet, mønstringsmyndigheter og norske utenrikske stasjoner plikter på forespørsel å gi veiledning om utskrivnings- og vernepliktsforhold.

19. I lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet skal § 35 annet ledd tredje punktum lyde:

Skjønnets styres av *lensmannen eller namsfogden*.

20. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom gjøres følgende endringer:

§ 17 første ledd annet punktum skal lyde:

Skjønn som skal fastsette vederlag for inngrep etter § 2 nr. 1, 3, 9, 10, 11, 12, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 50 og 53 er det *lensmannen eller namsfuten som styrer*.

§ 19 første ledd annet punktum skal lyde:

I andre høve vert skadebota fastsett i skjøn som *vert styrt av lensmannen eller namsfuten*.

§ 26 annet ledd skal lyde:

Twist om omfanget av rydjingsskyldnaden, om alt rydjingsarbeidet er gjort, eller om kva krav grunneigaren har når han lyt gjera arbeidet sjølv, vert avgjort med skjøn som *vert styrt av lensmannen eller namsfuten*.

§ 27 annet ledd skal lyde:

Skjøn etter fyrste leden *vert styrt av lensmannen eller namsfuten*.

21. I lov 5. mai 1961 om grannegjerde gjøres følgende endringer:

§ 16 første ledd skal lyde:

Skjøn etter lova her (gjerdeskjøn) *vert styrt av lensmannen eller namsfuten*.

§ 17 første ledd annet punktum skal lyde:

Klagen har ikkje utsetjande verknad om ikkje lensmannen *eller namsfuten* eller tingretten vedtek noko anna.

22. Lov 16. juni 1961 nr. 7 om lensmenn oppheves.

23. I lov 16. juni 1961 nr. 12 om ymse beitespørsmål gjøres følgende endringer:

§ 10 syvende ledd oppheves.

§ 11 første ledd skal lyde:

Vert det twist om krav etter § 7 eller § 9, kan kvar av partane krevja at spørsmålet *vert avgjort ved skjøn*. Skjøn etter lova her *vert styrt av lensmannen eller namsfuten*. *Skjønssstyraren* skal gje partane varsel om skjønnet med ein frist på minst 5 dagar.

24. I veglov 21. juni 1963 nr. 23 skal § 60 første ledd annet punktum lyde:

Skjønnet kan styrast av lensmannen eller namsfuten dersom partane er samde om det.

25. I lov 21. mai 1965 om skogbruk og skogvern skal § 32 fjerde ledd lyde:

Bekreftet avskrift av de til enhver tid gjeldende bestemmelser om vernskoggrenser skal ligge tilgjengelig på *vedkommende lensmannskontor eller politistasjon og hos kommunen*.

26. I lov 29. november 1968 um særlege råderettar over framand eigeendom skal § 19 første ledd lyde:

Skjøn etter lova her *styrast av lensmannen eller namsfogden*.

27. I lov 30. juni 1972 nr. 70 om bergverk skal § 55 første ledd lyde:

Skjønnet etter § 5 annet ledd og § 6 annet ledd *vert styrt av lensmannen eller namsfuten*.

28. I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner skal § 11 annet ledd annet punktum lyde:

Skjønnet styres av lensmannen eller namsfogden.

29. I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp skal § 12 annet punktum lyde:

Som saker utenfor rettergang anses i denne forbindelse også behandling for forliksrådet, offentlig skiftebehandling med unntak av skiftetvist i søksmåls former, skjønnet som styres av en lensmann *eller en namsfogd* og voldgiftsaker som ikke går inn under § 16.

30. I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre skal § 38 tredje ledd lyde:

Fører dødsfall til at ingen lenger har foreldresvaret for eit barn, skal lensmannen *eller namsfuten* eller tingretten få opplysning om det i dødsfallsmeldinga.

31. I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

§ 5 a nr. 2 skal lyde:

Avgjørelser som gjelder forretninger som nevnt i kapittel 3 hos en lensmann *eller en namsfogd* kan påklages til tingretten etter reglene i skjønnsloven § 31.

§ 5 a nr. 3 første punktum skal lyde:

Avgjørelser som gjelder forretninger som nevnt i kapittel 4 og § 25 hos *en lensmann eller en namsfogd eller hos en særskilt namsmann* kan påklages til tingretten etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 5-16.

§ 5 a nr. 5 oppheves. Nåværende nr. 6 blir nytt nr. 5.

§ 7 skal lyde:

For behandling av en sak ved forliksrådet betales rettsgebyret *selv om forliksklagen senere blir trukket tilbake eller avvist*. For behandling av en sak i forliksrådet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-7 betales også rettsgebyret.

§ 11 første ledd første punktum skal lyde:

For behandling av skjønnet og takster som styres av en dommer ved de alminnelige domstoler eller av en lensmann *eller en namsfogd*, betales 5 ganger rettsgebyret for hver dag eller del av dag som skjønnet varer.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

For klage over avgjørelser under *skjønnet som styres av en lensmann eller en namsfogd*, jf. skjønnsloven § 31, betales rettsgebyret.

§ 14 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Det betales ikke gebyr etter første punktum for den første utleggsbegjæringen fra klageren for krav som er fastslått i dom, kjennelse eller rettsforlik etter behandling i forliksrådet etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-7 med mindre den opprinnelige utleggssaken ble fortsatt etter tvistemålsloven § 277 sjette ledd.

§ 14 fjerde ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ved begjæring om utlegg etter tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav f kan namsmannen i særlige tilfeller kreve at gebyret etter første ledd første punktum betales forskuddsvis.

§ 25 tredje ledd oppheves.

32. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs skal § 80 fjerde ledd lyde:

Registrerings- og forseglingsforretningene kan overlates til lensmannen eller namsfogden eller en annen skikket person oppnevnt av retten.

33. I plan- og bygningslov 14. juni 1985 nr. 77 skal § 59 annet ledd lyde:

I saker som ikke gjelder § 32 eller kap. VIII, styres skjønnet av lensmannen eller namsfogden.

34. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring gjøres følgende endringer:

§ 2-2 første ledd skal lyde:

I lensmannsdistrikter er lensmannen namsmann. I namsfogddistrikter er namsfogden namsmann. Namsmann for Svalbard er sysselmannen. Kongen fastsetter hvilke namsmannsdistrikter norsk kontinentalsokkel og norsk økonomisk sone hører til.

§ 5-1 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Videre kan den som har rett til å drive rettshjelpsvirksomhet etter domstolloven § 218 annet ledd nr. 1 til 3, være prosessfullmektig under tvangsfullbyrdelse i retts- hjelpsoppdrag som vedkommende har for parten.

§ 6-2 tredje punktum skal lyde:

Videre kan den som har rett til å drive rettshjelpsvirksomhet etter domstolloven § 218 annet ledd nr. 1 til 3, være prosessfullmektig under tvangsfullbyrdelse i retts- hjelpsoppdrag som vedkommende har for parten.

§ 7-2 ny bokstav f skal lyde:

(f) Skriftstykket som fordringshaveren selv har sendt skyldneren og som viser kravets grunnlag og omfang. Skriftstykket er også tvangsgrunnlag for renter og utenrettslige inndrivingskostnader.

§ 7-3 annet ledd innledningen skal lyde:

Med unntak for begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f kan en begjæring om utlegg også settes frem for namsmannen i et annet distrikt hvor saksøkte har formuesgoder når:

§ 7-4 nytt annet ledd skal lyde:

I samme begjæring kan det ikke kreves utlegg etter tvangsgrunnlag som nevnt i § 7-2 bokstav f og etter et alminnelig tvangsgrunnlag.

§ 7-5 nytt annet ledd skal lyde:

En begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f skal i tillegg oppfylle kravene til forliksklager i tvistemålsloven § 277 første ledd. Begjæringen skal opplyse om saksøker ønsker behandling i forliksrådet dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet.

§ 7-6 annet og nytt tredje ledd skal lyde:

Ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f skal saksøkte dessuten oppfordres til å opplyse om sitt standpunkt til saksøkerens krav. Saksøkte skal også oppfordres til å opplyse om vedkommende ønsker at namsmannen anmoder saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte med sikte på å finne frem til en nedbetalingsordning eller en annen minnelig løsning. Saksøkte skal opplyses om at saken vil bli behandlet i forliksrådet eller hevet dersom det reises innvendinger mot kravet og saksøkte ikke har bedt namsmannen anmode saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte. Dersom saksøkte samtidig varsles om tid og sted for avholdelse av utleggsforretning, skal det opplyses at berammelsen faller bort dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet eller ber namsmannen anmode saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte.

Vil tvangsfullbyrdelsen ellers bli vesentlig vanskeliggjort, kan meddelelse til saksøkte unnlates. Dette gjelder likevel ikke ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f.

§ 7-7 overskriften skal lyde:

Beslutning om å holde utleggsforretning. Behandling i forliksrådet m.m.

§ 7-7 nytt annet ledd skal lyde:

Ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f skal namsmannen anmode saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte dersom saksøkte har bedt om det innen fristen etter § 7-6. Samtidig skal saksøkeren gis de opplysninger namsmannen finner å kunne gi. Har saksøkte ikke bedt namsmannen om det, skal saken behandles i forliksrådet dersom saksøkte har reist innvendinger mot saksøkerens krav og saksøkeren i begjæringen har opplyst at behandling i forliksrådet i så fall ønskes. Dersom saksøkte har reist innvendinger mot kravet, og saksøkeren ikke har ønsket behandling i forliksrådet, skal namsmannen heve saken. Saksøktes innvendinger legges ved underretningen til saksøkeren. Saksøkeren kan ombestemme seg med hensyn til behandling i forliksrådet dersom melding om det kommer fram til namsmannen før innkalling til forliksrådet eller meddelelse om heving er sendt. Dersom saksøkeren ikke har bedt om annet innen en måned etter at namsmannen anmodet saksøkeren om å sette seg i forbindelse med saksøkte, skal namsmannen behandle saken etter tredje og fjerde punktum i leddet her.

§ 7-10 nytt tredje ledd skal lyde:

Ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f kan varsel til saksøkte om forretningen bare unnlates dersom namsmannen finner saksøkte på stedet.

§ 7-11 nytt fjerde ledd skal lyde:

Ved begjæring om utlegg etter § 7-2 bokstav f gjelder § 7-7 annet ledd tredje til sjette punktum tilsvarende dersom saksøkte reiser innvendinger mot kravet før utlegg er tatt. Namsmannen kan beslutte at utleggsforretningen likevel skal gjennomføres dersom innvendingen er åpenbart grunnløs.

35. I lov 25. mars 1994 nr. 7 om sikring mot og erstatning for naturskader gjøres følgende endringer:

§ 7 første punktum skal lyde:

Det er et vilkår for å få erstatning at skaden er meldt til lensmannen eller namsfogden senest fire uker etter at den er inntrådt.

§ 8 første ledd skal lyde:

Skaden skal takseres så snart som mulig. *Lensmannen eller namsfogden er takststyrer.*

§ 9 første ledd annet punktum oppheves.

36. I lov 9. desember 1994 nr. 64 om løysingsrettar skal § 22 første ledd lyde:

Avgjerd i samsvar med §§ 19 til 21 høyrer under *skjønn*. *Skjønn*et vert styrt av lensmannen eller namsfuten.

37. I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endringer:

§ 2 nr. 7 skal lyde:

7 utføre andre oppgaver som er fastsatt i lov eller som følger av sedvane, *herunder oppgaver som i lov er lagt til lensmannen eller namsfogden.*

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 12 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.41.34)

Videre var innstillet:

§ 16 første ledd skal lyde:

Riket *inndeles* i politidistrikter med en politimester som sjef for hvert distrikt. *Politidistriktene inndeles i lensmannsdistrikter eller politistasjonsdistrikter og namsfogddistrikter. I et lensmannsdistrikt eller politistasjonsdistrikt har lensmannen eller politistasjonssjefen ledelsen av politiet under politimesteren. I et namsfogddistrikt ligger de gjøremål som loven legger til lensmannen og namsfogden, til et namsfogdkontor som en egen drifts-*

enhet ledet av en namsfogd. Lensmannsdistrikter og namsfogddistrikter skal omfatte en eller flere hele kommuner. Inndelingen fastsettes av Kongen. Kongen fastsetter også hvordan distriktsinndelingen skal være i forhold til den norske del av kontinentalsokkelen og områder utenfor sjøterritoriet som norsk rett får anvendelse på.

§ 16 annet ledd nr. 3 og nytt nr. 4 skal lyde:

3. at en politimester, som en varig ordning, helt eller delvis skal fritas for bestemte gjøremål, og at de legges til en annen politimester eller til et annet *politiorgan*,
4. at enkelte namsfogder skal ligge direkte under Politidirektoratet.

§ 17 oppheves.

§ 20 første ledd første punktum skal lyde:

Direktøren for Politidirektoratet, embetsmenn og tjenestemenn med *politigrader* har politimyndighet i hele riket i kraft av sin stilling.

§ 22 annet ledd sjette punktum oppheves.

38. I lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste skal § 43 første ledd lyde:

Skjønn etter lova her vert haldne som rettslege *skjønn*. *Skjønn*et kan styrast av lensmannen eller namsfuten dersom partane er samde om det.

39. I lov 22. desember 1999 nr. 105 om handelsverksemd med brukte og kasserte ting skal § 3 første ledd lyde:

Føresegnene i § 2 gjeld ikkje for auksjonsverksemd som vert *driven* av advokatar.

40. I lov 26. april 2002 nr. 12 om notarius publicus skal § 2 første ledd lyde:

Notarialforretningar er utføring av dei oppgåvene som er lagt til notarius publicus i lov eller forskrift, mellom anna å utføre vigsjar og registrere *partnerskap* og gje notarialstadfestingar, som stadfesting av underskrift og rett kopi.

41. I lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag skal § 4-18 annet ledd annet punktum lyde:

Skjønet skal styrtast av lensmannen eller namsfuten.

42. I lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon skal § 12-3 tredje ledd fjerde punktum lyde:

*Skjønn*et styres av lensmannen eller namsfogden.

II

Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid.
2. Personer som ivaretar oppgaver som etter loven her overføres fra en kommune til staten, har krav på tilsetning i staten i den virksomheten som oppgaven overføres til, med samme stillingsandel som vedkommende hadde for å utføre oppgaven hos kommunen,

eller i mangel av en fastsatt stillingsandel en stillingsandel som svarer til et normalt tidsforbruk for det arbeid vedkommende utfører. Første punktum gjelder ikke for den som allerede har full stilling i staten, den som ville ha krav på en stillingsandel som ikke svarer til minst 14 arbeidstimer pr. uke, og medlemmer av forliksrådet som har utført sekretariatsoppgaver for forliksrådet som en del av medlemsvervet. I den utstrekning bemanningen hos kommunen har økt som følge av vedtak truffet etter 26. mars 2004, er staten ikke forpliktet til å tilby tilsetting. Personer som blir tilsatt i staten etter første ledd, har rett til å beholde den avlønning de hadde hos kommunen på overføringstidspunktet som en personlig ordning fastsatt til et bestemt kronebeløp. For den som ikke har fast lønn, foretas en skjønsmessig fastsetting. Ingen har krav på personlig ordning for økninger i avlønningen hos kommunen fastsatt etter 26. mars 2004 som ikke er en følge av sentrale lønnsoppgjør. I spørsmål hvor tjenesteansiennitet har betydning, likestilles tidligere tjeneste i kommunal stilling med tjeneste i statlig stilling. Det samme gjelder tidligere utførelse av de oppgavene som overføres fra kommunen som privat praksis. Den som etter første ledd blir tilsatt i deltidsstilling, plikter å innrette seg etter rimelige krav fra arbeidsgiver om arbeidstidens inndeling.

3. Personer som ivaretar oppgaver som etter loven her overføres fra en statlig virksomhet til en annen, har krav på tilsetting i den nye virksomheten. Er den nye stillingen lavere lønnet, beholder vedkommende sin tidligere lønn på overføringstidspunktet som en personlig ordning fastsatt til et bestemt kronebeløp.
4. For øvrig kan departementet gi nærmere bestemmelser om gjennomføringen av omorganiseringen, bl.a. om innen hvilket tidspunkt personer som etter nr. 2 og 3 har krav på tilsetting i en ny virksomhet, må si fra om de ønsker det, og om i hvilken utstrekning stillinger i denne virksomheten skal kunngjøres offentlig eller internt eller besettes ved enighet mellom arbeidsgiver og arbeidstakerne og deres organisasjoner.
5. Departementet kan bestemme at namsmanns- og stevnevitneoppgavene skal utføres av lensmannen eller namsfogden selv om endringene i tvangsfullbyrdesloven § 2-2 og domstoloven § 63 ikke har trådt i kraft. Der det innebærer overføring av oppgaver fra en kommune til staten, må vedkommende kommune samtykke. For kommuner som samtykker kan departementet bestemme at lensmannen eller namsfogden skal være sekretariat for forliksrådet, og at staten skal overta det økonomiske og administrative ansvaret for forliksrådet, selv om endringene i domstoloven § 27 og rettsgebyrloven § 7 ikke har trådt i kraft.
6. Departementet kan bestemme at flere tjenesteenheter skal organiseres som én driftsenhet selv om endringen i politiloven § 16 ikke har trådt i kraft.
7. For enkelte gjøremål innen den sivile rettspleien på grunnplanet gjelder følgende overgangsregler:
  - a) Endringene i tvangsfullbyrdesloven kapittel 7 og tvistemålsloven § 277 om direkte tvangsinn-

velse av uimotsagte krav gjelder for saker der begjæring om utlegg inngis etter at endringene har trådt i kraft. Domstoloven § 146 annet ledd gjelder tilsvarende.

- b) Endringene i lovgivningen om skjønn og takster som åpner for at skjønn og takster holdes på grunnplanet, gjelder for saker der begjæring om skjønn eller takst inngis etter at endringene har trådt i kraft. Domstoloven § 146 annet ledd gjelder tilsvarende.
8. For øvrig kan departementet gi nærmere overgangsregler.

Presidenten: Til § 16 første ledd foreligger det et avvikende forslag, forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endring:

§ 16 første ledd skal lyde:

Riket inndeles i politidistrikter med en politimester som sjef for hvert distrikt. Politidistriktene inndeles i lensmannsdistrikter eller politistasjonsdistrikter og namsfogddistrikter. I et lensmannsdistrikt eller politistasjonsdistrikt har lensmannen eller politistasjonssjefen ledelsen av politiet under politimesteren. I et namsfogddistrikt ligger de gjøremål som loven legger til lensmannen og namsfogden, til et namsfogdkontor som en egen driftsenhet ledet av en namsfogd. Inndelingen av lensmannsdistrikter og namsfogddistrikter fastsettes av Kongen. Kongen fastsetter også hvordan distriktsinndelingen skal være i forhold til den norske del av kontinentalsokkelen og områder utenfor sjøteritoriet som norsk rett får anvendelse på.»

Ettersom Fremskrittspartiet ønsker å gå imot innstillingen, voteres det først over forslaget fra Senterpartiet.

V o t e r i n g

Forslaget fra Senterpartiet ble mot 4 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det voteres så over komiteens innstilling til § 16 første ledd og resten av paragrafene under politiloven samt lovene under nr. 38–42 og II.

Fremskrittspartiet ønsker altså å gå imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 11 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.42.37)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet vil gå imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 59 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.43.04)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringen ta de nødvendige skritt for å samordne lønnstrekk via en felles koordineringsinstans og komme med en fremdriftsplan for dette i statsbudsjettet for 2005.

Presidenten: Komiteens innstilling til B blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Per Sandberg satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme egen sak for Stortinget, hvor bosetting av flyktninger og asylsøkere vurderes i sammenheng.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v om endringer i introduksjonsloven og utlendingsloven

I

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2 nytt annet ledd skal lyde:

Rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram gjelder bare for personer som er bosatt i kommunen i henhold til særskilt avtale mellom utlendingsmyndighetene og kommunen. Kravet om særskilt avtale gjelder likevel ikke for personer som nevnt i § 2 første ledd bokstaven d.

§ 2 nåværende annet og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

§ 3 første ledd skal lyde:

Kommunen sørger for tjenester etter denne loven til nyankomne innvandrere som er bosatt i kommunen, *jf. § 2 annet ledd.*

§ 3 tredje ledd skal lyde:

Kommunen kan tilby introduksjonsprogram til nyankommet utlending med oppholds- eller arbeidstillatelse i henhold til utlendingsloven §§ 9 og 8 annet ledd som er familiemedlemmer til andre enn personer nevnt i § 2, til nyankommet utlending over 55 år med oppholdsgrunn-

lag som nevnt i § 2 første ledd, og til nyankommet utlending som nevnt i § 2 som er bosatt i kommunen uten særskilt avtale mellom utlendingsmyndighetene og kommunen.

II

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) skal § 34a første ledd første punktum lyde:

I den utstrekning Norge er forpliktet til det som deltaker i Schengensamarbeidet og samarbeidet i henhold til avtale mellom Norge, Island og Det europeiske fellesskap om kriterier og mekanismer for å avgjøre hvilken stat som er ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad som fremlegges i Norge, Island eller en medlemsstat, kan utlendingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikt oversende opplysninger om enkeltpersoner til myndighetene i land som deltar i slikt samarbeid, som ledd i eller til bruk ved behandling av sak om visum, asyl, *bortvisning, utvisning* eller oppholdstillatelse.

III

Endringene i introduksjonsloven trer i kraft 1. september 2004. Endringen i utlendingsloven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet
  - forslagene nr. 3–6, fra Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen å utrede konsekvensene av å oppheve utlendingsloven § 12 om bosettings-tillatelse.»

Forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette en fast ordning hvor en frivillig organisasjon har ansvar for informasjon og tilbud om individuelle samtaler med asylsøkere etter ankomst.»

Forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i tillegg opprettholde dagens ordning med tre timer fritt rettsråd i førsteinstansbehandling, men med en differensiering slik at de antatt grunnløse saker gis to timer fritt rettsråd. Advokat tildeles lokalt ved ankomst til mottak.»

Forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak som gir personer med definerte Dublin II-saker tre timer fritt rettsråd ved klagebehandling av søknad.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A .

L o v

om endringer i utlendingsloven m.m.

(senking av nedre strafferamme for utvisning og fritt rettsråd i asylsaker)

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven), gjøres følgende endringer:

§ 29 annet og nytt tredje ledd skal lyde:

Utvisning etter første ledd bokstav a, b, c, e og f besluttes ikke dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste *familiemedlemmene*.

Utlending som har arbeidstillatelse eller *oppholdstillatelse* kan bare utvises dersom det straffbare forholdet kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år, *eller dersom straffeloven §§ 228 første ledd, 237, 342 første ledd bokstav b eller c, 352 a, 384 eller 385 er overtrådt*.

Presidenten: Til nytt tredje ledd foreligger det to avvikende forslag. Det er forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, og forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Det voteres først over § 29 annet ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til § 29 bifaltes enstemmig.*

Heikki Holmås (SV) (fra salen): Nei, president, Sosialistisk Venstreparti ønsker å gå imot hele A.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at det hadde vært en fordel om dette hadde vært klargjort tidligere.

Heikki Holmås (SV): (fra salen) Det ble klargjort under debatten.

Presidenten: Det voteres da først over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Utlendingsloven § 29 nytt tredje ledd skal lyde:

Utlending som har arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse kan bare utvises dersom det straffbare forholdet kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år, eller dersom straffeloven §§ 228 første ledd, 237, 342 første ledd bokstav b eller c, 352 a, 384 eller 385 er overtrådt. Utvisning besluttes ikke med mindre det foreligger gjentakelsesfare eller særlig grovt brudd på lovbestemmelsen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 58 mot 13 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift, kl. 22.48.22)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Utlendingsloven § 29 nytt tredje ledd skal lyde:

Utlending som har arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse kan bare utvises dersom det straffbare forholdet kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 58 mot 13 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift, kl. 22.48.52)

Presidenten: Vi voterer så over innstillingens forslag til § 29 annet og nytt tredje ledd.

Her har Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet sagt at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 57 mot 13 stemmer. (Voteringsutskrift, kl. 22.49.37)

Videre var innstillet:

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

Presidenten: Dette er en teknisk sak.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

* Se ny votering neste spalte

§ 30 annet ledd bokstav b skal lyde:

- b) når utlendingen har sonet eller er ilagt straff for forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i to år eller mer, og dette er skjedd for mindre enn fem år siden i utlandet eller for mindre enn ett år siden her i riket. Tilsvarende gjelder ved ilagt særreaksjon som følge av straffbare forhold som nevnt,

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Utlendingsloven § 30 annet ledd bokstav b skal lyde:

- b) når utlendingen har sonet eller er ilagt straff for forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i ett år eller mer, og dette er skjedd for mindre enn fem år siden i utlandet eller for mindre enn ett år siden her i riket. Tilsvarende gjelder ved ilagt særreaksjon som følge av straffbare forhold som nevnt.»

Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har varslet at de går mot innstillingen. Det votes derfor først over forslaget fra Fremskrittspartiet, deretter over innstillingen.

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 59 mot 12 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift, kl. 22.50.27)
2. Komiteens innstilling til § 30 annet ledd bokstav b bifaltes med 56 mot 14 stemmer.
(Voteringsutskrift, kl. 22.50.50)

Videre var innstillet:

§ 42 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Utlending som har søkt asyl har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving ved negativt vedtak fattet av Utlendingsdirektoratet. Dette gjelder likevel ikke der utlendingen klager over bare å ha fått tillatelse etter § 8 annet ledd. Kongen kan i forskrift fastsette ytterligere unntak og gi nærmere regler til utfylling av første punktum, herunder også regler om rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i første instans.

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av tillatelse, har utlending rett til fritt rettsråd uten behovsprøving. Dette gjelder likevel ikke i utvisningssaker i henhold til § 29 første ledd bokstav b og c, § 30 annet ledd bokstav b og § 58 annet ledd når det foreligger forhold som nevnt i femte punktum. I andre saker etter loven har utlending rett til ytelser etter lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp når de alminnelige vilkårene er oppfylt. Dersom retten tar til følge begjæring om å holde rettslig avhør etter § 36 i sak hvor utlending har krav på fritt rettsråd, skal også utgiftene til juridisk bistand under bespisopptaket dekkes etter lov om fri rettshjelp.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

II

I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp skal § 13 første ledd lyde:

I saker etter utlendingsloven har utlending rett til fritt rettsråd uten behovsprøving som bestemt i utlendingsloven § 42 tredje og fjerde ledd. I saker om erstatning etter strafforfølgning etter straffeprosessloven kapittel 31 har siktede rett til fritt rettsråd uten behovsprøving.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene i loven trer i kraft til forskjellig tid.

Presidenten: Presidenten antar at Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet også her går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 56 mot 14 stemmer.
(Voteringsutskrift, kl. 22.51.26)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringen snarest utrede og endre regelverket slik at det er et vilkår for familiegjenforening til Norge at kvinnen er sikret lik rett til skilsmisse i ekteskapskontrakten.

C.

Stortinget opphever anmodningsvedtak nr. 612 av 19. juni 2003.

D.

Stortinget ber Regjeringen om å utrede hvorvidt domstolene, og ikke Utlendingsdirektoratet, skal fatte vedtak om utvisning i de saker hvor brudd på straffeloven krever en rettskraftig avgjørelse i form av endelig dom ved domstolene.

E.

Stortinget ber Regjeringen om å sette av økte ressurser knyttet til tilbudet om individuell veiledning relatert til saker som kan inkludere kjønnsrelatert forfølgelse.

Presidenten: B, C, D og E blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen satt fram følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen i egen sak redegjøre for videreføring av ressurser avsatt på statsbudsjettet kap. 221 post 65 gjennom samordning av de to strategiplanene «Gi rom for lesing!» og «Likeverdig utdanning i praksis» fra det tidspunkt foreslått endring i opplæringslovens § 2-8 og friskolelovens § 3-5 trer i kraft.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i opplæringslova og friskolelova

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa blir det gjort følgjande endringar:

§ 2-8 skal lyde:

§ 2-8 *Særskild språkopplæring* for elevar frå språklege minoritetar

Elevar i grunnskolen med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den vanlege opplæringa i skolen. Om nødvendig har slike elevar også rett til morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar.

Morsmålsopplæringa kan leggjast til annan skole enn den eleven til vanleg går ved.

Når morsmålsopplæring og tospråkleg fagopplæring ikkje kan givast av eigna undervisningspersonale, skal kommunen så langt mogleg leggje til rette for anna opplæring tilpassa føresetnadene til elevane.

Presidenten: Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 41 mot 30 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.53.47)

Videre var innstillet:

§ 12-1 skal lyde:

§ 12-1 *Organ for samarbeid om fag- og yrkesopplæringa*
Departementet nemner opp eit organ for samarbeid om fag- og yrkesopplæringa. Organet skal hjelpe departementet med råd og ta initiativ for å fremje fag- og yrkesopplæringa. Organet skal ha representantar for partane i arbeidslivet og for departementet. Departementet fastset samansetjinga av oppgåvene til organet.

§ 12-2 skal lyde:

§ 12-2 *Faglege råd*

Departementet nemner opp faglege råd for fag- og yrkesopplæringa. Kvart fag eller fagområde som kan ha læretid i bedrift, skal vere knytt til eit fagleg råd. Departementet avgjer etter framlegg frå organet for samarbeid om fag- og yrkesopplæringa kva for faglege råd som skal skipast, storleiken på råda, kva for fagleg felt det enkelte rådet skal dekkje og reglement for oppgåvene til råda.

§ 12-4 sjettede ledd skal lyde:

Nemnda gir rapport til fylkeskommunen og departementet om verksemda si og om tiltak som er viktige for fagopplæringa.

§ 12-5 andre ledd skal lyde:

Departementet skal syte for at både arbeidslivet og skolesida får ta del i arbeidet med nye læreplanar.

§ 12-6 andre ledd skal lyde:

Når det skal oppnemnast klagenemnder for fag- og sveineprøver, skal *det faglege rådet for faget* gi innstilling.

§ 12-7 skal lyde:

§ 12-7 Medlemmer av *organ*, råd og nemnder

Den som blir oppnemnd eller vald som medlem av *organet for samarbeid om fag- og yrkesopplæringa*, av *faglege råd*, av prøvenemnder eller klagenemnder, er pliktig til å ta imot vervet. Medlemmer kan likevel krevje seg fritekne for ny oppnemning i like lang tid som dei har gjort samanhengande teneste. Den som har fylt seksti år, kan krevje seg friteken.

§ 13-10 nytt andre ledd skal lyde:

Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha eit forsvarleg system for vurdering av om krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte. Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatata frå desse vurderingane og nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 14-1 fjerde ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

II

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar blir det gjort følgjande endringar:

§ 3-5 skal lyde:

§ 3-5 *Særskild språkopplæring* for elevar frå språklege minoritetar

Elevar ved grunnskolar godkjende etter denne lova som har eit anna morsmål enn norsk og samisk, har rett til *særskild norskopplæring* til dei har *tilstrekkeleg dugleik* i norsk til å følgje den vanlege opplæringa i skolen. *Om nødvendig har slike elevar også rett til morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar.* Heimkommunen til eleven gjer vedtak og dekkjer utgiftene til slik opplæring. Departementet er klageinstans.

Morsmålsopplæringa kan leggjast til ein annan skole enn den eleven til vanleg går ved.

Når *morsmålsopplæring og tospråkleg fagopplæring* ikkje kan givast av eigna undervisningspersonale, skal kommunen så langt mogleg leggje til rette for anna opplæring tilpassa føresetnadene til elevane.

Presidenten: Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 42 mot 30 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.54.19)

Videre var innstillet:

§ 5-2 nytt tredje ledd skal lyde:

Styret skal ha eit forsvarleg system for vurdering av om krava i gjeldande lover og forskrifter, og føresetnadene for godkjenninga blir oppfylte. Styret skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatane frå desse vurderingane og nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 7-2 femte ledd.

Tidlegare tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

III

Lova gjeld frå det tidspunkt Kongen fastset. Dei enkelte føresegnene i lova kan setjast i verk til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Eva M. Nielsen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet

– forslagene nr. 2–4, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen.

Forslag nr 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringa komme tilbake med forslag til endring av opplæringsloven og friskoleloven, slik at det innføres krav om politiattest fra personer som skal tilsettes i videregående skole.

Politiattesten skal kun inneholde informasjon om hvorvidt søker er domfelt for overgrep.»

Forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i løpet av høsten 2004 gjennom en melding til Stortinget vurdere om opplæringslovens og friskolelovens bestemmelser om politiattest bør utvides til å gjelde andre skoleslag og utdanningsinstitusjoner, samt om kravet til politiattestens innhold skal utvides til å også å omfatte andre grove kriminelle handlinger.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen.

Forslag nr. 2 lyder:

«Vedtak til lov
om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61
om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa
(opplæringslova)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) gjøres følgende endringer:

§ 10-9 første ledd skal lyde:

Den som skal tilsetjast i grunnskolen og *den vidaregåande skolen*, må leggje fram politiattest. Attesten skal vise om vedkommande er sikta, tiltalt eller dømd for seksuelle overgrep mot barn. Personar som er dømd for seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje bli tilsette i grunnskolen og *den vidaregåande skolen*.

§ 10-9 andre ledd skal lyde:

Kommunen kan krevje politiattest etter første leddet også for andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskolen. *Fylkeskommunen kan krevje politiattest etter første leddet for andre personar som regelmessig oppheld seg i den vidaregåande skolen.*

§ 10-9 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Dersom det er teke ut sikting eller tiltale mot ein tilsett i grunnskolen eller den vidaregåande skolen for seksuelle overgrep, skal denne suspenderast frå ein kvar stilling som vil kunne innebere kontakt mellom tiltalte og fornærma. Slik suspensjon skal gjelde inntil rettskraftig dom føreligg.

Departementet gir nærmare forskrifter.

II

Denne lov trer i kraft straks.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Vedtak til lov
om endringer i lov av 4. juli 2003 nr. 84
om frittstående skolar (friskolelova)

I

I lov av 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skoler (friskolelova) gjøres følgende endringer:

§ 4-3 skal lyde:

Den som skal tilsetjast i ein grunnskole og *ein vidaregåande skole* godkjend etter lova her, må leggje fram politiattest. Attesten skal vise om vedkommande er sikta, tiltalt eller dømd for seksuelle overgrep mot barn. Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje bli tilsette i grunnskolen og *den vidaregåande skolen*.

Styret kan krevje politiattest etter første leddet også for andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskolen og i den vidaregåande skolen.

Dersom det er teke ut sikting eller tiltale mot ein tilsett i grunnskolen eller den vidaregåande skolen for seksuelle overgrep, skal denne suspenderast frå ein kvar stilling som vil kunne innebere kontakt mellom tiltalte og fornærma. Slik suspensjon skal gjelde inntil rettskraftig dom foreligg.

Departementet gir nærmare forskrifter.

II

Denne lov trer i kraft straks.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen ble med 59 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.55.23)

Videre var innstillet:

Stortinget ber Regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang og evaluering av praksis med bruk av politiattester innen utdanningssektoren, sett i lys av den forskningen som finnes om seksuelle overgrep mot barn. Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en bred vurdering av hvordan ordningen med politiattester i utdanningssektoren bør utformes i fremtiden, også sett i sammenheng med bruk av politiattester innenfor andre tjenesteområder.

Presidenten: Dette forslaget til vedtak blir i samsvar med forretningsordenen § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

S a k n r . 8

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 22.55.
